

VÝROČNÍ ZPRÁVA

O ČINNOSTI

Slezského zemského muzea

v roce 2007

Název zpracovatele: **Slezské zemské muzeum**
Sídlo společnosti: **Tyršova 1**
746 01 Opava
IČ: **00100595**
Telefon: **553 622 999**
Fax: **553 622 999**
E-mail: **szmred@szmo.cz**
Internetové stránky: **www.szmo.cz**
Způsob zřízení: **Zřizovací listina vydaná MK ČR**
pod čj. 17.473/2000
dne 27. 12. 2000
Zřizovatel: **Ministerstvo kultury ČR**

Stručný přehled hlavních činností Slezského zemského muzea

Slezské zemské muzeum shromažďuje sbírku hmotných dokladů vývoje přírody, včetně živých rostlin a živočichů, prehistorie a historie české i zahraniční provenience, zejména však z území historického Slezska, severní a severovýchodní Moravy, především v oborech muzeologie, mineralogie, geologie, paleontologie, botanika, dendrologie, entomologie, zoologie, archeologie, etnografie, numismatika, dějiny umění, včetně dějin hudby, literatury a divadla, a dějiny vojenství. Sbírkou tvoří na základě vědeckého poznání a vlastní koncepce sbírkotvorné činnosti.

Spravuje historický knižní fond, veřejnou vědeckou knihovnu a sbírku písemností archivní povahy.

Sbírkové předměty odborně, případně vědecky, zpracovává a vytěžuje z nich poznatky o vývoji přírody a společnosti.

Provádí vědecký výzkum prostředí, z něhož sbírkové předměty získává a výzkum problematiky národnostní a národnostních menšin v rámci střední Evropy, výzkum muzeologický a výzkum sbírek

Sbírkové předměty prezentuje zejména prostřednictvím stálých expozic a krátkodobých výstav. Vydává a veřejně šíří periodické i neperiodické publikace a tiskoviny, audio a videonahrávky.

Vydává osvědčení k vývozu předmětů kulturní hodnoty podle zákona č. 71/21994 Sb., o prodeji a vývozu předmětů kulturní hodnoty.

Zpracovává odborné, případně vědecké posudky, rešerše a expertízy.

OBSAH

Zpráva o hospodaření.....	4
Odborná činnost.....	13
Oddělení přírodních věd.....	13
Mineralogicko-petrografické pracoviště.....	14
Paleontologické pracoviště.....	15
Botanické pracoviště.....	17
Entomologické pracoviště.....	19
Zoologické pracoviště.....	22
Arboretum Nový Dvůr.....	26
Oddělení společenských věd.....	30
Uměleckohistorické pracoviště.....	30
Archeologické pracoviště.....	32
Národopisné pracoviště.....	33
Historické pracoviště.....	35
Numismatické pracoviště.....	36
Muzikologické pracoviště.....	37
Divadelní pracoviště.....	38
Fotografické pracoviště.....	39
Památník Petra Bezruče.....	40
Slezský ústav.....	41
Oddělení dějin Slezska.....	44
Oddělení výzkumu národnostních vztahů a menšin.....	51
Oddělení dokumentační a muzeologické.....	56
Oddělení sbírkových fondů novodobých dějin.....	58
Ústřední knihovna SZM.....	59
Památník II. světové války v Hrabyni.....	61
Památník II. světové války v Hrabyni.....	61
Areál čs. opevnění Hlučín-Darkovičky.....	61
Oddělení prezentační.....	63
Propagační pracoviště.....	65
Pracoviště realizace výstav a expozic.....	66
Přehled expozic SZM v roce 2007.....	66
Přehled výstav konaných v SZM v roce 2007.....	67
Plnění Směrnice Slezského zemského muzea o poskytování standardizovaných veřejných služeb za rok 2007.....	69
Závěrem.....	70
Personální obsazení oddělení Slezského zemského muzea	72

Hospodaření Slezského zemského muzea

Základní personální údaje

1. Členění zaměstnanců podle věku a pohlaví – stav k 31. 12. 2007

věk	muži	ženy	Celkem	%
21 – 30 let	7	5	12	10
31 – 40 let	5	20	25	20
41 – 50 let	7	23	30	24
51 – 60 let	13	17	30	24
61 let a více	11	17	28	22
celkem	43	82	125	100
%	34	66	100	x

2. Členění zaměstnanců podle vzdělání a pohlaví – stav k 31. 12. 2007

dosažené vzdělání	muži	ženy	Celkem	%
základní	1	6	7	5
vyučen	8	11	19	15
střední odborné	0	3	3	2
úplné střední	2	9	11	9
úplné střední odborné	10	21	31	25
vyšší odborné	0	2	2	2
vysokoškolské	22	30	52	42
celkem	43	82	125	100

3. Celkový údaj o průměrných platech k 31. 12. 2007

průměrný hrubý měsíční plat	16 827,-- Kč
------------------------------------	---------------------

4. Celkový údaj o vzniku a skončení pracovních a služebních poměrů zaměstnanců v roce 2007

ukazatel	Počet
nástupy	21
odchody	12

5. Trvání pracovního a služebního poměru zaměstnanců – stav k 31. 12. 2007

doba trvání	počet	%
do 5 let	39	31
do 10 let	26	21
do 15 let	19	15
do 20 let	16	13
nad 20 let	25	20

celkem	125	100
---------------	------------	------------

Údaje o majetku

Celková hodnota závazků a pohledávek evidovaných k 31. 12. 2007

ukazatel	celkový objem v tis. Kč
Závazky celkem, z toho:	3 022
- dodavatelé, přijaté zálohy a ostatní závazky	1 002
- zaměstnanci	912
- sociální zabezpečení	577
- veřejné zdravotní pojištění	252
- ostatní přímé daně	176
- jiné závazky	103
Pohledávky celkem	1 630

Celková hodnota pohledávek po lhůtě splatnosti evidovaných k 31. 12. 2007

ukazatel	celkový počet dlužníků	Celkový objem v tis. Kč
Pohledávky za dlužníky u nichž byla nařízena exekuce	2	201
Pohledávky v právním řízení	3	149
Pohledávky v řešení ekonomického oddělení	1	31

Celková hodnota odepsaných pohledávek evidovaných k 31. 12. 2006

Z pohledávek evidovaných k 31. 12. 2006 nebyl realizován žádný odpis.

Celková hodnota závazků po lhůtě splatnosti evidovaných k 31. 12. 2007

ukazatel	celkový počet závazků	celkový objem v tis. Kč
Krátkodobé závazky	1	7
Dlouhodobé závazky	0	0

Přehled dlouhodobého hmotného a nehmotného majetku s nímž je Slezské zemské muzeum příslušné hospodařit

ukazatel	stav majetku k 31. 12. 2007 v tis. Kč
Dlouhodobý majetek, z toho:	250 895
-dlouhodobý hmotný majetek odepisovaný	205 626
-oprávky k dlouhodobému hmotnému majetku	- 73 721
-dlouhodobý hmotný majetek neodepisovaný	20 940
-dlouhodobý hmotný majetek nedokončený	97 528
-dlouhodobý nehmotný majetek	1 475
-oprávky k dlouhodobému nehmotnému majetku	- 953

Slezské zemské muzeum odepisuje dlouhodobý hmotný a dlouhodobý nehmotný majetek rovnoměrně na základě individuálně stanoveného plánu účetních odpisů.

Přehled rozepsaných závazných ukazatelů v roce 2007

Ukazatel	Schválený rozpočet	Rozpočet po změnách	Skutečnost
A	1	2	3
Spotřeba materiálu	2 000	2 667	3 076
Spotřeba energie	3 439	4 239	3 532
Spotřeba ostatních neskladovatelných dodávek			
Prodané zboží	300	300	356
Opravy a udržování	2 000	2 502	2 576
Cestovné	200	379	369
Náklady na reprezentaci	80	80	71
Ostatní služby	3 200	3 832	3 753
Mzdové náklady, v tom:	21 125	21 795	21 790
Platy zaměstnanců	20 535	21 004	21 000
Ostatní osobní náklady	590	791	790
Zákonné sociální pojištění	7 394	7 569	7 555
Ostatní sociální pojištění			
Zákonné sociální náklady	411	422	420
Ostatní sociální náklady			
Daň silniční			
Daň z nemovitostí	5	5	2
Ostatní daně a poplatky	25	25	10
Smluvní pokuty a úroky z prodlení			
Ostatní pokuty a penále			
Odpis pohledávky			
Úroky			
Kursově ztráty			7
Dary			
Manka a škody			
Jiné ostatní náklady	500	410	443
Odpisy dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku	4 850	4 850	4 881
Zůstatková cena prodaného dlouhodobého neumoř. a hmot. majetku			199
Prodané cenné papíry a podíly			
Prodaný materiál			
Tvorba zákonných rezerv			
Dodatečný odvod daně z příjmu			
Náklady celkem	45 529	49 075	49 040
Tržby za vlastní výrobky			
Tržby z prodeje služeb	1 870	1 870	1 868
Tržby za prodané zboží	150	150	175
Změna stavu zásob nedokončené výroby			
Změna stavu zásob polotovarů			
Změna stavu zásob výrobků			
Změna stavu zvířat			
Aktivace materiálu a zboží			108
Aktivace vnitroorganizačních služeb			
Aktivace dlouhodobého nehmotného majetku			
Aktivace dlouhodobého hmotného majetku			
Smluvní pokuty a úroky z prodlení			20

Ostatní pokuty a penále			
Platby za odepsané pohledávky			
Úroky			1
Kursově zisky			1
Zúčtování fondů	2 300	2 300	2 146
Jiné ostatní výnosy	50	50	14
Tržby z dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku			83
Výnosy z dlouhodobého finančního majetku			
Tržby z prodeje cenných papírů a podílů			
Tržby z prodeje materiálu			20
Výnosy z krátkodobého finančního majetku			
Zúčtování zákonných rezerv			
Zúčtování zákonných opravných položek			
Příspěvky a dotace na provoz celkem:	41 159	44 705	44 705
Příspěvky a dotace na provoz od zřizovatele	41 159	43 414	43 414
z toho: - příspěvky a dotace na výzkum a vývoj účelové			
- příspěvky a dotace na výzkum a vývoj institucionální			
- ukazatele podmiňující čerpání příspěvku a dotace na provoz	220	220	220
Neinvestiční dotace od zřizovatele- programy evidované v ISPROFIN		414	414
Dotace na výzkum a vývoj od poskytovatelů jiných než od zřizovatele		877	877
Ostatní příspěvky a dotace - prostředky EU			
Výnosy celkem	45 529	49 075	49 141
Hospodářský výsledek před zdaněním	0	0	101
Daň z příjmů	0	0	0
Hospodářský výsledek po zdanění (+/-)	0	0	101
Závazky vůči státnímu rozpočtu z titulu odvodu z odpisů celkem	2 400	2 400	2 400

Přehled rozepsaných závazných ukazatelů v roce 2007 v tis. Kč – investice

Systémová dotace na investice celkem:	0	3 767	3 742
Systémová dotace na investice od zřizovatele, z toho:	0	3 767	3 742
Systémové dotace na výzkum a vývoj	0	0	0
Systémové dotace na investice od jiných poskytovatelů	0	0	0
Individuální dotace na investice - Památník II. světové války v Hrabyni	0	89 323	78 359

Zdůvodnění rozpočtových opatření provedených u rozepsaných závazných ukazatelů v průběhu roku 2007

V pravomoci správce kapitoly bylo v naší organizaci realizováno 10 rozpočtových opatření, zahrnujících v korunovém vyjádření celkem 136 918 tis. Kč v následujícím složení:

- a) upravený rozpočet na čerpání **dotací na dlouhodobý majetek ve výši 93 090 tis. Kč** zahrnuje financování následujících akcí:

Specifikace dotace	Program	Upravený Rozpočet	Uvolněno limitem ČNB	skutečnost
"Rehabilitace Památníku národní svobody v Hrabyni a jeho transformace v Památník II. světové války"	234 314 0002	89 323 000,00	76 323 636,00	76 323 636,00
Podpora realizace energetických	234 115	1 950 000,00	1 950 000,00	1 950 000,00

úsporných opatření				
ISO/D – ochrana před nepříznivými vlivy	343 313	267 000,00	267 000,00	267 000,00
ISO/A – zabezpečení objektů	434 313	1 550 000,00	1 525 307,00	1 525 307,00
Čerpání RF MK z roku 2006 v roce 2007	343 314 0002			2 035 000,00
C e l k e m		93 090 000,00	80 065 943,00	82 100 943,00
Zůstatek RF MK z roku 2004	234 314 0002			1 303 636,28
Zůstatek RF MK z roku 2005	234 314 0002			22 999 000,00
Převod z roku 2007 do RF MK	234 314 0002			12 999 364,00
Celkem v RF MK pro rok 2008	234 314 0002			37 302 000,28

V rámci individuálně posuzovaných výdajů celkový objem investičních prostředků v rezervním fondu Ministerstva kultury, určených na programové financování akce číslo 234 314 – 0002 Památník II. světové války v Hrabyni, představuje 37 302 000,28 Kč.

V roce 2007 byly čerpány finanční prostředky uvolněné limitem ČNB z upraveného rozpočtu ve výši 76 323 636,-- Kč a finanční prostředky rezervního fondu Ministerstva kultury z roku 2006 v plné výši 2 035 000,-- Kč. Celkový objem individuálně posuzovaných výdajů v roce 2007 činí 78 358 636,-- Kč.

- b) upravený rozpočet na čerpání **provozní dotace ve výši 43 828 tis. Kč** zahrnuje financování následujících akcí:

<i>Specifikace dotace</i>	<i>upravený rozpočet</i>	<i>Skutečnost</i>
Příspěvky a dotace na provoz	43 414 000,00	43 414 000,00
Z toho podmiňující ukazatel čerpání příspěvku na provoz - nákup knihovního fondu	220 000,00	220 000,00
ISO/C – výkupy předmětů kulturní hodnoty mimořádného významu	150 000,00	150 000,00
ISO/D – preventivní ochrana před nepříznivými vlivy prostředí	264 000,00	264 000,00
Příspěvky a dotace na provoz celkem	43 828 000,00	43 828 000,00
Mimorozpočtové zdroje – GA ČR, GA AV ČR	877 000,00	877 000,00

Příspěvky na vědu a výzkum od jiných poskytovatelů činily 877 tis. Kč, z toho:

- a) prostředky GA ČR ve výši 817 tis. Kč,
b) prostředky GA AV ČR ve výši 60 tis. Kč.

Vyhodnocení údajů o příjmech nebo výnosech

Jinou činnost Slezské zemské muzeum nerealizuje. Vlastní výnosy organizace v objemu **4 436 589 Kč** byly v roce 2007 obsahově naplněny těmito jednotlivými položkami v Kč:

P o l o ž k a	Rozpočet	Skutečnost	Rozdíl
Tržby za prodané zboží – publikace	150 000	175 232	+ 25 232
Výnosy z prodeje služeb – vstupné	700 000	787 685	+ 87 685
Výnosy z prodeje služeb – pronájem nemovitého státního majetku	900 000	874 275	- 25 725

Výnosy z prodeje služeb – ostatní	270 000	205 630	- 64 370
Použití rezervního fondu	300 000	8 000	- 292 000
Použití fondu reprodukce majetku	2 000 000	2 138 169	+ 138 169
Úroky	0	830	+ 830
Kurzové zisky	0	707	+ 707
Aktivace	0	108 485	+ 108 485
Jiné ostatní výnosy	50 000	13 894	- 36 106
Smluvní pokuty a úroky z prodlení	0	20 366	+ 20 366
Tržby z prodeje majetku	0	83 300	+ 83 300
Tržby z prodeje materiálu	0	20 016	+ 20 016
Vlastní výnosy organizace celkem	4 370 000	4 436 589	+ 66 589

V roce 2007 vykázala organizace kladný hospodářský výsledek ve výši 101 849,83 Kč.

Podíl státního rozpočtu (SR) na financování provozních činností Slezského zemského muzea v tis. Kč

Rok	Náklady celkem	Vlastní výnosy celkem	Dotace na provoz celkem	Podíl SR na financování v %	Zisk(+) Ztráta (-)
1997	25 337	3 402	20 759	85,9	- 1 176
1998	26 174	2 451	21 179	89,6	- 2 544
1999	31 329	3 302	28 664	89,7	+ 637
2000	29 307	3 201	26 116	89,1	+ 10
2001	30 946	3 611	28 280	88,7	+ 945
2002	32 142	3 521	28 760	89,1	+ 139
2003	37 102	2 796	35 219	92,6	+ 913
2004	40 960	4 297	38 821	90,0	+ 2 158
2005	46 691	4 610	42 451	90,2	+ 370
2006	50 559	3 792	46 775	92,5	+ 8
2007	49 040	4 437	44 705	91,2	+ 102

Na vzrůstající tendenci celkových nákladů a adekvátně podílu státního rozpočtu na financování činností Slezského zemského muzea má vliv růst cen materiálu, energií, služeb a státem regulovaných prostředků na platy včetně souvisejících osobních nákladů.

Rozbor čerpání mzdových prostředků

- a) rozpis průměrného přepočteného počtu zaměstnanců 108 byl ve skutečnosti vykázán v počtu 104;

- b) fond odměn nebyl v roce 2007 tvořen ani čerpán;
- c) z mimorozpočtových zdrojů GA ČR a GA AV ČR na řešení úkolů vědy a výzkumu byly čerpány prostředky na mzdové náklady rozpočtované výši celkem 289 000,-- Kč, z toho na platy bylo čerpáno 219 000,-- Kč, na ostatní osobní náklady 70 000,-- Kč;
- d) k překročení závazných limitů nedošlo – viz tabulka v Kč, v čerpání zřizovatelem rozpočtovaného objemu mzdových nákladů došlo k úspoře ve výši 4 916,-- Kč, z toho na platy nebylo dočerpáno 3 830,-- Kč, na ostatní osobní náklady 1 086,-- Kč;
- e) ostatní osobní náklady byly čerpány na výplaty odměn za aktivity vykazované v rámci kulturních a jiných činností vymezených hlavním posláním organizace v návaznosti na pořádané akce;
- f) objem položky mzdové náklady, stanovený rozpisem schváleného rozpočtu na rok 2007 v objemu 21 125 tis. Kč, byl v rámci 4. a 8. úpravy schváleného rozpisu rozpočtu na rok 2007 navýšen o 381 tis. Kč na celkový objem 21 506 tis. Kč;

Ukazatel	Upravený rozpočet zřizovatele	Mimorozpočtové zdroje celkem	Skutečnost celkem	Rozdíl = úspora
Mzdové náklady	21 506 000,00	289 000,00	21 790 084,00	- 4 916,00
- platy	20 785 000,00	219 000,00	21 000 170,00	- 3 830,00
- OON	721 000,00	70 000,00	789 914,00	- 1 086,00

Výdaje a náklady na výzkum a vývoj

Odborní pracovníci Slezského zemského muzea se v roce 2007 podíleli na řešení 5 projektů výzkumu a vývoje v celkovém ročním objemu 877 tis. Kč, z nichž 1 projekt v objemu 60 tis. Kč byl řešen v rámci účelové dotace poskytnuté GA AV ČR a 4 projekty v objemu 817 tis. Kč byly řešeny v rámci účelové dotace poskytnuté GA ČR. Následovně uvádíme přehled grantových projektů řešených v roce 2007:

Registrační číslo grantového projektu	Název grantového projektu	Dotace v tis. Kč
GA ČR 408/06/0474	Malířství a sochařství 19. století v západní části českého Slezska	291
GA ČR 206/06/0287	Taxonomické a fylogenetické studie k celosvětové monografii čeledi Anthomyzidae (Diptera), část II.	180
GA ČR 409/05/P042	Formování vzdělaných vrstev občanů v českých zemích v druhé polovině 19. a na počátku 20. století. (Vybraná moravská a slezská města)	180
GA ČR 408/06/1524	Identifikace německojazyčných městských divadel na Moravě a ve Slezsku	166
GA AV ČR B801860601	Moravskoslezská města v éře komunální samosprávy 1850-1914. Komunální elity, obecní hospodářství, budování moderní infrastruktury.	60

Spolupráce se zahraničím

Slezské zemské muzeum je členem Mezinárodní rady muzeí – ICOM. Roční příspěvek za rok 2007 byl uhrazen ve výši 19 300,-- Kč. Členství organizace v ICOM poskytuje odborným pracovníkům široké možnosti spolupráce se zahraničím ve všech oblastech vymezených hlavními posláními muzea.

Výdaje na mezinárodní konference a zahraniční pracovní cesty

Náklady na cestovné vykázané za rok 2007 ve výši 368 542,67 Kč zahrnují cestovní výlohy zaměstnanců v tuzemsku v objemu 109 040,50 Kč a cestovní výlohy zaměstnanců v zahraničí v objemu 259 502,17 Kč. Z hlediska účelového členění nákladů na zahraniční pracovní cesty činí cestovné hrazené z provozních prostředků 241 115,96 Kč a zbývajícím objemem 127 426,71 Kč se na nákladech na zahraniční pracovní cesty podíleli řešitelé grantových projektů, hrazených z mimorozpočtových prostředků. Zahraniční pracovní cesty s výzkumnou tematikou byly vykonávány v rámci řešení grantových projektů, které jsou uvedeny v následujícím stručném přehledu:

- v rámci řešení výzkumného projektu GA ČR číslo 408/06/0474, „Malířství a sochařství 19. století v západní části českého Slezska“, byly PhDr. Marií Schenkovou, CSc., vykonány zahraniční služební cesty do polských měst Pština, Krzyżowice, Żory, Orzesze, Mikołow, Glubczyce, Bliszczyce, Paczków, Ujazd, Lesnica, Zakrzow, Ratiboř, Rybnik a Glivice za účelem dokumentace obrazů v muzeích a ve farních kostelech; zahraniční pracovní cesty se zaměřením na realizaci výzkumného projektu byly vykonány též do Centrálního archivu řádu německých rytířů ve Vídni a do vídeňských muzeí;
- v rámci řešení výzkumného projektu GA ČR číslo 206/06/0287, „Taxonomické a fylogenetické studie k celosvětové monografii čeledi Anthomyzidae (Diptera), část II.“, byly RNDr. Jindřichem Roháčkem, CSc., vykonány zahraniční pracovní cesty se zaměřením na entomologickou sběrnou exkurzi do řecké oblasti Pierie - Olympská riviéra, kde proběhl terénní výzkum zaměřený na sběr dvoukřídlého hmyzu, především ze skupiny Acalyptrata, speciálně čeledi Anthomyzidae a společně s RNDr. Janem Ševčíkem, CSc., do Chráněné krajinné oblasti – biosférické rezervace Poľana, kde za spolupráce se Správou CHKO a BR Poľana byl v lokalitách oblastí Hrochoťské doliny a Hrončeckého grúně proveden terénní inventarizační výzkum dipter skupiny Acalyptrata se zaměřením na čeleď Anthomyzidae, v navštívených lokalitách byly provedeny sběry metodou smýkání a individuálním odchytom do entomologických sítí, veškerý získaný materiál byl v nočních hodinách nepreparován a řádně označen, z několika tisíc nasbíraných kusů bylo selektováno a nepreparováno přes 800 kusů, včetně řady zajímavých a vzácných druhů;
- v září 2007 podnikli RNDr. Jindřich Roháček, CSc., společně s RNDr. Janem Ševčíkem, CSc., zahraniční pracovní cestu za účelem účasti na jednání „19. semináře českých a slovenských dipterologů“ v Dubové při Modré na Slovensku, kde přednesl 2 referáty na téma „Vazba evropských druhů čeledi Anthomyzidae (Diptera) na hostitelské rostliny“ a „Nejzajímavější druhy dvoukřídlých (Diptera) v biosférické rezervaci Poľana“, zúčastnil se oficiálních i kuloárních jednání, týkajících se společných dipterologických projektů, budoucích dipterologických seminářů, přípravy dodatků internetového checklistu a vydání sborníku ze semináře;
- v rámci řešení výzkumných projektů GAČR číslo 409/05/P042, „Formování vzdělaných vrstev občanů v českých zemích v druhé polovině 19. a na počátku 20.

století (Vybraná moravská a slezská města)“, a AV ČR číslo B801860601, „Moravskoslezská města v éře komunální samosprávy 1850-1914. Komunální elity, obecní hospodářství, budování moderní infrastruktury“, vykonala Mgr. Andrea Pokludová, Ph. D., v květnu 2007 zahraniční pracovní cesty do Budapešti za účelem účasti a prezentace referátu na konferenci Elite Formation, Modernization a Nation Building, pořádanou Central European University a do polské Opole za účelem přednesení referátu „Zprávy o zdravotních poměrech – opomenutý pramen k poznání vývoje veřejné zdravotní péče v rakouském Slezsku na přelomu 19. a 20. století“ na konferenci;

- v rámci řešení výzkumného projektu GA ČR číslo 408/06/1524 vykonala Mgr. Sylva Pracná v říjnu 2007 zahraniční pracovní cesty do Divadelního muzea ve Vídni, kde provedla rešerše vztahující se k personálnímu obsazení divadel související s řešením projektu „Identifikace německojazyčných městských divadel na Moravě a ve Slezsku“;
- zahraniční pracovní cesty byly vykonávány v rámci badatelské činnosti související s plněním hlavního poslání organizace ve smyslu studijních a dokumentačních návštěv archivů, muzeí, farních kostelů a církevních objektů zejména na území sousedního Polska a Rakouska.

Provozně – investiční činnost

Provozně investiční oddělení SZM zabezpečovalo v průběhu roku 2007 prioritně sledovanou akci „Rehabilitace Památníku II. světové války v Hrabyni“, kde se podařilo vzhledem k stavebním pracím přejícím klimatickým podmínkám provést zásadní část hlavní stavební výroby. Proběhlo zprovoznění topného systému správní budovy a průběžně probíhají práce na venkovním areálu. Vzhledem k neplánovaným pracím nad rámec smlouvy o dílo s generálním dodavatelem firmou VW Wachal, a. s. (např. zatečení přes železobetonový plášť do objektu památníku), však dochází ke zpoždování prací a posunu termínů. Proběhla také stěžejní jednání s Ministerstvem kultury ČR nutná k zabezpečení financování tohoto vládního úkolu, který probíhá prostřednictvím programového financování ISPROFIN.

Dalšími akcemi zabezpečenými účelově určenými investičními prostředky byly zabezpečení objektu Ostrožná 35, Opava EZS, EPS a mechanickými zábranami a dále objektu Komenského 10, Opava, kde bylo provedeno EPS.

Proběhla oprava střešního pláště objektu Nádražní Okruh 29, Opava, výměnou střešní krytiny, oplechování, komínů, hromosvodů včetně výkopu kanalizace.

Podařila se rekonstrukce plynové kotelny na objektu Ostrožná 42, Opava, kde bylo vyměněno strojní zařízení kotelny včetně části topných těles.

Průběžně jsou prováděny pravidelné revize a zabezpečována běžná údržba objektů Slezského zemského muzea, z nichž za větší lze považovat např. opravu vjezdu do areálu Tyršova 1, Opava, nátěry dřevěného pláště Srubu Petra Bezruče na Ostravici a výměnu části oplocení v Arboretu v Novém Dvoře.

ODBORNÁ ČINNOST

Oddělení přírodních věd

V prvním čtvrtletí roku 2007 se pracoviště oddělení přírodních věnovala (vedle obvyklé výkaznické činnosti) zpracování sbírkových fondů (preparace, determinace a označování sběrů, evidence, katalogizace, hlášení změn do Centrální evidence sbírek atd.), editorské přípravě časopisu SZM řady A, zpracování zpráv z výzkumů realizovaných v roce 2006 a přípravě publikačních výstupů a podkladů pro chytané výstavy. Sbírková činnost (zejména akvizice) zůstává nadále negativně ovlivněna enormními objemy inventarizace, takže je stále nutné omezovat některé sbírkotvorné aktivity i činnosti v ostatních (nesbírkových) oblastech. Většina přírůstků byla v roce 2007 opět získána sběry z vlastní výzkumné nebo dokumentační činnosti pracovišť; zbytek akvizic tvořily dary. Celkové přírůstky sbírkových fondů byly v roce 2007 poněkud nižší než v letech minulých – kromě výše uvedeného důvodu to bylo také způsobeno zvýšenou nemocností v hlavním období sběratelské sezóny. V preparátorské dílně zoologického pracoviště bylo zhotoveno značné množství dermoplastických preparátů, z toho i několik velkých exemplářů (los, mýval, paryby, plazi) a také 7 komplikovaných přestaveb starých preparátů vzácných druhů obratlovců. Na mineralogicko-petrografickém pracovišti se podařilo díky dotaci ISO (132 tis. Kč) získat nové zásuvkové sbírkové skříně, což umožnilo zvětšit kapacitu depozitářů o 6 skříní a tak zlepšit úroveň uložení částí sbírkových fondů. Pokračovala zde (a také na zoologickém pracovišti) prostorová reorganizace sbírek s cílem získat další místo pro deponování přírůstků. Na paleontologickém pracovišti byla provedena rozsáhlá inventarizace sbírkového fondu (nad rámec stanovených kvót), která bude pokračovat ještě v r. 2008.

Výzkumná činnost byla na počátku a ke konci roku zaměřena na zpracování dat získaných v roce 2006 a také na determinaci materiálu vlastního i vypůjčeného z jiných sbírek. Terénní práce probíhaly převážně v průběhu vegetační sezóny. V roce 2007 získalo oddělení přírodních věd účelové grantové prostředky ve výši 180 tis. Kč na řešení 1 grantového projektu GA ČR (entomologické pracoviště). Další prostředky byly získány na monitoring kontaminace ryb cizorodými látkami (zoologické pracoviště, 131 tis. Kč). Kromě toho participovalo OPV na řešení dalších šesti mimoústavních projektů (mineralogicko-petrografické, paleontologické, botanické a zoologické pracoviště), v rámci nichž řešilo samostatné oddíly nebo etapy. Další 3 výzkumné úkoly byly součástí výzkumu ústavního. Díky terénním průzkumům byl získán cenný dokumentační materiál, který byl hlavním zdrojem obohacování sbírkových fondů přírodovědných podsbírek SZM v roce 2007. Výsledky výzkumu byly zveřejňovány formou prezentací referátů a posterů na vědeckých konferencích a seminářích a především publikováním v odborném tisku. Publikační činnost byla opět poměrně vysoká, zejména na botanickém a entomologickém pracovišti. Ediční činnost byla standardní – byla vydána 3 čísla Časopisu Slezského zemského muzea (řada A). Odborní pracovníci oddělení se aktivně zúčastnili sedmi vědeckých konferencí a seminářů (6 s mezinárodní účastí, 4 se konaly v zahraničí). Jeden pracovník vykonal studijní cestu do Národního přírodovědného muzea v Paříži (hrazeno ze zdrojů EU – projekt Synthesis), a dva se zúčastnili výzkumných expedic do zahraničí (Polsko, Švýcarsko, Řecko).

Ve výstavní činnosti dosáhlo nejlepších výsledků zoologické pracoviště, které připravilo velmi úspěšnou výstavu „Vzácné kočkovité šelmy“ (výstavní budova SZM) a svou loňskou výstavu o kolibřících („Létající drahokamy“) prezentovalo s velkým návštěvnickým ohlasem v dalších dvou muzeích (Jeseník, Uherský Brod). V rámci cyklu „Zajímavosti a překvapení z našich depozitářů“ byly realizovány 4 vlastní malé výstavy (geologická, paleontologická, botanická a zoologická). Z dalších kulturněvýchovných aktivit je nutno jmenovat bohatou přednáškovou činnost, především dlouhou sérii zoologických přednášek zaměřených na

popularizaci ohrožených obratlovců (zejména netopýrů) a organizaci geologických, botanických i zoologických exkurzí pro odbornou i laickou veřejnost. Další významnou akcí byla „11. Evropská noc pro netopýry“, která se konala v r. 2007 v Opavě poprvé a připravilo ji rovněž zoologické pracoviště SZM.

I v roce 2007 byl velký zájem o odborné služby poskytované přírodovědným oddělením. Týkal se různých odborných konzultací, studia sbírkových předmětů externími badateli ve fondech všech podsbírek (bylo zde badateli zkoumáno přes 13 300 sbírkových exemplářů), školení speciálních preparačních postupů, přírodovědných exkurzí a přednášek, ale také zpracování odborných posudků, expertíz a průzkumů pro potřeby různých organizací a firem. Můžeme např. uvést analýzy spraší a jílu pro Národní památkový ústav v Ostravě, determinace školních sbírek, pomoc s identifikací štramberských zkamenělin pro muzeum v Novém Jičíně, inventarizační botanické výzkumy mechorostů pro CHKO Beskydy, výzkumy biodiverzity dvoukřídlého hmyzu v chráněných územích na České republice (CHKO Jeseníky, různá maloplošná chráněná území) a na Slovensku (CHKO a BR Poľana), monitoring populací letounů na vybraných lokalitách SM kraje, poradenské aktivity zaměřené na škodlivé druhy hmyzu, ryby a jejich choroby včetně havarijních úhynů apod. Botanické pracoviště participovalo na organizaci odborných seminářů a exkurzí pro regionální botaniky. Pokračovala intenzivní mezinárodní spolupráce s odborníky v sousedním Polsku a Slovensku, ale také v Maďarsku, Rakousku, Německu, Švýcarsku, Belgii, Maltě, Španělsku, Portugalsku, Velké Británii, Kanadě, USA, nejnověji také v Rusku a Řecku, která přinesla pozoruhodné výsledky v realizovaném výzkumu a vedla i ke spoluautorství publikací.

Mineralogicko-petrografické pracoviště

Sbírkotvorná činnost. V r. 2007 nebyly získány žádné nové přírůstky. Pokračovala totiž reorganizace rozsáhlého studijního materiálu s cílem vytypovat potenciální materiál pro doplnění sbírkového fondu, k evidenci v rámci doprovodné dokumentace nebo k likvidaci. Celkem bylo přemístěno a prostudováno přibližně 1 500 vzorků, k zaevidování bylo vybráno a připraveno 400 minerálů a hornin. Stav podsbírky tedy činí 11 290 jednotek, všechny jsou evidovány ve II. stupni evidence. Zvlášť jsou evidovány mikroskopické preparáty hornin, jejichž počet zůstal zatím nezměněn (1 880 kusů). Ze studijního materiálu bylo vytipováno dalších 400 výbrusů vhodných k zaevidování. Inventarizováno bylo 982 inv. č. = 1 324 jednotek. Vyhovující umístění přírůstků je nyní umožněno díky získání 6 nových sbírkových skříní z programu ISO. Na základě žádosti o poskytnutí dotací z programu ISO (D) byly v roce 2007 přiděleny mineralogicko-petrografickému pracovišti investiční prostředky ve výši 132 000 Kč účelově určené na dřevěné skříně se zásuvkami, těsněním a kovovými zámky. Vzhledem k tomu, že celková cena skříní činila 140 000 Kč, bylo navýšení původní ceny (8 000 Kč) sanováno z rozpočtu Slezského zemského muzea.

Vědeckovýzkumná činnost. 1. Na mineralogicko-petrografickém pracovišti probíhaly v r. 2007 závěrečné práce na zpracovávání dokumentace získané při výzkumu Jeskyně Na Špičáku v průběhu let 2003 – 2006 v rámci projektu "Záchranná dokumentace historických nápisů v jeskyni Na Špičáku".

2. V rámci výzkumu kvartéru pokračovala terénní dokumentace kvartérních sedimentů Opavska, Ostravska, Krnovska, Osoblažska a Jesenicka, odběry vzorků sedimentů a nordických hornin a vyhledávání lokalit vhodných k datování pomocí kosmogenních radionuklidů či termoluminiscence – Projekt VaV – 1/D/1/7/05 "Paleogeografická, paleoklimatologická a geochronologická rekonstrukce kontinentálního zalednění Česka" (v rámci Národního programu výzkumu, řešitel Mgr. Daniel Nývlt, Česká geologická služba

Praha, pobočka Brno). V laboratoři Ústavu geologických věd Přírodovědecké fakulty MU v Brně bylo dokončeno zpracování všech vzorků sedimentů odebraných z kvartérních profilů (granulometrie, separace těžkých minerálů). Byla kompletně zpracována granulometrie všech odebraných vzorků a určena větší část vyseparovaných těžkých minerálů.

Publikační činnost. V r. 2007 nebyl publikován žádný příspěvek, byla připravena 1 nepublikovaná zpráva výzkumného projektu.

JAROŠOVÁ, Lenka. Zmitostní rozbor sedimentů a určení těžkých minerálů z lokalit Ostravska, Opavska, Osoblažska, Jesenicka a severních Čech. (nepublikovaná závěrečná zpráva Projektu VaV – 1/D/1/7/05 "Paleogeografická, paleoklimatologická a geochronologická rekonstrukce kontinentálního zalednění Česka" (v rámci Národního programu výzkumu, řešitel Mgr. Daniel Nývlt, Česká geologická služba Praha, pobočka Brno). 58 s. rkp.

Prezentační a ostatní kulturněvýchovná činnost. Pracoviště mělo v průběhu roku jednu výstavu měsíce v rámci cyklu Zajímavosti a překvapení z našich depozitářů – "Zajímavé rudní minerály" (únor - březen 2007), prezentovalo se na akci Den muzeí (Výstavní budova SZM, 19. 5. 2007) a na semináři geologů muzeí ČR a SR (Závažná Poruba, Slovensko, 28. 5. – 1. 6. 2007). Ve spolupráci s Vlastivědným muzeem Jesenicka byla zahájena příprava scénáře výstavy "Kouzlo krystalu" (termín výstavy v SZM: prosinec 2008 – únor 2009). Z ostatních kulturněvýchovných aktivit je možno zmínit týdenní terénní exkurzi pro studenty geologie Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity v Brně (Opavsko, Bruntálsko, Jesenicko, 14. 5. – 18. 5. 2007) a exkurzi do sádrovcového lomu v Kobeřicích pro skupinu pracovníků Moravského zemského muzea v Brně (27. 3. 2007)

Ostatní odborná činnost. Na pracovišti bylo badateli studováno celkem 860 sbírkových předmětů. Byly poskytovány odborné konzultace (27). V rámci poradenské činnosti v oblasti mineralogie a petrografie byla kompletně určena mineralogicko-petrografická sbírka ZŠ Komenského ul. v Kravařích. Ve spolupráci s Národním památkovým ústavem v Ostravě (pracoviště Opava) byly odebrány další vzorky spraší a jílu pro srovnávací analýzy pravěké a středověké keramiky získané při záchranných archeologických výzkumech v centru Opavy. V průběhu terénních prací v jeskyni Na Špičáku byly odebrány vzorky sedimentů k analýze těžkých minerálů.

Paleontologické pracoviště

Sbírkotvorná činnost. V prvním pololetí 2007 byly do Centrální evidence sbírek nahlášeny změny týkající se nových přírůstků. Celkový nárůst počtu jednotek v tomto roce činil 155 kusů paleontologických sbírek. Počet jednotek paleontologické podsbírký tak nyní dosáhl počtu 55 235. Nové přírůstky v roce 2007 byly získány hlavně vlastním sběrem, 1 kus darem. Tyto přírůstky jsou všechny regionálního původu – karbonská flóra z Ostravska, spodnokřídová fauna ze Štramberka a souvek z Opavska. Pokračovala soustavná inventarizace sbírek – fondu fauny a flóry křídového stáří domácí i zahraniční provenience a tercierní fauny z Rakouska a z jižní Moravy – celkem 8 174 kusů sbírek. V rámci evidence II. stupně byla zpracována většina nových přírůstků sbírek a také další předměty dosud nezkatalogizované ze starších přírůstkových čísel – celkem 621 jednotek. Stav sbírek v evidenci II. stupně činí 55 012 jednotek.

Vědeckovýzkumná činnost. Pokračovaly práce na dlouhodobém ústavním úkolu: Fossilní flóra z moravskoslezského karbonu (řešitel E. Purkyňová), a to na zpracování rukopisu

článku, který má tvořit rozsáhlejší suplement (s fotografickou dokumentací) k monografii spodnonamurské flóry české části hornoslezské pánve, publikované řešitelkou úkolu v roce 1970. Byly zaměřeny na přípravu taxonomických popisů několika dalších nových druhů pro vědu, většinou kaprad'osemenných rostlin, a také na nové poznatky (z taxonomie a biostratigrafie) některých již dříve v monografii popsanych druhů a rodů, zastoupených v souvrstvích paralického karbonu (serpuchovien) této uhelné pánve.

V rámci grantového projektu NSF (U.S.A.) č. 020784 "Namurian Climate Change Projekt" (vedoucí H. Pfefferkorn), byly v tomto roce provedeny na základě oponentských posudků textové úpravy i taxonomické korekce ve výčtech rostlinných taxonů i další korekce v biostratigrafických tabulkách ve dvou dokončených rukopisech s jejich spoluautory – R. Gastaldem a Z. Šimůnkem (viz publikační činnost), předložených v konečné úpravě již do tisku. Navíc byla vyjasněna otázka původu odebraných vzorků tonsteinů z ostravského souvrství získaných těmito pracovníky během dřívějších exkurzí na dolech Paskov a Staříč a v laboratoři v USA pak konečně stanoveno absolutního stáří vzorku tonsteinu z petřkovických vrstev, což bude ještě předmětem další nové publikace.

Publikační činnost. V r. 2007 vyšel tiskem 1 abstrakt ke společným výsledkům výše uvedeného grantového projektu (viz bibliografie), založených na mnoholeté týmové práci zainteresovaných výzkumných pracovníků z USA, České republiky, Polska a Ukrajiny (referát přednesl vedoucí projektu na 16. mezinárodním kongresu o karbonu a permu, který se konal v červnu 2007 v Číně). Dvě níže uvedené studie byly odevzdány do tisku:

GASTALDO Robert A., PURKYŇOVÁ Eva, ŠIMŮNEK Zbyněk: Ecological persistence in the Late Mississippian (Serpukhovian – Namurian A) megafloral record of the Upper Silesian Basin, Czech Republic. *Palaios* (in print) 55 s. rkp., 3 tab., 8 obr.

ŠIMŮNEK Zbyněk, PURKYŇOVÁ Eva, GASTALDO Robert A. : Megafloral perturbation across the Enna marine zone in the Upper Silesian Basin attests to late Mississippian deglaciation and climate change. *Palaeogeography, Palaeoclimatology and Palaeoecology* (in print) 53 s. rkp., 11 obr.

BIBLIOGRAFIE

PFEFFERKORN Herrmann W., GASTALDO Robert A., DIMICHELE William A, KOTAS Adam, KOTASOVA Anna, MIGIER Teresa, TRZEPIERCZYNSKA Alexandra, ZDANOWSKI Albin, PURKYŇOVÁ Eva, ŠIMŮNEK Zbyněk, BLAKE Bascomb M., EBLE Cortland F., GILLESPIE William H., BEUTHIN John D. and SCHULGA Vitalij F., 2007: Impact of glacial (icehouse climate) on tropical vegetation and plant evolution. *Journal of Stratigraphy, Vol.31, Supplement I. Abstracts of the 16th International Congress on the Carboniferous and Permian, Nanjing*, s. 8-9.

Ediční činnost. Časopis Slezského zemského muzea – série A (vědy přírodní). Výkonná redaktorka dr. Eva Purkyňová, CSc.

V roce 2007 vydána celkem 3 čísla: 55(3) 2006, 56(1) 2007, 56(2) 2007. Do tisku se připravuje číslo 56(3) 2007 (vyjde v roce 2008).

Prezentační a ostatní kulturněvýchovná činnost. Paleontologické pracoviště připravilo výstavu v rámci cyklu Zajímavosti a překvapení z našich depozitářů – "Šlápěje suchozemských plazů z českého permu" ve výstavní budově SZM v Opavě (10. 4. – 20. 5. 2007).

Ostatní odborná činnost. Na pracovišti bylo poskytnuto 10 odborných konzultací, většinou šlo o determinaci fosilního materiálu a studium sbírek a badatelské návštěvy (3). K prezenčnímu studiu bylo předloženo cca 150 ks fosilií z paleontologické podsbírky SZM. S paleontologem muzea v Novém Jičíně pokračovala spolupráce na srovnávací determinaci dalších skupin štramberských zkamenělin (jura a křída) ze sbírek tamějšího muzea. Pro

výstavu "Naše duby" v Arboretu Nový Dvůr byly poskytnuty grafické podklady z paleontologické literatury. Byly zpracovány lektorské posudky na články s paleontologickou tematikou pro Časopis Slezského zemského muzea, Opava (A).

Botanické pracoviště

Sbírkotvorná činnost. Botanické pracoviště pečuje o jednu z největších herbářových sbírek mechorostů, výtrusných a cévnatých rostlin v České republice. Mimo uvedené skupiny jsou v herbářích pracoviště uloženy položky lišejníků, hub, zooecíí a hyponomů. Celkový přírůstek za rok 2007 dosáhl počtu 647 jednotek, a to z dokladů mechorostů, cévnatých rostlin a hub získaných vlastním sběrem nebo darem. Celkový stav botanické podsbírkky tak nyní činí 187 446 jednotek. Veškeré přírůstky byly zkatologizovány a změny nahlášeny do Centrální evidence sbírek. Nové doklady pochází především z ČR (Beskydy, Hrubý Jeseník), Slovenska (Poloniny), ale také z Polska (Welski Park Krajobrazowy, údolí řeky Biebrzy) a z Belgie (Vierves sur Viroin). Mimo již zaevidovaných položek jsou další doklady postupně preparovány a herbarizovány a budou zařazeny do sbírek SZM v průběhu roku 2008. Ve sbírkovém fondu pracoviště probíhala také soustavná inventarizace sbírek cévnatých rostlin (13 540 jednotek). Badatelská činnost probíhala jak přímo na pracovišti, tak také díky meziústavním výpůjčkám. Stále pokračuje kritická revize čeledi *Orthotrichaceae* z herbářových sbírek v ČR (Moravské zemské muzeum v Brně, soukromé herbářové sbírky českých bryologů, celkem 520 ks). Zájem badatelů se soustředil zejména na regionální sběry taxonomických skupin, které jsou zpracovávány v rámci publikace Květena ČR, popř. jako diplomové práce. Celkem bylo na pracovišti předloženo badatelům 692 ks herbářových dokladů. Preparace, desinsekce a ostatní činnosti ve sbírkách proběhly standardním způsobem v plánovaných objemech.

Vědeckovýzkumná činnost. Výzkumné úkoly (oba mimo účelově dotované projekty, řešitel V. Plášek) se týkaly zpracování, rozšíření a ekologie vybraných taxonů epifytických mechorostů (čeledi *Orthotrichaceae*) – oblast výzkumu byla rozšířena ze Slezska na celou střední Evropu. Projekt probíhá ve spolupráci s univerzitami v Katovicích, ve Vratislavi a v Olsztýně (1). Pracoviště se také podílelo na floristických výzkumech pro Krajský úřad Moravskoslezského kraje a na inventarizačních výzkumech pro AOPK Ostrava, AOPK Praha a participovalo na 1 grantovém projektu Ostravské univerzity – GAČR (č. 206/07/0811): Potravní specializace bryofágního hmyzu (2)

1. Řešení úkolu bylo rozšířeno mimo studium chorologie a ekologie jednotlivých zástupců čeledi *Orthotrichaceae* na řešení taxonomických problémů a fylogenetických vazeb. Ve spolupráci s Univerzitou v polském Olsztýně byly započaty první molekulárně-biologické analýzy DNA, konkrétně srovnávání ITS1 a ITS2. První výsledky ukazují na potřebu nové taxonomické prezentace této skupiny. Zároveň byl touto metodou potvrzen nový druh recentně nalezený na Moravě. Práce přinášející výsledky těchto výzkumů jsou již v tisku.

2. Projekt řeší problematiku potravní specializace bryofágního hmyzu. V prvním roce řešení byl převážně sesbírán bohatý materiál hmyzu i mechu, na kterém byly druhy zaznamenány. Nyní probíhá determinace obou skupin a chystají se pokusy s krmením hmyzu za účelem získání detailnějších dat. První výsledky již byly prezentovány na konferenci v Belgii a publikovány byly již i úvodní práce.

Publikační činnost. V r. 2007 bylo připraveno a publikováno (V. Plášek a spoluautoři) celkem 14 odborných článků, které tematicky odrážely vědecké zaměření pracoviště a výsledky výzkumných úkolů. Jde především o práce shrnující první výsledky studia epifytů a

také pilotní výsledky studia bryofágů). Také byly napsány 1 skripta jako učební text pro studenty Ostravské univerzity. Další 2 práce jsou připraveny k tisku:

PLÁŠEK, Vítězslav, SAWICKI, Jakub, TRÁVNÍČKOVÁ, Věra, PASEČNÁ, Markéta. *Orthotrichum moravicum* – new moss from Czech Republic.- *The Bryologist*, 10 s. rkp.

SAWICKI, Jakub, PLÁŠEK, Vítězslav. ITS sequence variation suggest the hybrid origin of *Orthotrichum diaphanum*. *Genetica*, 12 s. rkp.

BIBLIOGRAFIE

HÁJKOVÁ, Petra, SHAW, Blanka, HÁJEK, Michal, HINTERLANG, Dirk., PLÁŠEK, Vítězslav. The role of base saturation and altitude in habitat differentiation within *Philonotis* i springs and mires of three different European regions. *The Bryologist*, roč. 110, č. 4, 2007, s. 776-787.

HÁJKOVÁ, Petra, PLÁŠEK, Vítězslav., HÁJEK, M. A contribution to the Bulgarian bryoflora. *Phytologica Balcanica*, roč. 13, č. 2, 2007, s. 141-145.

HÁJKOVÁ Petra, PLÁŠEK Vítězslav, HÁJEK Michal, SHAW Blanka, HRADÍLEK Zbyněk. New bryophyte records in the Balkans - 2. *Phytologica Balcanica*, roč. 13, č. 2, 2007, s. 247-259.

PLÁŠEK, Vítězslav, WIERZCHOLSKA, Sylwia. *Orthotrichum*, *Ulota* & *Zygodon* in the Central Europe - their chorology, ecology and conservation problems. *Nowellia Bryologica*, roč. 34, 2007, s. 11-12.

PLÁŠEK, Vítězslav, DROZD, Pavel, WIERZCHOLSKA, Sylwia. The chorology, ecology & population biology of the genus *Orthotrichum*, *Ulota* & *Zygodon* in the central Europe. Part I. Methods & first results. *Nowellia Bryologica*, roč. 34, 2007, s. 39-47.

PLÁŠEK, Vítězslav, WIERZCHOLSKA, Sylwia. Bryophytes collected during the Bryological Meeting in Vierves-sur-Viroin. *Nowellia Bryologica*, roč. 34, 2007, s. 84-85.

DROZD, Pavel, PLÁŠEK, Vítězslav, DOLNÝ, Aleš, KOČÁREK, Petr, JAŠÍK, Martin. Factors or mosses - What the bryobionts prefer? *Nowellia Bryologica*, roč. 34, 2007, s. 9-10.

FOJCIK, Barbara, STEBEL, Adam, FUDALI, Ewa, PLÁŠEK, Vítězslav, RUSIŇSKA, Anna, ŽARNOWIEC, Jan. Materiały do Brioflory Ojcowskiego Parku Narodowego. *Prądnik*, roč. 17, 2007, s. 79-94.

PLÁŠEK, Vítězslav, MARKOVÁ, Ivana. *Orthotrichum pulchellum* (Orthotrichaceae, Musci), new to the Czech Republic. *Acta Musei Moraviae, Scientiae biologicae*, roč. 92, 2007, s. 223-228.

PLÁŠEK, Vítězslav, WIERZCHOLSKA, Sylwia, MIKULÁŠKOVÁ, Eva. Occurrence of the vegetative propagules in the moss *Orthotrichum stramineum* Hornsch. - a new piece of knowledge. *Časopis Slezského zemského Muzea, Opava (A)*, roč. 56, 2007, s. 43-47.

PLÁŠEK, Vítězslav, FILIPOVÁ, Kamila. Bryophyta a Tracheophyta Přírodní památky Věřňovice. *Przyrodnicze wartości Polsko-Czeskiego pogranicza jako wspólne dziedzictwo Unii Europejskiej*, 2007, s. 99-111.

PLÁŠEK, Vítězslav, FRANKOVÁ, Hana, NOCIAROVÁ, Dominika, PODSTAWKOVÁ, Daniela. Rozšíření a ekologické nároky epifytních mechů ovlivněné vertikální a horizontální strukturou Moravské brány. *Przyrodnicze wartości Polsko-Czeskiego pogranicza jako wspólne dziedzictwo Unii Europejskiej*, 2007, s. 221.

NOVOTNÝ, Ivan, KOŠNAR, Jan, KUBEŠOVÁ, Svatava, PLÁŠEK, Vítězslav. Mechorosty zaznamenané během 14. jarního setkání Bryologicko-lichenologické sekce v Ruprechtově na Dražanské vrchovině. *Bryonora*, roč. 39, 2007, s. 25-38.

KUČERA, Jan, KUBEŠOVÁ, Svatava, HÁJEK, Michal, PLÁŠEK, Vítězslav. Nová bryologická literatura XVIII. *Bryonora*, roč. 40, 2007, s. 53-65.

PLÁŠEK, Vítězslav, CIMALOVÁ, Šárka. Regionální botanika. *Skripta Ostravské Univerzity*, 2007, 80 s.

Prezentační a ostatní kulturně-výchovná činnost. V rámci drobných prezentací připravilo botanické pracoviště výstavu s názvem „Tajemství rašeliníků“ (srpen 2007). Z ostatních kulturně-výchovných aktivit je možno zmínit pořádání odborných přednášek a exkurzí pro botaniky z moravskoslezského regionu nebo realizaci přednášek a terénních exkurzí pro studenty Ostravské univerzity.

Ostatní odborná činnost. Na pracovišti bylo badateli studováno (nebo zapůjčeno k externímu studiu) celkem 1 010 sbírkových předmětů. Botanické pracoviště bylo v r. 2007 organizátorem (mimo již zmíněné odborné semináře pro regionální botaniky) 1 regionální botanické exkurze (Beskydy, údolí Černé Ostravice). V. Plášek se aktivně zúčastnil 4 konferencí (Mezinárodní bryologické dny na Vyškovsku, duben 2007; Mezinárodní bryologické dny v Polsku – Welski Park Krajobrazowy, květen 2007; Mezinárodní

bryologická konference (Belgie), červen 2007, Mezinárodní konference v Polsku – Opole, prosinec 2007), kde prezentoval výsledky bryologického výzkumu formou referátů a posterů. Rovněž participoval na botanické expedici na ostrov Wolin (Polsko) (červenec 2007) a do švýcarského Blausee (říjen/listopad 2007). Na botanickém pracovišti bylo v r. 2007 poskytnuto 16 odborných konzultací (z toho 5 zahraničních), které se vesměs týkaly problematiky výskytu mechorostů a jejich determinace. Bylo vypracováno 6 oponentských posudků diplomových prací pro Ostravskou univerzitu. Dalšími odbornými aktivitami byla participace na projektech CHKO Beskydy: Inventarizační výzkumy mechorostů (PR Velký Polom, PR Čerňavina).

Entomologické pracoviště

Sbírkotvorná činnost. Celkové přírůstky entomologické podsbírký v r. 2007 činily 3 322 kusů hmyzu. Z toho 2 413 kusů bylo získáno vlastním sběrem při grantovém výzkumu dvoukřídlého hmyzu (Diptera), zbytek akvizice (909 ks) tvořily dary. K 31. 12. 2007 tak stav entomologické podsbírký dosáhl 814 099 jednotek. Ke zvláště hodnotným přírůstkům patřily zejména soubory dvoukřídlého hmyzu z terénního výzkumu v Řecku (oblast Pieria, 1257 ks) a na Slovensku (CHKO Poľana, 926 kusů) ale také malá kolekce přímořských druhů dvoukřídlého hmyzu z Německa, USA a Austrálie (24 ks). Sběry z vlastního výzkumu zahrnují několik prvnálezů, tj. druhů, které dosud nebyly na území těchto států zjištěny, a četné druhy, zatím v našich fondech chyběly. Např. v Řecku byly nalezeny 4 druhy čeledi Anthomyzidae, z nichž 2 jsou nové pro celý Balkánský poloostrov a 1 (*Anagnota oriens* Roháček, 2006) reprezentuje dokonce první nález v Evropě. Na území biosférické rezervace CHKO Poľana bylo objeveno několik druhů nových pro území Slovenska a to z čeledí Platypezidae, Ditomyiidae a Mycetophilidae. Evidence II. stupně byla zaměřena na zpracování veškerých přírůstků z r. 2004; celkem bylo zkatologizováno 17 939 jednotek z řádu Diptera, které byly rozřazeny do 223 inv. čísel. Celkový počet zkatologizovaných sbírek k 31. 12. 2007 činil 476 844 jednotek. Veškeré evidenční změny provedené v ent. podsbírký byly hlášeny do Centrální evidence sbírek. V průběhu roku 2007 bylo inventarizováno celkem 58 167 jednotek z fondu Coleoptera (celkem 37 čeledí). Ve fondu Diptera pokračovalo budování kolekce sciaroidních čeledí. Externí badatelé prostudovali ve sbírkách (prezenčně) 10 950 kusů (převážně motýlů a brouků), 50 kusů motýlů (Lepidoptera) bylo zapůjčeno k výstavním účelům a 423 exemplářů bylo použito k prezentaci v televizi. Všechny nově nasbírané materiály dvoukřídlých (tj. přes 2 400 ks) byly napreparovány, oštitkovány a dezinfikovány. Desinsekce a ostatní činnosti ve sbírkách (včetně třídění materiálu z kvantitativních odchytů, repreparace exemplářů konzervovaných v ethanolu, determinace a třídění fondů atd.) proběhly standardním způsobem v plánovaných objemech.

Vědeckovýzkumná činnost. Na entomologickém pracovišti byl v r. 2007 řešen 1 grantový projekt (pokračující z r. 2006) podporovaný Grantovou agenturou České republiky. Další výzkumná činnost probíhala v rámci ústavního plánu výzkumu.

1. Taxonomické a fylogenetické studie k celosvětové monografii čeledi Anthomyzidae (Diptera), část. II. Grantový projekt GAČR č. 206/06/0287, řešitel J. Roháček. Doba řešení 2006 – 2008. Celkové účelové prostředky na celou dobu řešení 626 tis. Kč, v r. 2007 pak 180 tis. Kč. Projekt byl zahájen v r. 2006. V druhé etapě byl výzkum zaměřen na následující dílčí úkoly: (1) Dokončení revize rodu *Amygdalops* Orientální, Australské a Océánské oblasti – bylo rozlišeno celkem 15 druhů, z toho 12 je nových pro vědu, ale pojmenováno bylo jen 8 z nich; zbývající 4 nové druhy byly sice popsány, ale ponechány nepojmenované kvůli nedostatečnému materiálu (pouze samice). Byly studovány příbuzenské vztahy všech

zjištěných druhů na základě kladistické analýzy morfologických znaků a zjištěno, že většina je příbuzných a tvoří skupinu druhu *A. nigrinotum*; 3 druhy jsou však výrazně morfologicky odlišné a tudíž fylogeneticky vzdálené, což si vynutilo rozšíření diagnózy rodu *Amygdalops*. (2) Bylo zahájeno studium dvou neotropických rodů. Z rodu *Chamaebosca* byl zkoumán nový vysokohorský druh s redukovanými křídly z Ekvádoru (Páramo E Angel, 3400 m). Druhý, dosud nepojmenovaný rod, je reprezentován dvěma nepopsanými druhy z ostrova Robinson Crusoe (Chile). (3) V poněkud omezeném rozsahu (kvůli zdravotním problémům řešitele) pokračoval výzkum bionomie evropských druhů čeledi Anthomyzidae. Podařilo se potvrdit vazbu některých z nich na hostitelské rostliny a dosavadní výsledky studia hostitelských vztahů byly shrnuty v referátu prezentovaném na 19. semináři českých a slovenských dipterológov (Dubová, Slovensko). (4) Pokračovaly (neplánováno v původním projektu) analýzy DNA evropských zástupců čeledi Anthomyzidae. V genetické laboratoři Ústavu botaniky a zoologie MU v Brně byly analyzovány mitochondriální genové markery 12S a 16S a fylogenetické vztahy studovaných taxonů byly rekonstruovány za použití několika metod. Výsledky byly již částečně zpracovány pro publikaci (viz níže). (5) Aktuálně (neplánováno) byl prostudován nový druh objevený na Nové Zélandě. Jde o mimořádný objev (první endemický zástupce čeledi Anthomyzidae v Australské oblasti), který vedl i k popisu nového rodu *Zealantha*, značně odlišného od všech dosud známých rodů. Studie o tomto novém taxonu byla již publikována (viz bibliografie). (6) Faunistický a bionomický výzkum probíhal na vybraných lokalitách v České republice (okolí Opavy, Jeseníky, Českomoravská vysočina), na Slovensku (Poľana) a Řecku (oblast Pieria a pohoří Olympos). Práci v terénu bylo věnováno 17 dní a přitom bylo pro sbírky získáno přes 2 400 kusů dipter. V Řecku byly nalezeny 4 druhy čeledi Anthomyzidae, všechny nové pro toto území. V rámci projektu Diptera stelviana byl zpracován materiál z italských Alp a zjištěny zde 2 druhy nové pro Itálii.

2. Výzkum mykofágních dvoukřídlých (Diptera). Ústavní úkol (řešitel J. Ševčík), který bude od r. 2008 pokračovat v rámci grantového projektu GAČR. V r. 2007 pokračovalo studium preferencí dipter vázaných svým vývojem na plodnice vyšších hub. Vzorky hub byly sbírány na Ostravsku a Karvinsku (s důrazem na neobvyklé biotopy na rekultivovaných haldách) a na území CHKO a BR Poľana (Slovensko). K nejvýznamnějším objevům patří druh *Megaselia sevciki* (Phoridae) vychovaný z pýchavky obrovské z CHKO Poodří, *Hirtodrosophila oldenbergi* (čeleď Drosophilidae), vypěstovaná z Jidášova ucha z karvinských hald (nový nález pro ČR a první údaj o bionomii) a druh *Lindneromyia hungarica* (čeleď Platypezidae), vychovaný z pečárky nalezené v CHKO a BR Poľana (nový druh pro Slovensko). V rámci taxonomických studií čeledi Mycetophilidae byly popsány další dva nové druhy rodu *Docosia* z horských lokalit střední Evropy a druhý evropský druh rodu *Grzegorzekia* z Maďarska. V červenci 2007 byla uskutečněna týdenní studijní cesta do Paříže v rámci grantového projektu Synthesys. Studium rozsáhlého materiálu především z Orientální oblasti vedlo k objevení dalších nových taxonů z nadčeledi Sciaroidea. Na 19. semináři českých a slovenských dipterológov (Dubová, Slovensko, 5. - 7. 9. 2007) byl prezentován referát „Nové nálezy dvoukřídlých (Diptera) vychovaných z hub“. Průběžně byl tříděn a determinován materiál z Malaiseho pastí z PR Karlovice-sever a z Beňovy doliny v CHKO Poľana. V srpnu 2007 byla uskutečněna terénní exkurze do CHKO a BR Poľana za účelem sběrů dipter a vzorků hub (pozdně letní aspekt) a pořízení fotodokumentace vybraných druhů.

Publikační činnost. V roce 2007 bylo uveřejněno (J. Roháček, J. Ševčík a spoluautoři) celkem 5 studií. Převážně jde o publikační výstupy z výše uvedených výzkumných projektů. Do tisku bylo připraveno (nebo je v tisku už od r. 2006) dalších 15 níže uvedených příspěvků:

BARBER, Kevin, N., ROHÁČEK, Jindřich. Anthomyzidae. In BROWN, B. (ed.). *Manual of Diptera of Central America*. 9 s. rkp.

- DISNEY, R. Henry L. D., ŠEVČÍK, Jan. Three new host records for scuttle flies (Dipt., Phoridae) reared from fungus sporophores. *The Entomologist Monthly Magazine*, roč. 144. 2 s. rkp.
- PAPP László & ŠEVČÍK, Jan. *Grzegorzekia hungarica* sp. n. and new records of European Mycetophilidae and Bolitophilidae (Diptera). 8 s. rkp.
- ROHÁČEK, Jindřich. Sphaeroceridae (Diptera). In BÖCHER, J. J. (ed.). *Insects and arachnids of Greenland*. 5 s. rkp.
- ROHÁČEK, Jindřich. Family Anthomyzidae. In: ZIEGLER, J. (ed.): *Diptera stelviana*, Vol. 1, 5 s. rkp.
- ROHÁČEK, Jindřich. Family Clusiidae. In: ZIEGLER, J. (ed.): *Diptera stelviana*, Vol. 1, 4 s. rkp.
- ROHÁČEK, Jindřich. Anthomyzidae, Sphaeroceridae. In: BORGES, P. A. V. et al. (eds): *A list of the terrestrial fauna (Mollusca and Arthropoda) from the Madeira*. 1 s. rkp.
- ROHÁČEK, Jindřich. Faunistic records. Diptera: Acartophthalmidae, Sphaeroceridae. 2 s. rkp.
- ROHÁČEK, Jindřich. Revision of the genus *Amygdalops* Lamb, 1914 (Diptera, Anthomyzidae) of the Oriental, Australasian and Oceanian Regions, 53 s. rkp.
- ROHÁČEK, Jindřich, ŠEVČÍK, Jan. Faunistic records. Diptera: Platypezidae. 2 s. rkp.
- ROHÁČEK, Jindřich, TÓTHOVÁ, Andrea, VAŇHARA, Jaromír. Phylogeny and affiliation of European Anthomyzidae (Diptera) based on mitochondrial 12S and 16S rRNA. 23 s. rkp.
- ŠEVČÍK, Jan. Faunistic records. Diptera: Ditomyiidae, Keroplatidae, Mycetophilidae, Dixidae. 3 s. rkp.
- ŠEVČÍK, Jan, LAŠTOVKA, Petr. Two new European species of *Docosia* (Diptera: Mycetophilidae). *Biologia, Bratislava*, roč. 62, 6 s. rkp.
- ŠEVČÍK, Jan, MÁCA, Jan. Faunistic records. Diptera: Drosophilidae. 1 s. rkp.
- ŠEVČÍK, Jan, PAPP, László. New Oriental species of *Leptomorphus* and *Phthinia* (Diptera: Mycetophilidae). *Zootaxa*. 12 s. rkp.

BIBLIOGRAFIE

- ROHÁČEK, Jindřich. *Zealantha thorpei* gen. et sp. nov. (Diptera: Anthomyzidae), first family representative from New Zealand. *Zootaxa*, 2007, č. 1576, s. 1-13.
- ROHÁČEK, Jindřich. The Sphaeroceridae (Diptera) of Madeira, with notes on their biogeography. *Časopis Slezského zemského muzea*, serie A, roč. 56, 2007, s. 97-122.
- ROHÁČEK, Jindřich, BARTÁK, Miroslav. Identification of *Hyperoscelis eximia* (Boheman) and *H. veteriosa* Mamaev & Krivosheina (Diptera: Canthylloscelidae). *Časopis Slezského zemského muzea*, serie A, roč. 56, 2007, s. 37-41.
- ŠEVČÍK, Jan, KOČÁREK, Petr a spoluautoři. *Fauna Národní přírodní památky Lanek*. Biologicko-ekologický klub, Ostrava, 2007, 56 s.
- ŠEVČÍK, Jan. Mykofágní hmyz CHKO Poodří. P. 225. In LIS. J., MAZUR, M. (eds.). *Przyrodnicze wartości polsko-czeskiego pogranicza jako wspólne dziedzictwo Unii Europejskiej*. Uniwersytet Opolski, Opole, 2007, s. 225.

Prezentační a ostatní kulturněvýchovná činnost. V r. 2007 neuskutečnilo entomologické pracoviště žádnou výstavu. Pracoviště se však podílelo (lektorskou činností) na akci Den muzeí (19. 5.) a připravilo pro studenty gymnázia z Opavy exkurzi do entomologických depozitářů (30. 10.). Značnou mírou pak přispělo k natáčení televizního dokumentu o Blücherově paláci v rámci cyklu „Příběhy domů“ (10. – 13. 12. 2007).

Ostatní odborná činnost. J. Roháček a J. Ševčík se aktivně zúčastnili mezinárodní akce „19. seminár českých a slovenských dipterológov“ (Dubová, Slovensko, 5. – 7. 9. 2007), kde přednesli celkem 3 referáty s výsledky vlastního výzkumu: „Trofické vztahy druhů čeledi Anthomyzidae (Diptera)“ (J. Roháček), „Nejzajímavější druhy dvoukřídlých (Diptera) v biosférické rezervaci Pořana“ (J. Roháček, J. Starý, J. Ševčík, M. Vála) a „Nové nálezy dvoukřídlých (Diptera) vychovaných z hub“ (J. Ševčík). J. Ševčík se dále zúčastnil mezinárodní konference „Přírodní a kulturní hodnoty Moravské brány“ (Opole, Polsko, 28. – 29. 11. 2007), kde prezentoval poster „Potravní preference mykofágního hmyzu v CHKO Poodří“. Absolvoval také studijní pobyt v Musée National d'Histoire Naturelle v Paříži, financovaný z programu Synthesys (hrazeno ze zdrojů EU), kde se věnoval výzkumu orientálních druhů čeledi Mycetophilidae. J. Roháček uskutečnil spolu s olomouckými entomology doc. J. Starým a dr. M. Válou dipterologickou expedici do oblasti Pieria a

Olympos N.P. v Řecku (30. 5. – 7. 6. 2007, hrazeno z grantu GAČR). Externí badatelé (8) studovali ve fondech entomologické podsbírky především některé skupiny motýlů (Lepidoptera) a brouků (Coleoptera). Celkem bylo badateli studováno, determinováno nebo revidováno téměř 11 000 kusů z entomol. sbírek. Kromě toho bylo odborné i laické veřejnosti poskytnuto 13 konzultací, které se týkaly zejména určení různých skladištních nebo zemědělských škůdců a informací o jejich bionomii. Pro Správu CHKO a BR Pořana byla připravena zpráva o výzkumu dvoukřídlých v 2006 a pro Správu CHKO Jeseníky zpráva o dipterologickém výzkumu provedeném v NPR Praděd a NPR Rejvíz v r. 2004 – 2006. Byl zpracován 1 oponentský posudek grantové přihlášky pro GAČR a připraveno 6 lektorských posudků rukopisů entomologických studií (po jednom pro Zootaxa, European Journal of Entomology, Klapalekiana a 3 pro Časopis Slezského zemského muzea). Byly determinovány a zpracovány vzorky z CHKO Jizerské hory (J. Ševčík) a material Sciaroidea pro srovnávací sbírku a provedeny dipterologické průzkumy v CHÚ Otická sopka, CHÚ Karlovice-sever a na vybraných lokalitách Karvinska (J. Ševčík, J. Roháček) a určovány druhy čeledí Anthomyzidae a Sphaeroceridae na makrofotografiích různých autorů (J. Roháček, 14x). Entomologické pracoviště také spolupracovalo při natáčení výukového filmu o členovcích (natáčení hmyzu vázaného na houby v PR Černý les II u Šilheřovic).

Zoologické pracoviště

Sbírkotvorná činnost. Koncem roku 2007 bylo zaevidováno v I. stupni celkem 60 jednotek (obratlovci), takže stav zoologické podsbírky k 31. 12. 2007 činí celkem 229 448 jednotek. Do 2. stupně evidence bylo převedeno (zkatalogizováno) 71 jednotek. Nově získaných exemplářů nezpracovaných ve 2. stupni evidence bylo 60, celkem tedy zůstává ve 2. stupni nezpracováno 7 432 exemplářů. Jednoznačně nejvýznamnějším přírůstkem za uplynulý rok byla adultní samice losa evropského (*Alces alces*) – Jilešovice, 1972, sražená vlakem – silně ohrožený živočich, mimořádný faunistický unikát pro ČR, tento exemplář navíc nálezově vázaný k regionu Slezska. Dalšími vzácnými přírůstky byl adultní samec mývala jižního (*Procyon cancrivorus*), dva adultní arové ararauna (*Ara ararauna*), kolekce 12 exemplářů netopýrů čeledi listonosovitých *Phyllostomatidae* z Francouzské Guyany, juvenilní samec polorejnova křídlatého (*Sqatina sqatina*), juvenilní kladivoun obecný (*Spyrna zygaena*) a kajman brýlový (*Caiman crocodylus*); přičemž preparáty kladivouna, polorejnova a losa byly zhotoveny ze starších uložených vysušených či konzervovaných kůží. Preparátorské práce byly soustředěny zejména na zpracování materiálu exotických ptáků a savců; především preparace výše uvedeného losa byla velmi náročná; bylo provedeno rovněž 7 ks reparaací a 40 ks restaurování (z toho 33 preparátů ptáků ze zrušené expozice Naši ptáci). Nejvýznamnější byla jednoznačně přestavba gaviála indického (*Gavialis gangeticus*) – reparaace silně poškozeného dermoplastického preparátu, původem z Gymnasijního muzea, cca z r. 1845, vycpáno ještě divokou bavlnou – unikátní preparát v měřítku celé ČR, živočich silně ohrožený vyhoubením. S dalších cenných reparaací je možno zmínit zajíce běláka (*Lepus timidus*) a veverky Pallasovy (*Callosciurus erythraeus castaneoventris*). Byla také věnována pozornost organismům tekoucích a stojatých vod a zhotoveny tekutinové preparáty několika bezobratlých a 3 druhů ryb. K dermoplastické preparaci byl připraven exemplář sumce velkého (*Silurus glanis*). Celkem bylo zhotoveno 72 (včetně velkých dermoplastických) nových preparátů (V. Borůvka, částečně J. Řehulka). Na pracovišti bylo badateli (celkem 8 badatelských návštěv) studováno 346 sbírkových předmětů; dalších 347 kusů bylo zapůjčeno k externímu studiu či výstavní činnosti (z toho 19 na výstavu v rámci SZM). Byly pořízeny fotografie celkem 304 kusů sbírkových předmětů, pro propagační, publikační činnost a výstavní účely. Bylo inventarizováno 22 600 jednotek fondu měkkýšů a

628 jednotek fondu obratlovců. Celkem tedy bylo inventarizováno 23 228 sbírkových jednotek, což činí 10,1 % celkového rozsahu zoologické podsbírkky. Údržba a desinsekce sbírek proběhla rovněž dle plánu v určených termínech a objemech. Ve spolupráci s R. Hejdukovou byla dokončena práce „Katalog sbírky kolibříků Slezského zemského muzea“, vycházející z její diplomové práce „Kolibříci ve sbírkách Slezského zemského muzea Opava“, vyhodnocené jako nejlepší v ročníku. Ve spolupráci s RNDr. Z. Řehákem a Mgr. T. Bartoníčkovou, Ph.D., (PřF MU Brno) pokračovala práce na determinaci nových přírůstků 12 exemplářů exotických letounů pro připravovaný „Katalog letounů ve sbírkách SZM“. Rovněž byla ve spolupráci s J. Stolarczykem dokončena reorganizace depozitáře drobných savců (celkem 184 sbírkových jednotek), započata reorganizace velkého depozitáře (celkem 55 sbírkových jednotek), přemístěny preparáty ptáků ze zrušené expozice Naši ptáci uložené v novém depozitáři ptáků (bývalý Veterinární ústav – celkem 33 sbírkových jednotek), přičemž bylo provedeno vyhodnocení jejich stavu a možností použití či opravy (celkem 417 ks sbírkových jednotek). Dále bylo započato s přemísťováním preparátů velkých savců do nového depozitáře savců (prozatím přemístěny kočkovité šelmy – celkem 8 kusů).

Vědeckovýzkumná činnost. Na zoologickém pracovišti probíhaly v 2007 práce na dvou výzkumných úkolech a dvou dalších monitorovacích projektech.

1. Ústavní výzkumný úkol „Katalog sbírky letounů SZM“ (řešitel M. Gajdošík). Ve spolupráci s Katedrou systematické zoologie a ekologie Přírodovědecké fakulty Masarykovy university v Brně probíhá determinace dermoplastických preparátů exotických letounů. Situaci komplikuje nedostatek odborné literatury. V tomto roce pokračovaly práce na měření chiropterologického materiálu druhů rodů *Myotis*, *Nyctalus*, *Vespertilio*, *Eptesicus* a *Pipistrellus* ve sbírkách SZM. Determinace exotických druhů se ukazuje být problematictější než bylo odhadováno.

2. Chiropterologický monitoring vybraných lokalit programu NATURA na území CHKO Poodří (M. Gajdošík). Jedná se o významnou součást celostátního dlouhodobého monitoringu populací letounů ve vybraných chráněných územích, jenž bude probíhat nejméně do roku 2010 za koordinace ČESON a AOPK ČR. Byla započata spolupráce na projektu „Naučné stezky Opavska“.

3. Ve spolupráci s EKOCENTREM OVALAB, s.r.o. v Ostravě a Výzkumným ústavem rybářským a hydrobiologickým Jihočeské univerzity ve Vodňanech byl pro Ministerstvo zemědělství, odbor bezpečnosti potravin proveden monitoring kontaminace ryb z volných vod cizorodými látkami (J. Řehulka). Předmětem činnosti bylo získat informace o stupni kontaminace svaloviny ryb nejvýznamnějšími organickými a anorganickými polutanty pro hodnocení zdravotních rizik plynoucích z konzumace ryb sportovními rybáři. Za tímto účelem bylo na třech vybraných lokalitách – řeka Odra ve Starém Bohumíně a víceúčelových nádržích Slezská Harta a Žermanice, odloveno 80 ks ryb náležejících k 11 druhům (cejn velký, jelec tloušť, parma obecná, perlín ostrobřichý, ostroretka stěhovavá, okoun říční, bolen dravý, sumec velký, candát obecný, úhoř říční, štika obecná) a provedena chemická analýza svaloviny zaměřena na stanovení toxických kovů (rtuť, kadmium, olovo), polychlorovaných bifenylnů (PCB včetně indikátorových kongenerů č. 28, 52, 101, 118, 138, 153 a 180), dichlordifenyiltrichlorethanu (DDT a jeho degradačních produktů DDE a DDD), hexachlorcyklohexanu (HCH a jeho isomerů α , β a γ) a hexachlorbenzenu (HCB). Výstupem projektu bude leták s informací o doporučeném množství rybího masa ke konzumaci, které neznamená zdravotní riziko pro konzumenta

4. Bylo pokračováno v monitorování výskytu velmi obávaného proliferativního onemocnění ledvin (proliferative kidney disease [PKD]) (J. Řehulka). Za významné lze považovat deponování mechovky *Fredericella sultana* do sbírek, jako hostitele *Tetracapsula bryosalmonae* (Myxozoa), etiologického agens uvedeného onemocnění. V polointenzivním

rybníčním chovu tržních pstruhů duhových byl v průběhu srpna zachycen případ hromadného onemocnění branchiomykózou (plísňové onemocnění žaber) a v krevní plazmě vyhodnoceno kolísání hladin bílkovin, substrátů, elektrolytů a nejvýznamnějších enzymů. Z klinických případů pstruhů duhových jsme izolovali *Vibrio fluvialis* a *Edwardsiella tarda*, které mohou být také vážnými původci gastroenteritid nebo infekcí močových cest u lidí. Jejich druhovou determinaci provedl Státní zdravotní ústav v Praze. Infekce *V. fluvialis* komplikovala průběh virové hemoragické septikémie (VHS) a *E. tarda* byla z našeho území dosud popsána pouze u nemocných akvarijních ryb. Oba druhy patří k významným patogenům i jiných druhů ryb především v akvakultuře. K dalším významným nálezům ve spolupráci se SZÚ patřil opakovaný záchyt *Brevundimonas vesicularis* z kožních lézí pstruhů duhových. České sbírce mikroorganismů (CCM) v Brně bylo k ribotypizaci a k biotypizaci poskytnuto šest kmenů aeromonád izolovaných z nekrózy oka pstruhů duhových, z kožních afekcí tetraodonů (*Tetraodon nigroviridis*) a terčovců (*Symphysodon discus*), z nemocných sumečků *Ancistrus dolichopterus* a ze dvou druhů raků – *Astacus astacus* a *Aconectus lineosus*. K serologické typizaci byl národní referenční laboratoři pro *Vibrionaceae* v Komárně zaslán kmen *Plesiomonas shigelloides* z nemocných terčovců.

5. Byl vypracován návrh projektu na řešení dílčího úkolu „Vliv antropogenních tlaků na zdravotní stav ryb“ pro řešení projektu Identifikace antropogenních tlaků v české části mezinárodního povodí řeky Odry, Resortního programu výzkumu v působnosti Ministerstva životního prostředí na léta 2008 – 2013 (J. Řehulka).

Publikační činnost. V rámci zoologického pracoviště bylo v r. 2007 publikováno: 1 odborná studie, 1 komentovaný katalog, 1 populárně-vědecký příspěvek a 1 propagační tiskovina. Kromě toho byly připraveny k publikaci následující práce:

POLEDNÍK, Lumír, ŘEHULKA, Jiří, POLEDNÍKOVÁ, Kateřina, HAMPL, Richard, KAZIHNITKOVÁ, Hana. The Impact of Otter (*Lutra lutra* L.) Disturbance on the Condition, State of Health and Stress Indicator Levels in Overwintering Common Carp (*Cyprinus carpio* L.). *Fish Hematology and Biochemistry*, 16 s. rkp., 3 tab.

PEČÍNKOVÁ, Martina, MACHALA, Miroslav, JARKOVSKÝ, Jiří, JURAJDA, Pavel, BLAŽEK, Radim, KOUBKOVÁ, Božena, ŘEHULKA Jiří, CIGÁNEK, Miroslav, NEČA, Jiří, SLAVÍK, Josef, PĚNČÍKOVÁ, Kateřina, VONDRÁČEK, Jan, GELNAR, Milan. The relationships between the developmental instability of gudgeon (*Gobio gobio* L.), their parasitism and level of chemical contamination. *Environmental Toxicology and Chemistry*, 25 s. rkp.

ŘEHULKA, Jiří, MINAŘÍK, Bohumil. Total calcium and inorganic phosphate in blood plasma in farmed rainbow trout, *Oncorhynchus mykiss*. *Aquaculture Research*, 14 s. rkp. 4 tab. 11 obr.

BIBLIOGRAFIE

GAJDOŠÍK, Martin. Saveci. In ŠEVČÍK, Jan, KOČÁREK, Petr (eds): *Fauna Národní přírodní památky Laněk*. Biologicko-ekologický klub (BEK), občanské sdružení, Ostrava, 2007, s. 44-53.

GAJDOŠÍK, Martin, HEJDUKOVÁ, Romana. Katalog sbírky kolibříků Slezského zemského muzea. *Časopis Slezského zemského muzea* (A), roč. 56, 2007, s. 125-145.

GAJDOŠÍK, Martin, NOVÁK, Jiří, VLČEK, Pavel. Vzácné kočkovité šelmy. Propagační pexeso ZOO Ostrava a Slezského zemského muzea k výstavě „Vzácné kočkovité šelmy ve sbírkách SZM“, 2007.

ŘEHULKA, Jiří, MINAŘÍK, Bohumil. Blood parameters in brook trout *Salvelinus fontinalis* (Mitchill, 1815) affected by columnaris disease. *Aquaculture Research*, roč. 38, s. 1182-1197.

Prezentační a ostatní kulturněvýchovná činnost. V hodnoceném období byl sbírkový fond pracoviště poměrně dosti prezentačně využíván. V rámci cyklu „Zajímavosti a překvapení z našich depozitářů“ připravilo zoologické pracoviště v r. 2007 výstavku „Los – vzácný zatoulanec ve Slezsku“ (27. 11. – 31. 12. 2007, prodlouženo do poč. r. 2008). Z výstav realizovaných zoologickým oddělením je třeba zmínit „Vzácné kočkovité šelmy ve sbírkách SZM“ (10. 5. – 31. 7. 2007) ve Výstavní budově SZM připravenou ve spolupráci se ZOO Ostrava, jež bude v roce 2008 převzata i dalšími muzei regionu (Vlastivědné muzeum Jeseník,

Muzeum Beskyd Frýdek-Místek) a také loňskou výstavu „Létající drahokamy“, letos převzatou Vlastivědným muzeem Jeseník (9. 1. – 18. 2. 2007) a pak i Muzeem J. A. Komenského Uherský Brod (2. 3. – 29. 4. 2007). Kromě toho byla počátkem roku realizována krátká výstava v rámci akce „Veletrh hornoslezských muzeí“ (1. 2. – 5. 2. 2007). Při příležitosti akcí Den muzeí, (19. 5. 2007) a Opavská muzejní noc (1. 6. 2007) byly ve Výstavní budově SZM provedeny komentované prohlídky výstavy „Vzácné kočkovité šelmy ve sbírkách SZM“. Zoologické pracoviště se také připravilo exkurzi do NPP Lanek spojenou s detekcí letounů v terénu pro členy biologického kroužku při Matičním gymnáziu Ostrava (19. 6. 2007, 5 studentů). Ve spolupráci s Českou společností pro ochranu netopýrů proběhly v prostorách Výstavní budovy SZM v rámci 11. Evropské noci pro netopýry (EBN) přednášky „Netopýři – mýty a realita“, „Exotičtí netopýři Panamy“ a program pro děti „Origami - netopýři“ (7. 9. 2007, 72 účastníků). Tématem 11. EBN byly exotické druhy letounů a jiní pasivně létající obratlovci – prezentováno bylo 37 preparátů našich i exotických netopýrů a dalších pasivně létajících obratlovců (dráčci, letuchy, vakoveverky, poletušky) ze sbírek SZM. Dále proběhly přednášky „Kolibříci – létající drahokamy“ při příležitosti výstavy „Létající drahokamy“ (2. 3. 2007, 115 účastníků) a „Tropické pralesy“ při příležitosti výstavy J. Dungela „Jak se maluje prales“ (14. 9. 2007, 250 účastníků), a to obě v Muzeu J. A. Komenského, Uherský Brod; kromě nich pak ještě přednášky „Skrytý život netopýrů“ (8. 3. 2007, 35 účastníků) v Zámeckém klubu Muzea Beskyd Frýdek-Místek a „Netopýři ČR“ pro studenty systematické biologie, ekologie, aplikované etologie a učitelství (24. 10. 2007, 92 účastníků) na Přírodovědecké fakultě Ostravské university. V rámci chiropterologických přednášek byly prezentován kostní a kožkový materiál (4 lebky, 41 balků) se sbírek SZM, jakož i četná technika používaná pro sledování a odchyt netopýrů (vše M. Gajdošík). Ichtyologická laboratoř pak připravila přednášku „Prevence a choroby užitkových ryb“ pro hospodáře rybářských organizací (8. 3. 2007, 43 účastníků) v Prostřední Bečvě (J. Řehulka).

Ostatní odborná činnost. Na zoologickém pracovišti bylo poskytnuto 37 odborných konzultací a vykonáno 8 badatelských návštěv. Pracoviště se ve spolupráci se Stanicí mladých turistů a přírodovědců Opava opět podílelo na přípravě okresního kola Biologické olympiády; rovněž byla rozvíjena poradenská činnost v oblasti obecné ochrany přírody a ochrany letounů, obojživelníků a plazů (M. Gajdošík). Byly také poskytovány odborné konzultace a expertízy profesionálním i zájmovým chovatelům akvarijních a užitkových ryb. Se zkušební laboratoří EKOCENTRUM OVALAB, s.r.o. byly řešeny havarijní případy úhynu ryb v potoce Zrzávka v N. Jičíně, v potoce Petrůvka na lokalitě v Marklovicích (únik komunálních odpadních vod z ČOV z polského území), v místním potoce v Bílovci znečištěném odpadními vodami závodu Massag a úhyn raků na blíže neuvedené lokalitě u obce Chotěbuz. Bylo poskytnuto konzultační vedení diplomové práce Vítězslava Kutáče studujícího na Vyšší odborné škole vodního hospodářství a ekologie ve Vodňanech, zaměřené na změny v abundanci a biomase populace pstruha obecného formy potoční a jeho zdravotní stav na dvou komunálně znečišťovaných lokalitách potoka Hradečného. Dále byl pro výstavní účely (Zajímavosti a střípky z výzkumné činnosti) vypracován poster „Zajímavý nález živorodých monogeneí na bichirech kalabarských (*Erpetoichthys calabaricus*) chovaných v akváriích“. Jedná se o nález *Macrogyrodactylus polypteri* Malmberg, 1957) (vše J. Řehulka). Ve spolupráci se ZOO Ostrava pokračoval projekt „Monitoring populací letounů v zájmovém území ZOO Ostrava – Stromovka“, který bude probíhat nejméně do roku 2008; s AOPK ČR pak pokračovala spolupráce na tvorbě „Plánu péče PR Rezávka – část ochrana letounů“ a „Plánu péče NPR Čantorija – část ochrana letounů“; s Ostravskou universitou pak byla zahájena spolupráce na konzultacích a pomoci při publikaci výsledků diplomové práce posluchačů OU „Rozbor společenstev suchozemských plžů CHKO Poodří“ a „Kolibříci ve sbírkách SZM“. Se ZOO Ostrava a Stanicí mladých turistů a přírodovědců Opava bylo zase spolupracováno při

záchraně handicapovaných netopýrů a ježků, k čemuž patřila i propagace ochrany netopýrů v regionálním tisku (Opavský deník) a regionálním (TV Morava) i celostátním (ČT 2, TV NOVA) televizním vysílání. Dále, spolu s Muzeem J. A. Komenského v Uherském Brodě, byl vytvořen výukový film „Létající drahokamy“ prezentující kolekci kolibříků SZM. Významná byla též spolupráce při přípravě publikace „Atlas rozšíření savců v České republice – V. Letouni (Chiroptera) část 3.“, pro niž byly zpracovávány druhy rodů *Nyctalus*, *Pipistrellus*, *Vespertilio* a *Eptesicus* ze sbírek SZM. Z mezimuzejních akcí lze pak jmenovat účast na Musaionfilmu 2007 (MJAK Uherský Brod) ve dnech 6. 6. až 8. 6. 2007 (vše M. Gajdošík).

Arboretum Nový Dvůr

Arboretum Nový Dvůr spravuje plošně největší expozici muzea, dendrologickou sbírku živých fondů dřevin na ploše 23 ha. Celoročně návštěvníkům přístupná expozice s rozsáhlým pěstebním zázemím a depozitářem sbírky skleníkových rostlin, tvoří základní činnost zařízení, po stránce výzkumné, provozní, prezentační a sbírkové.

Sbírková činnost. Do sbírek živých rostlin AND bylo zapsáno cca 840 položek k výsevům dřevin a skleníkových rostlin. Tyto položky v podobě výsevů jednotlivých druhů byly získány především formou Indexu seminum spolupracujících botanických zahrad ve světě. Sortiment vybraných druhů se řídí výběrem dosud nezastoupených taxonů ve sbírkách živých rostlin a v zásobě semenného a školovaného materiálu a doplňováním specializovaných částí sbírek některých významných dendrologických souborů (rody *Picea*, *Pinus*, *Taxus*, *Larix*, *Chamaecyparis*, *Thuja*, *Cedrus* aj., např. listnatých dřevin, *Acer*, *Prunus*, *Malus*, *Cerasus*, *Spirea*, *Viburnum*, *Rhododendron*, *Hydrangea*, *Syringa*, *Corpus* aj., včetně řady jejich kultivarů a kultigenů). Pozornost byla věnována i zachování dosud soustředěných velkých sbírek zahradních kultivarů rodu *Philadelphus*, *Forsythia*, *Hamamelis*, *Spirea* a *Rhododendron*. Na pěstební plochy byla soustředěna výsadba domácích druhů rodu *Quercus* (*Qu. petraea*, *Qu. polycarpa*, *Qu. pubescens*, *Qu. frainetto*, *Qu. dalechampii*) z botanického průzkumu a dokumentační práce v terénu ve spolupráci s pracovníky jiných botanických zahrad. Materiál byl připravován v rámci realizace odborné výstavy „Naše duby“ a časem obohatí sbírku rodu *Quercus* v AND o všechny domácí druhy, které zde dosud nebyly prezentovány. Pozornost byla věnována rovněž domácím druhům dřevin volně rostoucím v dendrologické expozici tak, aby mohly být vhodně využity k prezentaci zástupců domácí flóry a dalším výukovým programům v areálu AND. V tomto směru byla věnována pozornost především domácímu druhu borovice lesní, ekotypu „Heraltické borovice“, který zasahuje svým rozšířením popsaneho typu lesního porostu do areálu AND. Průzkum a determinace původních druhů dřevin a bylin dále pokračuje formou dokumentace herbářových dokladů se zaměřením na kritický rod *Rubus* pro připravovaný odborný příspěvek o přirozené vegetaci areálu AND, která nebyla dosud zpracována (zaj. M. Frank).

V rámci údržby dendrologických sbírek byl v průběhu roku proveden podrobný průzkum výsadeb dřevin v dílčích oddílech AND, kde je prezentována část druhů z Japonska, severovýchodní Číny, Koreje a jihozápadní Číny. Tyto porosty budou v následujícím období prosvětleny a část rostlin přesazena. Výběr byl prováděn v průběhu celého roku pro dostatečný prostor k determinaci jedinců a vymezení okruhů výsadeb určených k asanaci (méně odolní jedinci vůči mrazu, jedinci poškození okusem zvěře, proschlé rostliny způsobené zastíněním). Práce byly prováděny s ohledem na významné architektonické prvky dílčích částí expozic a na celkové ztvárnění výsadeb dendrologické expozice flóry Japonska a Číny.

Na počátku roku v dendrologické expozici AND vyvrátila několik stromů vichřice zvaná Kiril. Naštěstí se jednalo o zasažené místo v západní části areálu s rozsáhlejším smíšeným lesním porostem, kde nevznikly větší škody. V historické (nejstarší) části parku vichřice zlomila jeden z největších smrků v AND; 30 m vysoký a 180 let starý strom v prsní výšce 130 cm nad zemí o obvodu více než 3 m, byl ulomen v 9 ti metrové výšce s obvodem kmene ještě 2 m. Padající strom nezpůsobil žádnou škodu na okolních výsadbách. Jeho torzo zůstává v dendrologické expozici jako exponát, ukázka jednoho z největších smrků v okrese Opava (podle informací lesníků ze správy Českých lesů).

Sbírkový skleníkových rostlin v depozitárních prostorách pěstebního zázemí byly v průběhu roku 2007 pravidelně ošetřovány a část z nich, zhruba jedna třetina všech položek, byla přesázena (čel. Cactaceae, Crassulaceae, Euphobiaceae, Liliaceae, Agavaceae, Amaryllidaceae, Begoniaceae, Piperaceae, Moraceae aj.). Sběrka ve sklenících AND není zpřístupněna veřejnosti, ale je do ní umožněn přístup za účelem studia a prezentace subtropických a tropických zástupců rostlin badatelům, ohlášeným návštěvám a odborníkům. Do sbírek velmi cenných zástupců vzácných rostlin (v celosvětových seznamech CITES) botanických zvláštností a rarit získalo AND významný přírůstek nejvzácnější rostliny světa *Wollemia nobilis*. Tato dřevina z čeledi Araucariaceae byla získána v červnu 2007 do skleníkových sbírek a od září prezentována návštěvníkům AND v malé minivýstavce s průvodním textem jako významná sbírková aktualita do konce roku. Ještě v prosinci 2007 získalo AND darem druhý exemplář této vzácné wollemie.

I v roce 2007 pokračovala sbírková dokumentace nových zástupců a přírůstků dřevin v dendrologické sbírce AND a dokumentace dřevin z botanických průzkumů v terénu v okrese Opava a Bruntál, zvláště rodu *Quercus* a *Rubus*. V souvislosti s těmito průzkumy byl v závěru roku sbírán i semenný materiál přirozených druhů dřevin pro připravovaný Index Seminum, část desiderát je z přirozených lokalit.

Do herbáře AND jsou připraveny nové akvizice herbářových položek, jež dokumentují nové přírůstky dřevin (kvetoucích, plodících), které rozšiřují specializovanou sbírku o nové doklady z výsadeb dřevin v letech 1990 – 2000 v počtu 100 ks.

V AND je vytvářena i herbářová sbírka kaprad'orostů (Pteridophytae) z období rozšíření skleníkové expozice v roce 1976. Akvizice herbářů kaprad'orostů vznikaly z potřeb založit srovnávací herbář pro determinaci taxonomicky náročné skupiny těchto rostlin. Byla zde i výhodná situace získávat rostlinný materiál z renomovaných specializovaných sbírek kaprad'orostů některých botanických zahrad determinovaných specialisty v době budování skleníkových expozic v letech 1976 – 1979 při rekonstrukci skleníků. Tento výhodný akviziční program slouží i nyní při determinaci živých rostlin a dobře navazuje na již starší herbářové sbírky kaprad'orostů na botanickém pracovišti muzea. V průběhu roku 2007 byla zpracována první část cca 50 ks herbářů do 1. stupně evidence. Soubor akvizičně připravil a determinoval M. Frank.

Vědeckovýzkumná činnost. V AND byly v roce 2007 řešeny dva výzkumné ústavní úkoly v rámci muzea. První je dlouhodobě zaměřen na botanický průzkum a dokumentaci výskytu kritických zástupců některých významných rodů dřevin v regionu Severní Moravy a Slezska. Z výzkumu výskytu druhů rodu *Quercus* byla připravena významná odborná výstava „Naše duby“ a z textů a soustředěných materiálů autor M. Frank připravuje odborný příspěvek, který je v podobě rukopisu.

V rámci úkolu byla věnována pozornost i šíření invazivních druhů rostlin na vymezeném území. Zpracovatel M. Frank v roce 2006 – 2007 připravil řadu poznámek a realizoval sběry z vytypovaných území nově se šířícího druhu *Puccinellia distans* (Jacq.) Parl. v okrese Opava, Bruntál a Olomouc. Materiál se připravuje pro publikování.

V rámci odborné specializace M. Franka (čeleď Araceae) připravil v průběhu roku 2007 morfologické studie podzemních orgánů druhů *Arum alpinum*, *A. maculatum* a *A. italicum* z pěstovaných kultur v AND a připravil fotodokumentaci a popis nově introdukovaného rodu *Rhaphidophora* sp. pro bližší determinaci.

Studiem juvenilních stádií dřevin s podrobnou dokumentací jejich morfologie v rámci studia živého sbírkového fondu AND a nových přírůstků vybraných rodů dřevin se zabýval P. Vlk. Úkol již není řešen grantem a probíhá v rámci ústavního úkolu v plánovaném rozsahu. Jeho výsledkem bude příspěvek autora P. Vlka ke studiu morfologie klíčících dřevin vybraných rodů připravovaný pro tisk.

Ediční a publikační činnost. Do odborné literatury Časopisu Slezského zemského muzea (série A) byl připraven příspěvek o zajímavém hydrobiologickém objektu, neobvykle utvářené dendrotelmě na pařezu smrku *Picea excelsa* (L.) Karst. Tento útvar je pozoruhodný také tím, že je pozorován jeho vývoj v dendrologické expozici arboreta již po desítky let. U příležitosti realizace výstavy významnému muzejnímu pracovníku, preparátorovi V. Borůvkovi (75) byl ze soustředěných materiálů připraven příspěvek do Časopisu Slezského zemského muzea (série A) a v jiné verzi pro Věstník Asociace muzeí a galerií ČR. V souvislosti s uspořádáním první výstavy živých tropických motýlů ve skelnících arboreta byl rovněž připraven rukopis pro redakci výše zmíněného Věstníku.

Pro rok 2007 byl redakčně připraven text a 3 perokresby pro tisk Indexu *Seminum* 46/2007, 20 rkp. v počtu 240 položek nabízených taxonů dřevin ze sklizně semen z roku 2006.

Významný příspěvek pro muzeologii představuje v roce 2007 ukončená výstava „Střepiny ve dřevě stromů“. Byly zde poprvé v ČR prezentovány předměty válečné munice (střel a střepin) uvízlé ve dřevě stromů lesních porostů, kde probíhaly střety vojsk obou válčících stran v regionu Ostravska a Opavska za II. světové války. Tento akviziční objev a soustředování sbírkových předmětů v neobvyklém prostředí zpracovatelů surové dřevní hmoty vytvořil zde zcela nový, takto prezentovaný muzejní druh sbírkové práce. Vedle první zmínky o této výstavě ve Věstníku Asociace muzeí a galerií ČR 5: 13 – 14 2006 připravuje autor M. Frank rozsáhlejší studii k této problematice pro Časopis Slezského zemského muzea (série B) s výstupem přípravy dílčího scénáře připravované expozice v Památníku II. světové války v Hrabyni.

BIBLIOGRAFIE

FRANK M. *Index Seminum* 45/2006, Slezské zemské muzeum 2007, 1 – 20.

FRANK M. Neobvykle utvářené dendrotelma. Časopis Slezského zemského muzea (série A) 2007, 56:177 – 181.

FRANK M. Vilém Borůvka – muzejník, preparátor a cestovatel. Časopis Slezského zemského muzea (série A) 2007, 56: 89 - 90.

Prezentační a ostatní kulturněvýchovná činnost. Prezentace AND jeho dendrologické sbírky a částečně i depozitáře skleníkových rostlin pěstebního zázemí v roce 2007 doplnila i řada doprovodných akcí, především výstav. Vedení AND upustilo od tradiční dlouhodobé prezentace společné výstavy regionálních výtvarníků se Sdružením umělců Moravy a Slezska v Brně (realizované od roku 1985) a připravilo organizačně a vlastní realizací řadu dílčích krátkodobějších výstav výtvarných, cestopisně historických, výstavu odbornou zaměřenou na sbírky AND a výstavu cestopisně muzeologickou. Vedle těchto výstav návštěvníci AND shlédli ojedinělou výstavu starého čínského zahradního umění a prezentace některých botanických zajímavostí. Z roku 2006 do počátku roku 2007 přecházela ještě výstava střepin válečné munice ve dřevě stromů, která překvapila nebyvalým zájmem návštěvníků AND a těšila se rovněž zájmu řady pracovníků muzeí domácích i zahraničních. Tato skutečnost

rozhodla o prodloužení této výstavy na čtvrtletí roku 2007. Poprvé se v arboretu uskutečnila výstava živých tropických motýlů v interiéru upravené části skleníkového zázemí, která se setkala s velkým ohlasem.

Náročný výstavnický rok v AND, který prezentoval vedle celoročně přístupné dendrologické expozice ještě řadu rozdílných oborů a žánrů ve výstavních prostorách a exteriéru, přinesl i zvýšenou návštěvnost o cca 10 000 recipientů. V průběhu roku 2007 bylo připraveno a realizováno v AND celkem 8 výstav v prostorách výstavní síně v novém objektu pěstebního zázemí skleníků, v upravené skleníkové části a v exteriérech dendrologické expozice. Vedle těchto výstav byla připravena i minivýstava zajímavostí z depozitářů muzea – herbář zástupce kaprad'orostů ze skleníků AND.

Skupina X první část I., 12. 3. 2007 – 31. 3. 2007, **Naše duby**, 28. 3. 2007 – 31. 12. 2007, **Obrazy a tapisérie Š. S. Beneš**, 1. 4. 2007 – 16. 5. 2007, **Feminae 2007** (13 ostravských výtvarnic), 17. 5. 2007 – 7. 6. 2007, **Tropičtí motýli v Arboretu Nový Dvůr**, 28. 5. 2007 – 8. 7. 2007, **Přírodní inspirace V. Procházkové** (obrazy, tapisérie), 10. 6. 2007 – 18. 7. 2007, **Skupina X druhá část II.** (40. výročí skupiny opavských výtvarníků), 20. 7. 2007 – 30. 10. 2007, **Muzejník, preparátor a cestovatel Vilém Borůvka**, 18. 12. 2007 – 31. 12. 2007, **Wollemia nobilis** – nejvzácnější rostlina světa (prezentován živý exemplář ze sbírek AND), 11. 9. 2007 – 31. 12. 2007, **Zlaté a stříbrné kapradí – nevěříte?**, 1. 11. 2007 – 31. 12. 2007 (realizováno ve výstavní budově SZM v Opavě).

Z předcházejícího roku 2006 přešly tři výstavy: **Střepiny ve dřevě stromů**, 1. 1. 2007 – 18. 7. 2007, **Staré stezky a co s nimi souvisí**, 1. 1. 2007 – 12. 3. 2007, **Staré tradice čínského zahradního umění**, (přírodní scenérie živých objektů), 1. 1. 2007 – 31. 12. 2007.

skleníky otevřeny	skleníky uzavřeny celoročně			
rok 1999	rok 2004	rok 2005	rok 2006	rok 2007
návštěvnost	návštěvnost	návštěvnost	návštěvnost	návštěvnost
64 176	26 880	28 551	26 638	30 500

Ostatní odborná činnost. Je zaměřena zvláště na spolupráci s botanickými zahradami ČR a v zahraničí, kde AND kontaktuje v průběhu roku na 450 institucí. Arboretum je členem Unie botanických zahrad, ČR registrované při Ministerstvu vnitra ČR od r. 2005, a je zapojováno do společných aktivit odborné spolupráce. V roce 2007 se odborní pracovníci podíleli na oponování dvou diplomových prací, bohatá sbírka dřevin zvyšuje zájem i badatelů, byla posuzována herbářová dokumentace, čerstvé sběry rostlin a pravost druhů pro Galenickou laboratoř Ostrava. Archív soupisů dřevin, parků Moravskoslezského a Jihomoravského kraje navštívili dva domácí badatelé. Pracovníci AND spolupracují s řadou institucí: Výzkumným ústavem pro krajinu a okrasné zahradnictví Silva Taroucy v Průhonicích, Českou zemědělskou univerzitou v Praze, Masarykovou univerzitou v Brně, Státním památkovým ústavem v Ostravě, Agenturou ochrany přírody a krajiny ČR, Střediskem Ostrava, Lesy České republiky s. p., Lesní správou Opava. AND spolupracuje na dílčím projektu záchrany libotínských tisů (původní dřevina *Taxus baccata* L. v lesních životního prostředí Městského úřadu v Novém Jičíně.

AND spolupracuje s médii ČT a ČR na řadě pořadů, kterými propaguje a popularizuje své sbírky a expozice. V roce 2007 byla připravena celá řada významných pořadů, které byly také odvysílány. **Život jako na dlani** – přímé hodinové vysílání ČR 26. 1. 2007, příprava pořadu pro mládež ČT **Rebelové**, regionální vysílání ČT Ostrava v pořadu **Výstavba skleníkové expozice arboreta** 12. 4. 2007, ČT Ostrava příprava pořadu **O nejvzácnější rostlině světa**

Wollemii pro zprávy ČT1 a dva pořady **Zahrada je hra**, natáčené 25. 11. a 8. 12. 2007 (zajišťoval M. Frank).

Oddělení společenských věd

Odborná činnost oddělení v roce 2007 vycházela z plánu činnosti a rozvíjela se v návaznosti na přidělené finance. Akviziční činnost byla realizována sběrem, převodem a koupí. Bylo získáno 2 140 sbírkových předmětů. Evidence II. stupně byla provedena u 3 553 jednotek, konzervace a dezinfekce proběhla podle plánu, restaurováno bylo 13 sbírkových předmětů (z toho 11 z prostředků ISO a 2 z prostředků SZM), v programu BACH bylo zpracováno 6 527 jednotek. Výrazně se zlepšilo uložení sbírkových předmětů získáním nových depozitárních prostorů ve výstavní budově SZM a na Ostrožné 42. Z prostředků ISO byly zakoupeny nové skříně a regály, do kterých byly sbírky přemístěny; byl tak významně zkvalitněn způsob uložení sbírek. Přemísťované předměty byly očištěny, uloženy do nových obalů a vyhotoveny byly nové lokační seznamy. V depozitářích byly průběžně zaznamenávány a vyhodnocovány klimatické podmínky. Pro sbírkové fondy plánů, grafik a kreseb bylo pokračováno ve vyhotovení přešpanových sloh na všech pracovištích. Pracovníci řešili 3 vědeckovýzkumné úkoly GA ČR, 1 AV ČR a 3 ústavní úkoly GA ČR a 4 ústavní úkoly. Publikováno bylo 16 odborných studií a 17 populárních článků. Instalováno bylo 9 samostatných výstav, 6 výstav měsíce a likvidovaly se 3 výstavy z roku 2006. Pracovníci se podíleli na přípravě 20 výstav v jiných institucích. Rovněž působili v odborných komisích, vyhotovovali odborné posudky, poskytovali metodickou činnost kronikářům, podíleli se na realizaci Muzejní noci a Muzejního dne. Na pracovištích se uskutečnilo 215 badatelských návštěv. Fotopracoviště zajišťovalo průběžně fotodokumentaci muzejních akcí a výstav, zajišťovány byly fotopráce pro SZM a jiné instituce. Všechny pracoviště zajistily prezentaci sbírek v internetové podobě.

Uměleckohistorické pracoviště

Sbírkotvorná činnost. V roce 2007 bylo získáno 5 cenných sbírkových předmětů. Je to především vynikající dřevořezba Světice, pol. 18. století slezské provenience, obraz sv. Pavla z doby kolem 1665, namalovaný pro vřatislavský klášter, hodnotný kus nábytku z 19. století, historizující bižuterie a pohled na arboretum od slezského malíře E. Lehnerta. Celý sbírkový fond je až na přírůstky zpracován v evidenci II. stupně. Pracoviště pečuje o sbírkový fond v počtu 32 369 kusů vedených v evidenci I. stupně a 82 157 předmětů v jiné evidenci. Inventarizace sbírek proběhla ve fondu textil, drobnosti a pozůstalosti v počtu 3 125 jednotek. Konzervováno bylo celkem 147 předmětů (Chlumecká, Záleská, ZA Opava), restaurováno bylo 9 grafických vedut B. Wernera (A. Waulínová), 1 renesanční bota (dr. Orlita), 1 dřevěná šperkownice (Bc. Polášek). Dezinfekce proběhla u 980 jednotek dodavatelsky. V programu BACH byla zpracována sbírka keramiky a drobnosti, 751 jednotek (Jahnická). Byla zajištěna prezentace sbírek na internetu. Pokračováno bylo v ukládání sbírky grafiky do přešpanových obalů, ukládání sbírek do nově získaných skříní, provedena očista sbírek, sbírky opatřeny novým obalovým materiálem, vyhotoveny byly nové lokační seznamy, průběžně zaznamenávány klimatické podmínky v depozitářích.

Vědeckovýzkumná činnost. Bylo pokračováno v řešení grantu GAČR Malířství a sochařství 19. století v západní části českého Slezska, reg. Č. 408/06/0474, řešitel PhDr. Marie Schenková, CSc., spoluřešitel Ing. Jaromír Olšovský, Ph.D., finanční prostředky za rok 2007 291 tis. Kč. Byl proveden terénní výzkum v muzeích Nový Jičín a Pštína.

Proveden terénní výzkum v kostelích: Opava, Jaktař, Kateřinky, Stará Ves, Malé Hoštice, Velké Hoštice, Chlebičov, Oldřišov, Služovice, Hněvošice, Komárov, Suché Lazce, Dvořisko, Raduň, Vršovice, Stěbořice, Hlavnice, Jezdkovice, Jamnice, Zlatníky, Milostovice, Vlaštovičky, Jarkovice, Bílovec, Velké Albrechtice, Bravinné, Bílov, Klimkovic, Neplachovice, Brumovice, Úblo, Škrochovice, Loděnice, Štěplovec, Úvalno, Kolná, Tábor, Bílá Voda, Vlčice, Bílý Potok, Velké Hoštice u Javorníka, Javorník, Uhelná, Travná, Velké Heraltice, Malé Heraltice, Košetice, Bratřikovice, Jakartovice, Bohdanovice, Mladecko, Vítkov, Čermná, Prostřední Dvůr, Nové Těchanovice, Staré Těchanovice, Lhotka u Vítkova, Klokočov, Klokočůvek, Melč, Nové Lublice, Staré Lublice, Kružberk, Radkov, Lhotka, Životské Hory, Nové Zálužné, Moravice, Hlučín, Dolní Benešov, Kravaře, Kouty, Zábřeh, Štěpánkovice, Kobeřice, Sudice, Rohov, Kunín, Pustá Polom, Hlubočec, Kyjovice, Velká Polom, Salichov, Smolkov, Dolní Lhota, Háj, Podvihov, Litultovice, Véska, Kaménka, Heřmanice, Heřmánky, Vlkovice, Dolejší Kunčice, Březová, Větrkovice, Gručovice, Skřípov, Jakubčovice, Hrabství, Slavkov, Velké Heraltice – fara, Hradec, Štáblovice. Proveden terénní výzkum v kostelích v Polsku: Křižánovice, Žory, Pština, Tarnovské Hory, Mikolov, Hlubčice, Pačkov, Blišťice, Ujezd, Zakřov, Lesnice, Ratiboř, Glivice, Rybník. Návštěva Vídně – prohlídka výstavy *biedermeir* a získání materiálů k této epoše. Studium malířství a sochařství 19. století v Umělecko - průmyslovém muzeu pro potřeby komparace. Studium v archívu řádu německých rytířů ve Vídni – inv. č.: Mei 91/10 –12, Mei 265/1,2,5, Mei 432/1,2, Mei 299/1,15. Dále pak Vratislav – studium odborné polské literatury a dvou ročníků *Kirchenblattu* v knihovně vratislavské univerzity, konzultace s pracovníky univerzity k problematice umění 19. století ve Slezsku. Zemský archiv Opava – proveden výběr vhodného archivního materiálu ke studiu z fondů Státního okresního archivu v Bruntále, Jeseníku a Opava. Studovány farní kroniky a inventáře kostelů v okrese Jeseník a Opava. Studována byla odborná literatura, lexikony, Katalogi zabytków, monografické práce. Zpracována byla pro Biografický slovník Slezska a severní Moravy hesla: J. Kinzel, J. M. Gebhardt, A. Groll, J. Pokorný, J. Pomp, K. Pomp, F. Janata (Schenková).

Publikační činnost. Práce předané k publikování:

SCHENKOVÁ, M.: Biografický slovník Slezska a severní Moravy (nová řada), zpracována

hesla: *Gebhardt, Groll, J. Pomp, K. Pomp, J. Pokorný, H. Kinzer, Janata.*

SCHENKOVÁ, M.: *Nově zjištěná díla J. K. Handkeho* (pro ČSM).

OLŠOVSKÝ, J. : *Co je sochařství v sakrálním prostoru? K problematice ochrany plastických artefaktů v sakrálních interiérech českého Slezska 18. -19. století.* Referát pro sborník z konference Památky ve Slezsku.

OLŠOVSKÝ, J.: *Slezsko - perla v české Koruně. Tři období rozkvětu vzájemných uměleckých vztahů* (Lehnice, Muzeum mědi, Rytířská akademie, 6. května - 8. října 2006; Praha, Národní galerie, Valdštejnská jízdárna, 17. listopadu 2006 - 8. dubna 2007). Recenze výstavy, bude publikována v *Opuscula historiae artium*, Semináře dějin umění FF MU v Brně.

BIBLIOGRAFIE:

OLŠOVSKÝ, J.: *Slezsko - perla v české Koruně. Tři období rozkvětu vzájemných uměleckých vztahů.* Recenze výstavy *Vlastivědné listy* 2/2007, roč. 33, s.31-34.

OLŠOVSKÝ, J.: *Historismus ve sbírkách Slezského zemského muzea.* Propagační a příležitostný tisk k výstavě "Historismus ve sbírkách Slezského zemského muzea" (únor - září 2007).

Prezentační a ostatní kulturněvýchovná činnost. Pracoviště realizovalo výstavu „Historismus ve sbírkách SZM“ (garant Olšovský, scénář Olšovský, Schenková) a dvě výstavy měsíce – „Neznámá díla J. K. Handkeho“ (Schenková) a „Skříňka se šachovnicí ze 17. století“ (Olšovský). Pracovníci se podíleli na realizaci Muzejního dne. Výpůjčkami se pracoviště podílelo na realizaci výstav „Slezsko – perla v České koruně“, NG Praha, „Italská renesanční terakota a majolika“, NG Praha, „Malované renesanční epitafy z českých sbírek“,

Muzeum umění Olomouc, „Moudrost, síla, krása – svobodné zednářství, rozekruciani a iluminati v českých zemích“, Muzeum Novojičínska příspěvková organizace, „Výstava historických hodin“, Státní hrad Šternberk, „Malované renesanční epitafy z českých sbírek“, Muzeum umění Olomouc, „100 let gobelínu na Moravě“, Muzeum Prostějovska v Prostějově, „Ze zámeckých komnat“, Muzeum Těšínska Český Těšín, „Z historie Městského muzea v Opavě“, SZM Opava.

Ostatní odborná činnost. Pracoviště navštívilo 33 badatelů, z toho 2 zahraniční, zodpovězeno bylo 150 dotazů, z toho 8 zahraničních. Pracoviště spolupracovalo s muzejními organizacemi a galeriemi a vysokými školami v ČR i v zahraničí (Národní galerie v Praze, Moravská galerie Brno, Muzeum umění Olomouc, Muzeum v Bruntále, Muzeum Novojičínska – zámek Kunín, Muzeum Valašska Vsetín, Muzeum Prostějovska Prostějov, Slovácké muzeum Uherské Hradiště, Muzeum Beskyd Frýdek-Místek, Muzeum Těšínska Český Těšín, Zámecké muzeum Pštína, Muzeum Cieszyn, Národní památkový ústav, pobočka Ostrava a Olomouc, Slezská univerzita v Opavě, Olomoucká univerzita, Ostravská univerzita, Masarykova univerzita, Vratislavská univerzita, Katovická univerzita). Pracovníci působili v Umělecké komisi Ostravsko-opavského biskupství, ve sbírkotvorné komisi muzea Nový Jičín, v územní komisi Národního ústavu PP, pobočka Ostrava. Zúčastnili se konference "Památky ve Slezsku" pořádané Oddělením dějin umění, kulturní historie a památkové péče Ústavu historie a muzeologie FPF SU v Opavě, opavskou pobočkou Sdružení historiků České republiky a občanským sdružením Za Opavu a konference muzejních pracovníků v Ostravě.

Archeologické pracoviště

Sbírkotvorná činnost. Podobně jako v předchozích letech se činnost změnila na třídění, kompletaci a adjustaci zbývajících sbírkových souborů z výzkumů dr. V. Šikulové z dominikánského kláštera v Opavě, které byly uloženy ve dvou depozitářích ve Výstavní budově muzea a podchyceny v kompletním lokačním seznamu. Na tomto náročném úkolu participovala v rámci plánu společného pracoviště SZM a Archeologického ústavu AV ČR v Brně, v. v. i. opavská pobočka ústavu dodáním dostatečného počtu brigádníků. Její pracovníci současně pokračovali ve zpracování inventáře hrobů ze žárového pohřebiště ve Vlaštovičkách-Jarkovicích. Pouze z části bylo realizováno zprovoznění dalších dvou nově získaných místností určených k uložení archeologických sbírek ve Výstavní budově; renovace a vybavení regály zakoupenými z programu ISO (135 000,- Kč) proběhla pouze v jedné z místností, druhá byla zčásti vyklizena a její vybavení regálovým fundusem proběhne během následujícího roku. Při inventarizaci sbírkového fondu bylo zrevidováno celkem 56 evidenčních jednotek (13 inv. č. a 55 př. č.) čítajících celkem 18 553 jedn., z čehož 18 166 jedn. nebylo zahrnuto v dosud vykazovaném počtu. Díky tomuto navýšení stoupl celkový počet jednotek sbírky na 310 946. Očíslováno bylo celkem 48.491 jedn. a zkonzervováno 25 kovových předmětů. Do databáze aktualizované verze archeologického programu BACH SYSTEM byly průběžně doplňovány změny lokací a samostatně rozepisovány katastry a lokality, uvedené dříve v jedné kolonce. Celkem bylo přepsáno 500 inv. karet o 1 315ti jedn. řady M 129 – 636 (není souvislá) včetně doplnění údajů z inventárních knih (v němčině). Na výstavě bylo zapůjčeno: v rámci SZM 55 jedn., v tuzemsku 61 jedn, v zahraničí 1 jedn. a ke studijním účelům 12.740 jedn.. Badatelům bylo na pracovišti předloženo 20 590 jedn. a k virtuální prezentaci sbírek v CES bylo digitálně zpracováno 5 jednotek.

Vědeckovýzkumná činnost. Byla vypracována a odevzdána závěrečná zpráva badatelského grantového projektu AV ČR č. IAA 8001401: „Slovanský kostrový mohylník ve Stěbořicích a

problematika velkomoravského zásahu do prostoru severně od Moravské brány“ (hl. řešitel doc. PhDr. P. Kouřil, CSc. ARÚ AV ČR, v. v. i. v Brně; spoluřešitel PhDr. M. Tymonová, SZM) s tiskovým výstupem.

Ediční a publikační činnost. Do tisku byly zpracovány:

KOUREIL, P. – TYMONOVÁ, M.: *Slovanský kostrový mohylník ve Stěbořicích*. Spisy AÚ AV ČR Brno 34, Brno 2007 (výstup projektu GA AV ČR A 8001401, v tisku).

TYMONOVÁ, M.: *Uherské vlivy v moravské a slezské kachlové produkci v 15. a 16. století*. In: *Pomiędzy północą a połudiem. Przeobrażenia kulturowe na Górnym Śląsku w pradziejach i średniowieczu – streszczenia wystąpień*, Gliwice, 15 – 16 listopada 2007, s. 24 – 25.

Prezentační a ostatní kulturněvýchovná činnost. Na minivýstavě měsíce byly prezentovány „Nálezy z velkomoravského pohřebiště ve Stěbořicích“ (5. 3. – 10. 4. 2007).

Ostatní odborná činnost. Během roku bylo poskytnuto celkem 26 konzultací a realizováno 90 badatelských návštěv. Podobně jako v předchozích letech pokračovala na pracovišti a na Slezské univerzitě v Opavě výuka studentů archeologie (Cvičení k základům pravěku českých zemí; Základy typologie archeologického mobiliáře; Počítačová podpora v archeologii). Studentům byla průběžně poskytována metodická a odborná pomoc při studiu a vyhledávání archeologických pramenů, zpracování bakalářských a magisterských prací a 5 studentům bylo navrženo zadání práce. Pracoviště spolupracovalo s řadou muzejních institucí doma i v zahraničí, Archeologickými ústavu AV ČR (Praha, Brno) a univerzitními pracovišti (Slezská univerzita, Masarykova univerzita, aj.). PhDr. M. Tymonová se 2 referáty s PC prezentací aktivně účastnila zahraničních konferencí v Polské republice, kde na „Śląskich Spotkaniach Archeologicznych“ v Karlově vystoupila s referátem „Lichtenštejnská heraldika na kachlích z Opavska“ (16. – 18. 6. 2007) a v muzeu v Gliwicích na konferenci „Pomiędzy północą a połudiem. Przeobrażenia kulturowe na Górnym Śląsku w pradziejach i średniowieczu“ prezentovala příspěvek „Uherské vlivy v moravské a slezské kachlové produkci v 15. a 16. století“ (15. – 16. 11. 2007); dále se zúčastnila „XXXIX. mezinárodní konference archeologie středověku“ na Teplém Vrchu u Rimavské Soboty (24. – 27. 9. 2007), 24. semináře archeologů z muzeí a institucí památkové péče v Novém Jičíně (23. – 25. 6. 2007) a na Setkání pracovníků muzeí Horního Slezska v Ostravském muzeu odmoderovala průběh jednání (2. 3. 2007).

Národopisné pracoviště

Sbírkotvorná činnost. V roce 2007 přibylo do národopisných sbírek 444 kusů nových přírůstků, z nichž 424 kusy byly získány darem, 18 převodem a 2 sběrem. K nárůstu sbírek došlo ve fondech grafiky, textilu, náradí, keramiky, lidového umění a ve fondu varia. Odepsáno ze sbírkového fondu bylo 25 jednotek. Ke konci roku 2007 bylo v etnografických sbírkách evidováno 46 795 kusů sbírkových předmětů. V evidenci II. stupně přibylo 516 zkatalogizovaných jednotek z fondů varia, náradí, grafika, keramika, textil a lidové umění. Celkový stav zkatalogizovaných sbírek v roce 2007 činil 23 786 jednotek. K dočasnému užívání bylo v roce 2007 zapůjčeno z etnografického pracoviště celkem 1 379 sbírkových předmětů, z toho na výstavy v rámci SZM 1 054 kusů a na tuzemské výstavy 325 kusů. Badatelům bylo na pracovišti předloženo 612 sbírkových předmětů. Každoroční inventarizace se v roce 2007 týkala fondu grafiky. Bylo zinventarizováno celkem 3 237 jednotek. V databázi BACH bylo zpracováno 1 157 jednotek. Průběžně byly zpracovány a zadávány data do programu CES. V jarních měsících proběhla standardním způsobem, tj. dodavatelsky,

desinfekce sbírek textilu. Ostatní činnosti jako sledování teplotního režimu v depozitářích, preventivní prohlídky sbírkových předmětů, úklid v depozitářích, obnovy lokačních seznamů a třídění katalogizačních karet probíhaly průběžně. Ve fondu grafiky probíhala postupná výměna obalového materiálu sbírek, včetně jeho výroby z přešpánu. Ke konzervování v tomto roce pracoviště předalo 25 předmětů.

Vědeckovýzkumná činnost. Národopisné pracoviště v roce 2007 pracovalo na řešení ústavního výzkumného úkolu „Poutní obrázky v národopisných sbírkách SZM“. K tématu výzkumného úkolu byla studována a excerpována příslušná literatura v knihovnách SZM a ZA, průběžně byla doplňována bibliografie k tématu. Byla zpracována digitální databáze části fondu grafiky – souboru poutních obrázků v programu Bach, včetně skenů jednotlivých obrázků. Byl vytvořen rejstřík autorů, tiskařů a nakladatelů svatých obrázků uložených na národopisném pracovišti SZM a rejstřík poutních míst s odkazy na příslušná inventární čísla. Výstupem výzkumného úkolu bude scénář výstavy, která bude realizována v roce 2008 a doprovodný katalog.

Publikační činnost. K tisku předáno:

SUCHÁNKOVÁ, M.: *Kouzelný svět hraček*, 2 str. rukopisu pro Zpravodaj SZM.

Článek k výstavě hraček do regionálního tisku Opavský a Hlučínský deník.

Text o krojích v ČR na panel putovní výstavy „Česká republika jako folklorní velmoc“, kterou realizuje Folklorní sdružení ČR; výstava je zaměřena na zahraniční publikum, 2 str.

Zpracovány 4 biogramy (Z. Vachová, M. Melzer, H. Orlíková, M. Suchánková) pro encyklopedii v rámci česko-polské spolupráce.

BIBLIOGRAFIE:

SUCHÁNKOVÁ, M.: *K životnímu jubileu Zdeny Vachové*, Národopisná revue, 2007, s. 111 - 112.

Prezentační a ostatní kulturněvýchovná činnost. V průběhu roku 2007 realizovalo národopisné pracoviště v prostorách výstavní budovy Slezského zemského muzea výstavy „Kouzelný svět hraček“ a „Vánoční motivy na pohlednicích“ (6. 12. 2007 – 31. 1. 2008), na kterých se představilo celkem 484 sbírkových předmětů. V lednu 2007 byla ukončena výstava měsíce „Betlémové figurky Josefa Partsche“ (5. 12. 2006 – 14. 1. 2007) – 76 exponátů. Od 20. 3. 2007 do 23. 9. 2007 byla zapůjčena výstava „Staré míry a váhy“, připravená národopisným pracovištěm SZM, do Muzea Těšínska – výstavní síň Musaion, Havířov. V roce 2007 pracoviště zapůjčilo sbírkové předměty na výstavy „Vznik a rozvoj Městského muzea v Opavě“ a „Historismus ve sbírkách SZM“ realizovanými historickým a uměleckohistorickým pracovištěm ve výstavní budově SZM. Byly vyhledány a zapůjčeny sbírkové předměty na výstavu o tkalcovství konanou ve výstavní síni ve Vítkově. Došlo k navrácení sbírkových předmětů z výstavy „Skleněná inspirace“ konané ve Vlastivědném muzeu v Olomouci a z výstavy „Svět pod sklem. Podoby vosku“ konané MZM v Brně. V rámci akce Opavská muzejní noc pracoviště zajistilo odborný výklad a krátkou přednášku na téma Hra-hračka. V rámci akce Mezinárodní den muzeí byl zajištěn odborný výklad v expozici. V dubnu (27. 4. 2007) byla realizována přednáška „Lidový kroj a obydlí na Opavsku“ v Kulturním domě ve Stěbořicích. Pracoviště spolupracovalo s cimbálovou muzikou Opavští hudci, vedoucími opavských národopisných souborů a vedením Domu dětí a mládeže v Opavě při vyhledávání zvykoslovných materiálů a lidových písní používaných v národopisných pořadech.

Ostatní odborná činnost. Na národopisném pracovišti se uskutečnilo 8 konzultací a 8 badatelských návštěv. Badatelé se zajímali převážně o lidový textil a obuv z různých oblastí

Slezska, tkalcovství na Vítkovsku, o lidové plastiky, větrné mlýny na Opavsku a o muzejnictví ve Slezsku v uplynulých letech. Pracoviště podalo návrh na restaurování sbírkových předmětů z prostředků ISO. Členství pracovníků v Poradním sboru pro sbírkotvornou činnost SZM, v dílčích inventarizačních komisích, v ústřední inventarizační komisi a ve škodní komisi SZM.

Historické pracoviště

Sbírkotvorná činnost. Sbírkový fond historického pracoviště je dokumentačně velmi hodnotný a pestrý. Z hlediska teritoriální provenience se zaměřuje na dokladování historie i současného rozvoje Slezska a severní Moravy. Základ doplňování sbírkového fondu pracoviště spočívá v dokumentování změn způsobu života obyvatelstva městské komunity v Opavě a v dalších vytypovaných regionech. K 31. 12. 2007 činil stav sbírek pracoviště celkem 52 146 ks předmětů rozdělených do 16 základních fondů, obsahujících významné hmotné a výtvarné památky vztahující se k uvedenému dokumentačnímu a teritoriálnímu vymezení. K nejreprezentativnějším patří fondy militárií, historických map, plánů a atlasů, cechovních materiálů, střeleckých terčů, sfragistiky, historických fotografií, pozůstalostí významných osobností aj. V roce 2007 bylo získáno vlastním sběrem, dary a převody celkem 165 ks nových sbírek (tj. 22 přírůstkových čísel), z toho 91 ks sběrem, 1 ks koupí a 73 ks darem. K nejzajímavějším patří pohár za 3. místo v motocyklových závodech na Ostravském okruhu z roku 1929, Památník X. všesokolského sletu v Praze 1938, šatenky a nákupní lístky z let 1942 – 1946, reklamní materiály firmy Čeleda, Lichtwitz, Fiedor z 1. pol. 20. století aj. V roce 2007 byly získány další depozitáře, které byly stavebně upraveny a koncem roku vybaveny novým mobiliářem získaným z prostředků ISO. Pravidelně se sledovaly a vyhodnocovaly klimatické podmínky v depozitářích. Pokračovalo se v ukládání map a plánů do přešpánových sloh. Zrestaurovány byly dva střelecké terče z prostředků ISO. V roce 2007 bylo v evidenci II. stupně zpracováno celkem 25 přírůstkových čísel, 134 inventárních čísel a 300 jednotek. Jednalo se o sbírky z fondů D, J, L, M. Proběhla inventarizace fondu Ch a části fondu D (celkem 3 501 jednotek). Zajištěna byla konzervace (89 ks) a desinfekce sbírek (234 ks). V programu BACH bylo zpracováno 300 ks sbírkových předmětů. V roce 2007 bylo předloženo badatelům ke studiu celkem 536 kusů sbírkových předmětů. Pro popularizaci sbírkových fondů pracoviště bylo poskytnuto 29 předmětů.

Vědeckovýzkumná činnost. V roce 2007 pokračovalo řešení ústavního úkolu č. 2.23 věnovaného analýze problémů ekonomického, národnostního a kulturního vývoje Slezska a severní Moravy koncem 19. a ve 20. století. K výzkumnému úkolu byla prováděna heuristika pramenů v Zemském archívu v Opavě (fondy firem Trebitsch ve Vítkově a Hatschek v Opavě). Literatura byla studována v knihovnách SZM, ZA a SOA, průběžně byla doplňována bibliografie k tématu. Ze sbírek historického pracoviště Slezského zemského muzea byly studovány materiály ke koncipování biogramů pracovníků instituce – 10 biogramů. Zkoncipován byl článek pro Vlastivědné listy „Počátky a rozvoj jutářského průmyslu na Opavsku (14 stran rkp.)“

Publikační činnost.

BIBLIOGRAFIE

V. KŘENOVSKÁ, I. TARABOVÁ: *Z historie firmy S. Trebitsch a syn, tkalcovna hedvábí ve Vítkově.* Vlastivědné listy, ročník 33, 2/2007, s. 13 - 17.

V. KŘENOVSÁ: *Vznik a rozvoj Městského muzea v Opavě (1896 – 1945)*, Vlastivědné listy, roč. 33, 1/2007, str. 16 – 19.

V. KŘENOVSÁ: *Vznik a rozvoj Městského muzea v Opavě (1896 – 1945)* a Průvodce výstavou. Opava 2007, nestr.

V. KŘENOVSÁ: *Pozvánka na výstavu Vznik a rozvoj Městského muzea v Opavě*. Zpravodaj pro školy a školská zařízení s rozšířenou pravomocí, leden 2007, příl.

V. KŘENOVSÁ: *Pozvánka na výstavu „Lidé, kteří zvítězili ve válce“*. Zpravodaj pro školy... březen 2007, příl.

Prezentační a ostatní kulturněvýchovná činnost. V březnu 2007 byla zrušena výstava „Vznik a rozvoj Městského muzea v Opavě (1896 – 1945)“. Koncipován byl úvodní text výstavy měsíce „Počátky sokolského hnutí na Opavsku a připraveny exponáty. Ve vstupním prostoru trvá výstava „Z historie Gymnazijního muzea v Opavě“. Ve spolupráci s Velvyslanectvím Ruské federace v Praze byla připravena a realizována výstava „Lidé, kteří zvítězili ve válce“ (březen – duben). Vybrány a připraveny byly exponáty pro výstavy „Kriminalita v Čechách v 16. – 18. stol.“ pro Muzeum východních Čech v Hradci Králové „Moudrost, síla, krása – svobodné zednářství...“, připravenou Muzeem Novojičínska „Ze zámeckých komnat“, realizovanou Muzeem Těšínska.

Ostatní odborná činnost. Na historickém pracovišti se uskutečnilo v roce 2007 celkem 14 badatelských návštěv a bylo poskytnuto 32 odborných konzultací, a to zejména k problematice seminárních a diplomových prací studentů Slezské univerzity v Opavě, Ostravské univerzity v Ostravě a Palackého univerzity v Olomouci. Badatelé se zajímali o problematiku dějin obcí na Opavsku a Hlučínsku, studovali fondy historických pozůstalostí, sfragistiky, fotografií, map, plánů a atlasů. Vedoucí pracoviště, které funguje také jako metodické centrum pro kronikáře opavského okresu, poskytla řadu odborných konzultací k vedení kronik. Jako členka sbírkotvorné komise Muzea Beskyd ve Frýdku-Místku se zúčastnila jednání o nákupu sbírek.

Numismatické pracoviště

Sbírkotvorná činnost. Numismatické sbírky náleží k jedněm z nejstarších opavských muzejních fondů. Ke konci roku 2007 činil stav sbírek celkem 103 987 kusů a zahrnoval vedle kolekce mincí, medailí, papírových platidel, řádů a vyznamenání také písemný materiál. Část sbírky je zaměřena na slezské mincovnictví a medailérskou tvorbu, kde pozoruhodnou kolekci tvoří soubor jáchymovských medailí. Pracovní náplň a činnost numismatického pracoviště byla v průběhu roku 2007 z velké míry orientována na dokončení generální revize části fondu. Konkrétně se jednalo o problémové části jednotlivých konvolutů – a to ve smyslu jejich zkompletování a konfrontaci s dostupnými písemnými doklady a dokumenty. Celkem se tak jednalo o 33 995 položek, které zůstávaly nedořešeny z revize roku 2006. Tím byl také ukončen a završen úkol úplného zrevidování numismatického fondu. Ostatní práce ve sbírce pak navázaly na jednotlivé body koncepce stanovené již v roce předchozím; zahrnující přemístění sbírek z nevyhovujících prostor, budování archivu nálezočných zpráv, determinaci jednotlivých depotů ve sbírce, budování odborné knihovny, novou adjustaci sbírky plaket a medailí a vytvoření počátků systematické sbírky. Nové umístění sbírkového materiálu si vyžádalo konzervační zásah u 300 kusů sbírkových předmětů. V kontextu s probíhající evidencí II. stupně (celkem 210 kusů) byl současně eliminován materiál určený k zařazení do systematické sbírky. V počítačovém programu BACH bylo nově zapsáno 210 inventárních čísel (celkový počet záznamů je 1 363 invent. čísel). Do elektronické podoby přírůstkových knih od roku 1964 bylo nově podchyceno celkem 400 přír. čísel. Na výstavy bylo celkem zapůjčeno 25 sbírkových předmětů. Českým i zahraničním badatelům bylo na pracovišti

zpřístupněno celkem 152 kusů mincí a medailí. K novým přírůstkům se řadí akvizice 43 kusů sbírkových předmětů v celkové hodnotě 8 800,- Kč.

Vědeckovýzkumná činnost. V rámci GA ČR č. 404/05/2134 pokračovala V. Michnová jako spolupracovník na zpracovávání tématu „Nejstarší přemyslovské mince 10. století a jejich nálezy v českých zemích“.

Publikační činnost.

BIBLIOGRAFIE

MICHNOVÁ, V.: *Ke katalogu Československých nouzových a táborových papírových platidel*. Slezský numismatik, 2006-2007, č. 9 – 10, s. 33 – 35.

MICHNOVÁ, V.: *Obraz uherského dukátu v pojetí norimberských výrobců mincovních vah a závaží*. Sborník Peníze v proměnách času IV, Ostrava 2007, s. 69 – 76. ISBN 978-80-86840-28-4

MICHNOVÁ, V.: *Verner Jaromír, František Palacký – medaile, plakety, odznaky, pohlednice, známky*. Česká numismatická společnost pobočka Kladno 2005, 63 str. (Příspěvek ke katalogu sbírky Ing. Jaromíra Vernera darované Archivu hlavního města Prahy). Recenze. Numismatické listy, roč. LXII, 2007, č. 2, s. 93 – 96. ISSN 0029-6074, MK ČR E 568

MICHNOVÁ, V.: *Nález pražských grošů Jana Lucemburského a Karla IV. v Těškovících roku 1971*. Slezský numismatik, 2006-2007, č. 9 – 10, s. 16.

MICHNOVÁ, V.: *Medaile k 700. výročí úkladné vraždy posledního Přemyslovce (B. Teplý)*. Numismatické listy, roč. LXII, 2007, č. 2, s. 92.

MICHNOVÁ, V.: *Medaile z numismatické sbírky Slezského zemského muzea v kontextu s vydanou publikací „Medaile, plakety a žetony okresu Opava“ (I. část)*. Slezský numismatik, 2006-2007, č. 9 – 10, s. 17 – 18.

MICHNOVÁ, V.: *Unikátní šestnáctilibrové závaží ze sbírek opavského muzea (Příspěvek k dokumentaci skládacích závaží norimberské provenience v moravských a slezských sbírkách)*. Časopis Slezského zemského muzea, série B, řada historická, roč. 55, 2006, č. 2, s. 97 – 102.

Prezentační a ostatní kulturněvýchovná činnost. Pracoviště se podílelo na přípravách oslav 630. výročí obce Těškovice. S magistrátem města Opavy připravilo výběr numismatického materiálu pro expozici „Historie městské hlásky“ .

Ostatní odborná činnost. Pracoviště spolupracovalo s muzejními institucemi v ČR a numismatickými pobočkami České numismatické společnosti. Přes probíhající generální revizi sbírky bylo poskytnuto 11 konzultací jednotlivcům i institucím. V. Michnová je členkou numismatické komise AMG.

Muzikologické pracoviště

Sbírkotvorná činnost. Pracoviště je jedním z nejmladších v SZM a je rovněž nejmladší v trojici samostatných muzejních pracovišť tohoto typu v ČR. V současnosti činí stav sbírek 48 164 evidovaných jednotek. Sbírkový materiál je rozdělen tematicky do 14 fondů, z nichž nejdůležitější a nejžádanější jsou sbírky rukopisů a starých tisků, novějších tisků a hudebních nástrojů. Pro nedostatek finančních prostředků se akviziční činnost v podstatě omezila na sběr novodobých materiálů či na dobrovolné dary. Při současných tržních cenových relacích není snadné nakupovat cennější věci, jako jsou hudební nástroje apod. Pokračovala evidence II. stupně novějších přírůstků a fondu novodobých tisků.

Vědeckovýzkumná činnost. V roce 2007 byl průběžně řešen interní výzkumný úkol „Výzkum a dokumentace hudebního života a památek ve Slezsku v 17. – 19. století“. Vzhledem k úvazku řešitele a současným ekonomickým podmínkám muzea bylo původní zaměření výzkumného úkolu (zejména jeho první fáze) utlumeno a výzkum byl

přeorientován na výběr několika nosných témat, vhodných k prezentaci na odborném domácím i mezinárodním fóru. Řešitel se podílel v rámci mezinárodního týmu na projektu ohledně hudebně interkulturních procesů (Musik-Sammlungen – Speicher interkultureller Prozesse) pod patronací university v Bonnu, v jehož rámci se provádí mj. studium a digitalizace části sbírkových fondů.

Publikační a ediční činnost. Z předchozí doby zůstávají v tisku následující příspěvky:

Archivní zprávy o varhanách v polských farnostech bývalého Rakouského Slezska (8 s.)

Vývoj a podoby současného varhanářství v České republice (8 s.)

BIBLIOGRAFIE ZA ROK 2007:

P. KOUKAL: *Die Sammlungen der Musikwissenschaftlichen Abteilung des Slezské zemské muzeum in Opava – Ein Quellenfundus zum Musikleben im schlesisch-mährischen Kulturraum.* In: Musik-Sammlungen – Speicher interkultureller Prozesse. Band 2A. Berichte des interkulturellen Forschungsprojekts „Deutsche Musikkultur im östlichen Europa“, Hrsg. Erik Fischer. Stuttgart 2007, s. 155 – 164. ISBN-10: 3-515-08995-0.

P. KOUKAL: *Die Kirchenmusiksammlung aus Jägerndorf.* In: Musik-Sammlungen – Speicher interkultureller Prozesse. Band 2A. Berichte des interkulturellen Forschungsprojekts „Deutsche Musikkultur im östlichen Europa“, Hrsg. Erik Fischer. Stuttgart 2007, s. 165 – 172. ISBN-10: 3-515-08995-0.

P. KOUKAL: *Regional – Inter/National – Global. Musiksammlungen als Speicher interkultureller Prozesse. Statement.* In: Musik-Sammlungen – Speicher interkultureller Prozesse. Band 2B. Berichte des interkulturellen Forschungsprojekts „Deutsche Musikkultur im östlichen Europa“, Hrsg. Erik Fischer. Stuttgart 2007, s. 627 – 630. ISBN-10: 3-515-08995-0.

P. KOUKAL: *Ad: Varhany: liturgický nástroj anebo muzejní exponát?* Psalterium. Zpravodaj pro duchovní hudbu. Ročník 1, č. 2, 2007, s. 19 – 20. ISSN 1802-2774.

P. KOUKAL: *Varhanářství na Krnovsku a Bruntálsku do roku 1873.* In: Bohumil Plánský a kolektiv: Krnov – město královského nástroje. Krnov 2007, s. 18 – 43. ISBN 978-80-254-0429-4.

Ostatní odborná činnost. Pracoviště zajišťovalo badatelský servis pro zájemce, písemně zodpovídalo na dotazy domácí i zahraniční. V uvedeném období se největší zájem orientoval na rukopisy a běžné tisky hudebních skladeb.

Divadelní pracoviště

Sbírkotvorná činnost. Stav sbírek ke konci roku 2007 činil 33 865 kusů, přičemž za tento rok přibylo 637 kusů. Mezi významnější přírůstky patřily loutky B. Smysla, loutkářských souborů z Ostravy, Opavy a Jeseníku, scénografické návrhy I. Hylase nebo dobové fotografie opavského a šumperského divadla zejména ze 40. – 50. let 20. století. Uvedené přírůstky byly získány darem, převodem nebo sběrem. Evidence II. stupně průběžně pokračovala v jednotlivých fondech v objemu 465 kusů; stav katalogizovaných sbírek dosáhl v roce 2007 již 26 352 jednotek. Na výstavy, ke studijním a prezentačním účelům bylo zapůjčeno 209 předmětů. Inventarizace sbírkových předmětů pokračovala ve fondu scénografie (112 j.) a ve fondu pozůstalostí (4 941 j.). Konzervováno bylo 10 sbírkových předmětů. Dále proběhla desinfekce textilu ve fondu divadelních kostýmů. V rámci digitalizace bylo v programu BACH zpracováno 1 986 jednotek, jednalo se o nově zkatalogizované předměty a část fondu divadelních textů, kde u části BI 326-1200 byla zpracována i obrazová dokumentace. V roce 2007 byla tak dokončena digitalizace stávajícího fondu BI – Divadelní texty v textové podobě.

Vědeckovýzkumná činnost. Průběžně probíhala spolupráce na řešení grantu GA ČR pod názvem Identifikace německojazyčných městských divadel na Moravě a ve Slezsku (registr.

č. 408/06/1524, spoluřešitelka Mgr. S. Pracná). Byla studována odborná literatura a pramenný materiál k německým aktivitám zejména městského divadla v Bruntále a rozšiřovány dále informace o divadle v Opavě. Rovněž bylo zahájeno zpracovávání divadelních ředitelů do počítačové databáze „Theaterdirektoren“, která bude jedním z výstupů projektu.

Publikační činnost.

BIBLIOGRAFIE

PRACNÁ, S.: „*Noriyuki Sawa – japonský loutkář*“. Japonské kulturní dny. Opava 2007, s. 12.

PRACNÁ, S.: „*Noriyuki Sawa – japonský loutkář*“. Zpravodaj Slezského zemského muzea. Opava 6/2007, 1 s.

Prezentační a ostatní kulturněvýchovná činnost. Z předešlého roku byla ukončena výstava v Centru kultury a vzdělávání v Ostravě pod názvem „O loutce v pohádce“ (26. ledna 2007). V rámci Minivýstav zajímavostí a překvapení z našich depozitářů byl v průběhu celého roku 2007 prezentován „Divadelní poutač“ a v říjnu 2007 bylo připomenuto „120 let od založení Divadelní ochotnické jednoty v Opavě“. V rámci Japonských kulturních dnů v Opavě byla ve Výstavní budově SZM zahájena 1. listopadu výstava pod názvem „Noriyuki Sawa – japonský loutkář“, spojená s performancí autora. Zároveň byla vydána skládačka k této výstavě (text, zpracování Mgr. Pracná). V rámci Opavské muzejní noci byl realizován výklad s ukázkou produkce rodinných loutkových divadélek.

Ostatní odborná činnost. Zájem externích badatelů (9) o sbírky divadelního pracoviště byl zaměřen zejména na dramatickou tvorbu profesionálních divadel ve sledovaném regionu a divadelní spolky v okolí Opavy. V roce 2007 byly poskytnuty 2 odborné konzultace týkající se identifikace a zhodnocení loutek a opavských osobností. Mgr. Pracná je členem Teatrologické společnosti a členem komise Cena Opavské Thálie. Divadelní pracoviště SZM je členem českého národního střediska SIBMAS.

Fotografické pracoviště

Fotografické pracoviště Slezského zemského muzea v Opavě patří stále mezi vyhledávaná dokumentační a sbírková centra, a to nejen ve Slezsku a na severní Moravě. V mnoha případech zde máme badatelské návštěvy i ze zahraničí. Po Uměleckoprůmyslovém muzeu v Praze, brněnské Moravské galerii a Svazu českých fotografů má opavské pracoviště v pořadí čtvrtou největší sbírku výtvarné fotografie. Ta je zdrojem nepřeborných informací pro všechny zájemce o výtvarnou fotografii. Využívají ji hlavně studenti Institutu tvůrčí fotografie Slezské univerzity v Opavě, ale i studenti jiných škol s fotografickým zaměřením. Nelze opomenout ani fond negativů, na jehož vytvoření mají zásluhu všichni fotografičtí pracovníci, kteří se v drtivé většině zasloužili na jejím vybudování. Také sbírka pohlednic je vyhledávaným zdrojem informací v mnoha případech dávno zaniklých architektonických památek. V rámci badatelských služeb bylo předloženo 4 623 předmětů.

Fotografická dokumentace a reprodukce originálů umožňuje na jedné straně zpřístupnit jednoduchým způsobem umělecké exponáty široké veřejnosti, na druhé straně pak poslouží archivním, studijním, výstavním či komerčním účelům. Neméně významná je i dokumentace obcí a měst ve Slezsku. Vlastní fotografická dokumentace byla v minulém roce zaměřena na město Opavu a na Jesenicko. Celoročně jsou realizovány požadavky ze strany odborných pracovišť našeho muzea, ale i z řad veřejnosti. Během roku jsme se podíleli na plnění grantu „Malířství a sochařství 19. století v západní části českého Slezska“.

Sbírkotvorná činnost. Nejhodnotnější sbírkou je bezesporu sbírka výtvarné fotografie. Ta oproti minulému roku nezaznamenal žádný nárůst. V současné době je v ní uloženo 3 375 černobílých, tónovaných, ale i kolorovaných fotografií. Koncem roku daroval muzeu 8 velkoformátových fotografií známý ostravský fotograf Miloš Polášek a 8 stálobarevných fotografií formátu 40 x 50 cm tajemník ITF SU Opava Vojtěch Bartek. Tyto fotografie budou do sbírky zařazeny začátkem roku 2008. Sbíрка barevných fotografií na stálobarevném materiálu Cibachrome (469 ks) (nyní Ilforchrome) stagnuje již od roku 1990 vzhledem k finanční náročnosti při pořizování kopií. O 6 nových sbírkových předmětech se rozrostla sbírka technického materiálu (152 ks). Fond negativů má již úctyhodných 117 547 ks negativů formátů 24 x 36 mm, 6 x 7, 6 x 8, 6 x 9, 9 x 12, 10 x 15, 13 x 18, 18 x 24, 24 x 30 a 30 x 40 cm (nárůst 1 017 ks). Sbíрка starých fotografií a alb má zaevidováno 1 142 ks, z toho je 26 alb. Fotoklub v Příboře předal na fotografické pracoviště svou kroniku a průvodné obrazové a textové materiály dokládající činnost fotoklubu od doby jeho vzniku. Byl založen nový obrazový fond, který shromažďuje snímky pořízené digitálními fotografickými přístroji. V současné době je v něm uloženo 8 300 ks snímků (místopisná fotografie, sbírková dokumentace, snímky interiérů kostelů, dokumentace společenských a kulturních akcí). Postupně jsou digitalizovány černobílé negativy z fondu negativů fotografického pracoviště a fotografická alba historického pracoviště. Byla započata s výzkumem na téma „Stáří fotografové“ v západním Slezsku, stranou nezůstal ani dlouhodobé úkoly týkající se dokumentace starých hřbitovů a pohřebišť v lokalitě západního Slezska

Publikační činnost. Fotografické pracoviště se obrazově podílelo na vydávání různých propagačních materiálů a publikací, snímky fotografického pracoviště byly použity v katalogu vydaném k výstavě „Historismus ve sbírkách SZM“. Řada archivních snímků byla prezentována i v časopisech s uměleckohistorickou a místopisnou tematikou. Autorské snímky Ludka Wünsche byly použity v obrazové publikaci „Krnov, město královského nástroje“.

Prezentační a ostatní kulturněvýchovná činnost. Od listopadu 2006 do konce ledna 2007 se ve výstavní budově SZM uskutečnila výstava měsíce „Karel Schinzel, průkopník barevné fotografie“ Do konce února byla v Památníku Petra Bezruče ke zhlédnutí výstava „Staré fotografické ateliéry ze sbírek SZM“ a 13. prosince byla zahájena výstava „Opava na dobových pohledech“, která je vstupem do cyklu výstav o městě Opavě.

Ostatní odborná činnost. Během minulého roku se na našem pracovišti uskutečnilo 37 badatelských návštěv. Bylo poskytnuto 48 konzultací. Tradičně jsme se zúčastnili „Měsíce fotografie“ v Bratislavě. Pracoviště spolupracuje s významnými muzejními organizacemi, vysokými školami, galeriemi. a Národním památkovým ústavem v Ostravě a jeho odbornými pracovišti v Opavě a v Hradci nad Moravicí.

Památník Petra Bezruče

Sbírkotvorná činnost. Památník Petra Bezruče je druhým největším literárním archivem v České republice. V současné době je zde uloženo 83 literárních fondů oblasti Slezska a Ostravska. Stav sbírek k 31. 12. 2007 činil 21 209 př.čísel, tj. 198 378 jednotek. V roce 2007 přibýlo 7 př. č., tj. 18 jednotek. V evidenci II. stupně byly zpracovány pozůstalosti A. Rybky, A. Vojkůvky, R. Gudricha, P. Hulky-Laskowského a plakáty – 1 138 inv. č. Celkový počet sbírek v evidenci II. stupně činí 42 014 inv. č., tj. 78 070 jednotek. Veškerá evidence II. stupně v roce 2007 byla prováděna v počítačové databázi BACH. V oblasti péče o sbírky

pokračovala průběžná inventarizace literárních fondů - inventarizováno bylo 14 205 jednotek (pozůstalosti A. Rybky, J. Zahradníčka, J. Šulce, J. Teichmanna, M. Jahna, A. Vojkůvky, R. Gudricha, L. Nováka, P. Hulky-Laskowského). V roce 2007 se sbírky PPB těšily velkému badatelskému zájmu. Badatelům bylo předloženo 5 800 jednotek. Do knihovny PPB bylo zapsáno 76 knih, počet prezenčních výpůjček činil 450 knih a časopisů. V rámci péče o sbírky byla provedena částečná očista krabic fondů PPB po rekonstrukci EZS v celé budově PPB.

Ediční činnost. Byl zpracován soupis pozůstalosti J. Teichmanna – 10 stran – Schwanová

Prezentační a ostatní kulturněvýchovná činnost. Veřejnosti se PPB prezentuje dvěma stálými expozicemi. Expozici PPB v Opavě „Život a dílo Petra Bezruče“ navštívilo v roce 2007 2 262 návštěvníků, expozici srubu PB na Ostravici „Krajem Petra Bezruče“ navštívilo 1 187 návštěvníků. V roce 2007 byly v PPB realizovány tři nové výstavy. Výstava „...bývalo u mne zotvíráno...“ Básník Jan Zahradníček (1905 - 1960), výstava „Koliba (Historie uměleckého spolku 1914 - 1923)“, výstava „Vladimír Suchánek – výběr z litografické tvorby“ (v rámci 50. Bezručovy Opavy). V rámci výstav v PPB byly uskutečněny dvě přednášky „Básník Jan Zahradníček“ a „Po stopách Koliby“. V rámci cyklu literárních večerů proběhl večer „Tulák Jack London“, ve spolupráci se Slezskou univerzitou se uskutečnil večer „Autorské čtení Jakuba Chrobáka“, ve spolupráci se Sružením A. C. Nora v Hlavnici se v rámci 50. Bezručovy Opavy uskutečnil literární večer z ukázek nejlepších soutěžních prací 12. ročníku celostátní literární soutěže Hlavnice A. C. Nora.

Ostatní odborná činnost. Zájem badatelů o sbírky PPB je zvláště z řad studentů Slezské univerzity a Ostravské univerzity. V roce 2007 se uskutečnilo 51 badatelských návštěv a bylo zodpovězeno 39 telefonických a elektronických dotazů.

Práce v komisích: Poradní sbor pro sbírkotvornou činnost – Chudárková

Přípravný výbor festivalu Bezručova Opava – Chudárková

Účast na Mezinárodním festivalu poezie ve Valašském Meziříčí – Chudárková

Slezský ústav SZM

Slezský ústav SZM se na základě smlouvy mezi Akademií věd ČR a Ministerstvem kultury ČR stal v roce 1993 autonomním vědeckovýzkumným pracovištěm muzea. Dlouhodobě zkoumá dějiny Slezska, národností a národnostních menšin i politických perzekucí obyvatelstva ve 20. století v rámci České republiky a střední Evropy, zajišťuje tvorbu, zpracování a ochranu sbírkových fondů i široce pojatou kulturně výchovnou a prezentační činnost. Systematicky přitom pokračuje v dřívějších historických a sociologických výzkumech a rozšiřuje sbírkotvornou činnost.

Organizační struktura ústavu

V roce 2007 se ústav organizačně členil na útvar ředitele, čtyři odborná oddělení a ústřední knihovnu SZM s celomuzejní působností. K 31. 12. 2007 měl 31 zaměstnanců, z toho 21 vědeckých a odborných pracovníků. Ředitelem byl doc. PhDr. Rudolf Žáček, Dr., vědeckým tajemníkem PhDr. Dušan Janák, Ph.D.

Útvar ředitele zajišťuje materiální, organizační a administrativní záležitosti a služby potřebné pro chod ústavu.

Oddělení dějin Slezska, které vede doc. PhDr. Mečislav Borák, CSc., tvoří pracoviště starších dějin, dějin 19. a 20. století, dějin 2. světové války a soudobých dějin. Oddělení se dlouhodobě a systematicky zabývá především výzkumem dějin Slezska v kontextu dějin

českého státu a střední Evropy od středověku do současnosti, dalšími problémy v ČR i střední a východní Evropě, např. Identifikací a restitucí kulturních statků obětí II. světové války. V roce 2007 bylo ukončeno řešení výzkumného projektu GA ČR sledujícího perzekuci československých občanů, Čechů a osob z území dnešní ČR v bývalém Sovětském svazu a pokračovalo řešení čtyř interních vědeckých úkolů SZM.

Oddělení pro výzkum národnostních vztahů a menšin, vedené doc. PhDr. Tomášem Staňkem, CSc., se dále člení na čtyři pracoviště: výzkumu národnostních menšin, historické sociologie, hospodářských a sociálních dějin a demograficko – statistické. Oddělení je dnes prakticky jediným vědeckým pracovištěm v ČR, které dlouhodobě zkoumá historické proměny i současnou situaci národnostních minorit v širším středoevropském kontextu. Historické, sociologické i demografické výzkumy se zabývají vývojem a postavením národnostních menšin v českých zemích (Němců, Poláků a Slováků), profilujícími tématy česko-německých a česko-polských vztahů, otázkami soužití etnických pospolitostí v národnostně smíšených regionech, pohraničními vztahy a spoluprací s Polskem a Slovenskou republikou i analýzami sociálních struktur a národnostních vztahů na našem území v 19. století a v meziválečném období. V roce 2007 byl ukončen v rámci výzkumného projektu GA ČR výzkum hornické ústní slovesnosti Ostravska-Karvinska a výzkum komunální samosprávy na Moravě a ve Slezsku od poloviny 19. století a v prvních desetiletích 20. století, pokračoval výzkumný projekt GA ČR zaměřený na výzkum formování vzdělaných vrstev občanů a česko- německý projekt o proměnách pohraničních oblastí v letech 1945 – 1950. Pokračovalo také řešení čtyř interních vědeckých úkolů SZM.

Na dokumentačním a muzeologickém oddělení vedeném doc. PhDr. Irenou Korbelářovou, Dr. vedle péče o sbírkový fond vzniklý z činnosti ústavu a muzeologickou sbírku SZM pokračoval výzkum českého muzejnictví na Moravě a ve Slezsku po roce 1945, k jehož výstupům patří průběžně doplňovaná počítačová databáze. Působí zde i Středisko pro vydávání historických pramenů, zřízené ve spolupráci s Ústavem historie a muzeologie Filozoficko-přírodovědecké fakulty Slezské univerzity v Opavě, jehož součástí je také specializovaná příruční knihovna.

Oddělení sbírkových fondů novodobých dějin v Ostravě-Přívoze vedené PhDr. Miroslavou Noskovou spravuje rozsáhlý sbírkový fond bývalého Muzea revolučních bojů a osvobození, s výjimkou knihovny, předané již dříve Ústřední knihovně SZM a numismatické a faleristické sbírky, převedených do fondů společenskovědního oddělení SZM. Pokračoval výzkum postavení parlamentních stran na severní Moravě a ve Slezsku v obecních volbách v roce 1938 a byla zkoumána i činnost agrární strany na Opavsku v letech 1918 – 1938.

Ústřední knihovnu SZM, kterou vede Mgr. Zuzana Tichá, tvoří kromě dřívější muzejní a ústavní knihovny i knihovny Památníku národní svobody v Hrabyni a Památníku Petra Bezruče v Opavě. Knihovní fond tvoří na 280 tisíc svazků včetně rukopisů, prvotisků, starých tisků a silesiak sbírkového charakteru, fond novin a časopisů zahrnuje 8 500 titulů. Od října 1999 je ve Slezském ústavu SZM otevřeno pobočné informační pracoviště Dokumentačního a informačního střediska Rady Evropy (Informační kancelář RE) v Praze, kde jsou veřejnosti přístupné průběžně aktualizované materiály k problematice národnostních menšin a lidských práv. V roce 2007 knihovna realizovala rozsáhlou výměnu zejména časopisů s 505 zahraničními i tuzemskými partnery, zajišťovala počítačové zpracování unikátního fondu silesiak, který je zpřístupňován na internetu, úspěšně byl realizován grantový projekt MK z programu VISK5 na retrokatalogizaci přírůstků knih z let 1993 – 1999 i dlouhodobý mezinárodní projekt Bibliografie dějin Slezska za účasti Uniwersytetu Wrocławského a J. G. Herder – Institutu v Marburgu.

Sbírkotvorná činnost. V ústavu se nachází celkem čtyři sbírkové fondy na třech odděleních, které po převodu části sbírek z Ostravy sbírkovému oddělení Památník II. světové

války v Hrabyni čítají více než 160 tisíc jednotek, z nichž je přes 146 tisíc zpracováno v II. stupni muzejní evidence nebo zkatalogizováno knihovnickým způsobem. Rozšiřování sbírkových fondů se realizovalo především formou sběru a darů.

Vědeckovýzkumná činnost. Vědečtí a odborní pracovníci SÚ SZM byli v roce 2007 řešiteli 4 grantových projektů GA ČR, 1 projektu GA AV ČR, dále se podíleli na řešení mezinárodního projektu v oblasti česko-německých vztahů, mezinárodního bibliografického projektu a 1 grantu MK. Pokračovalo také řešení dalších 11 vědeckých úkolů SZM, z toho 2 s přímou spoluprací se zahraničními partnery.

Ediční a publikační činnost. Ústav vydává Slezský sborník, Acta Silesiaca. Čtvrtletník pro vědy o společnosti. Jedná se o odborný časopis s více než stoletou tradicí. Zveřejňuje články z oboru historie a sociologie k národnostní problematice v českých zemích a ve střední Evropě, k dějinám Slezska i k sociálním dějinám. Má oddíly věnované diskusi, recenzím a informacím o literatuře, bibliografii silesiak. Vedoucím redaktorem je Rudolf Žáček, výkonnou redaktorkou Jana Macháčová. V roce 2007 byla vydána čtyři čísla Slezského sborníku, ISSN 0037-6833, v nákladu 350 kusů.

Pracovníci ústavu byli autory či editory 7 monografií a sborníků, podíleli se na ediční přípravě dalších 9 sborníků. Během roku publikovali 45 studií a článků ve sbornících a časopisech, včetně zahraničních, 14 popularizačních článků, recenzí a bibliografií a zpracovali 34 rukopisných prací zpravidla k řešeným vědeckovýzkumným úkolům.

Prezentační a ostatní kulturněvýchovná činnost. Uskutečnily se 2 výstavy, 4 přednášky z novodobých dějin, výsledky výzkumů byly prezentovány v médiích, v televizi, rozhlase a tisku.

Ostatní odborná činnost. Pracovníci ústavu se podíleli na uspořádání 1 mezinárodního pracovního semináře, zúčastnili se dalších 22 mezinárodních a tuzemských konferencí a seminářů. V zařízeních ústavu se uskutečnila řada badatelských návštěv, jeho pracovníci poskytli 98 konzultací, z toho přes 36 zahraničních, a zpracovali množství expertíz a posudků. Celkem 9 vědeckých pracovníků bylo členy 10 redakčních a edičních rad, v 16 odborných komisích, porotách, výborech a vědeckých radách působilo 6 vědeckých a odborných pracovníků, 8 pracovníků přednášelo na univerzitách v Opavě, Ostravě a v Olomouci, v červnu se realizoval studijní pobyt 1 pracovníka v Moskvě, další studijní pobyty byly realizovány zejména v archivech v Polsku a Rakousku.

Mezinárodní prezentace SZM. Ústav udržuje tradiční partnerské vztahy s vědeckými institucemi v Polsku (PIN – Instytut Śląski Opole, Uniwersytet Wrocławski Wrocław) a široké kontakty s více než dvěma desítkami univerzitních a vědeckých institucí v Evropě i USA (v roce 2007 např. Collegium Carolinum München, J. G. Herder – Institut Marburg, Muzeum SNP Banská Bystrica, Spoločenskovedný ústav SAV Košice, Uniwersytet Opolski Opole, Uniwersytet Śląski Katowice a Cieszyn, Ośrodek KARTA Warszawa, Centralne Muzeum Jeńców Wojennych Lambinowice – Opole, Muzeum Katyńskie Warszawa, Instytut Pamięci Narodowej Warszawa a Katowice, Centralne Archiwum Wojskowe Warszawa, Muzeum Powstania Warszawskiego Warszawa, Yad Vashem Jerusalem, Wiener Library Tel Aviv, Society for Aero – Historical Research Bethel USA, Hoover Institution – Stanford University USA, Gosudarstvennyj archiv Rossijskoj federacii Moskva, Rossijskij gosudarstvennyj vojennyj archiv Moskva, Rossijskij gosudarstvennyj archiv ekonomiki Moskva, Obščestvo Memorial Moskva, Memorialnyj muzej německich antifašistov Krasnogorsk, Muzej im. Andreja Sacharova Moskva, Česká beseda Lvov aj.).

Oddělení dějin Slezska

Vědeckovýzkumná činnost. Na oddělení byl řešen 1 výzkumný projekt podporovaný GA ČR, jehož je SZM nositelem, a celkem 4 ústavní výzkumné úkoly. Výzkum se zabývá především dějinami Slezska v kontextu dějin českého státu a střední Evropy, zvláště období 14. – 18. století, ale též novodobými dějinami od roku 1918 do současnosti, kde v řadě případů výrazně přesahuje region a řeší otázky významné pro celou českou historiografii. To platí i o hlavním výzkumném projektu oddělení, který má ještě širší mezinárodní záběr.

1. Formy a rozsah perzekuce Čechů, československých občanů a obyvatel českých zemí v Sovětském svazu (1918-1956). Grantový projekt GA ČR č. 409/04/0779, nositel SZM, řešitel M. Borák, pomocníci řešitele T. Staněk, D. Janák, Z. Jirásek, spolunositel ÚSD AV ČR Praha, spoluřešitel S. Kokoška, pomocník spoluřešitele J. Friedl, doba řešení 2004 – 2006. Celkové účelové prostředky pro SZM na celou dobu řešení 2 014 tis. Kč, v r. 2007 již prostředky nečerpány. Rada Grantové agentury ČR povolila prodloužení termínu pro odevzdání závěrečné zprávy projektu do 31. 7. 2007. Uskutečnilo se závěrečné studium pramenů v archivech v Moskvě, v Archivu MZV ČR v Praze a v Národním archivu v Praze. Byl proveden poslední nákup odborné literatury k problematice projektu. Řešitelský kolektiv se soustředil na napsání a dokončení závěrečných studií. Byly vydány 3 sborníky se závěry výzkumu, publikováno 19 studií ve sbornících, 4 studie a 2 články v časopisech, rukopisy 5 studií byly připraveny k tisku. Výsledky výzkumu byly představeny odborné veřejnosti na 4 mezinárodních konferencích. Popularizací výsledků pro širší veřejnost se zabývalo 6 vystoupení v České televizi a 3 vystoupení v Českém rozhlase. Hodinový televizní dokument o obětech perzekucí získal několik ocenění na mezinárodních přehlídkách, např. Cenu časopisu Dějiny a současnost za nejlepší český dokument v oblasti společenských a humanitních věd, udělenou na 42. Mezinárodním festivalu populárně-vědeckých a dokumentárních filmů Academia film Olomouc 2007, Cenu Andreje „Nikolaje“ Stankoviče za mimořádný tvůrčí čin v oblasti kinematografie, udělenou Skupinou samozvanců z okruhu kolem Charty 77, hlavní cenu Grand Prix na VII. Mezinárodním festivalu v Baru v Černé Hoře, a nominaci na udělení výroční televizní ceny České filmové a televizní asociace „ELSA 2007“ v kategorii dokumentárních filmů. Zároveň byly zpracovány scénáře dalších 2 dokumentárních filmů na toto téma, a 1 film byl již natočen. Uskutečnily se 2 přednášky o obětech represí pro Katyňskou rodinu v ČR. Závěrečná zpráva byla v termínu odevzdána a projekt uspěl v oponentním řízení s tímto hodnocením „vynikající.“

Interní vědecké úkoly SZM:

1. Okupace Slezska a severní Moravy v letech 1938-1945. Řešitel M. Borák, trvalý úkol. Uskutečnilo se archivní studium pramenů k dějinám Slezska v archivech ve Varšavě, Brně a Praze. Výsledky výzkumu byly představeny na 3 konferencích k dějinám Slezska ve Vratislavi, Rydułtowech a v Opavě, a na semináři historiků II. světové války v Malé Skále. Byla publikována 1 studie ve sborníku v zahraničí, 1 studie v knize vydané v ČR, 1 komentovaná bibliografie v časopise. Další studie byla přijata k tisku. V rámci popularizace výsledků výzkumu došlo k vystoupení v dokumentárním filmu polské televize o začátku II. světové války ve Slezsku.

2. Historie a postavení polské menšiny v ČR (ČSR). Řešitel M. Borák, trvalý úkol. Pokračovaly redakční práce započaté v rámci již zrušené Česko-polské komise pro humanitní vědy při MŠMT ČT, související s vydáním komentovaných bibliografických přehledů o polské bohemistice a české polonistice. Byly provedeny poslední české i polské korektury a sborník byl definitivně předán do tisku. Výsledky výzkumu byly prezentovány na 1 mezinárodní konferenci, ve 4 vystoupeních v polštině v televizi a 3 vystoupeních v rozhlase. Činnost odvolací komise České rady pro oběti nacismu při Česko-německém fondu budoucnosti, která

se mj. zabývala posuzováním žádostí ve věci odškodnění Poláků žijících v ČR za nucené práce v Německu v době okupace, byla zakončena příznivým hodnocením. Řešitel získal v roce 2007 medaili „Pro Memoriam“, udělenou Úřadem pro záležitosti odbojářů a perzekvovaných osob Polské republiky „za vynikající zásluhy o uchování památky o lidech a jejich činech v zápase o nezávislost Polska za II. světové války i po jejím ukončení“. Získal rovněž ocenění v soutěži „Tacy jesteśmy“ o nejhodnotnější tvůrčí událost roku 2007 v souvislosti s polskou národní menšinou na Těšínsku, pořádané Kongresem Poláků v ČR.

3. Slezsko v dějinách českého státu. Řešitelka I. Korbelářová, spoluřešitel R. Žáček, trvalý úkol. V rámci dlouhodobě řešeného úkolu byla věnována pozornost problematice dějin Slezska ve 14. až 18. století, sledovány byly vybrané kapitoly zejména z oblasti sociálního vývoje měst a každodennosti měšťanské společnosti, vč. genderových otázek. Zpracovány byly rovněž některé dílčí otázky týkající se národnostní problematiky, a to s akcentem na současnou situaci v širším kontextu historického vývoje severní Moravy a Slezska. Výsledky výzkumu byly prezentovány na 3 mezinárodních konferencích. Byla publikována 1 studie v zahraničí, další studie je připravena k tisku.

4. Politický a správní vývoj Opavska od roku 1945 ve vztahu k Opolskému Slezsku. Řešitel D. Janák, doba řešení 2004-2007. Pokračovala heuristika k problematice táborů v Opolském Slezsku v poválečném desetiletí. Do tisku je připravena 1 studie.

Publikační činnost. V roce 2005 byly publikovány 3 vlastní sborníky a celkem 21 studií ve sbornících a odborných časopisech, z toho 2 v zahraničí (v Polsku). Studie byly publikovány v češtině (19) a polštině (2). Většinou šlo o výstupy výzkumných úkolů ústavu a příspěvky z vědeckých konferencí. Dva sborníky představovaly závěrečné studie výzkumného projektu perzekuce československých občanů v Sovětském svazu, třetí sborník přinášel příspěvky z konference na stejné téma. Také studie se vztahovaly převážně k problematice represí, částečně též k novodobým a nejnovějším dějinám Slezska. Týkaly se historie odboje v Těšínském Slezsku za II. světové války, restitucí kulturních předmětů v českých zemích, soudobých problémů odškodnění obětí II. světové války v ČR, dějin ostravských židů, historie československého vězeňství, poválečného politického vývoje v ČSR a národnostních menšin v ČR. Byly publikovány rovněž 2 zprávy z konferencí a 3 popularizační články. Dalších 10 prací je v rukopise připraveno k vydání, z toho 7 v zahraničí (v Polsku); většinou jde o příspěvky z vědeckých konferencí a studie vzniklé v souvislosti s řešením výzkumných projektů. Obsáhlá ediční činnost se týkala 9 vědeckých sborníků a monografií chystaných k vydání v roce 2007.

BIBLIOGRAFIE

Monografie a sborníky:

Výzkum perzekuce československých občanů v Sovětském svazu (1918-1956). Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference, pořádané Ústavem pro soudobé dějiny Akademie věd České republiky, Národním archivem České republiky a Slezským zemským muzeem 30. listopadu 2006 v Praze. 278 s. Edičně připravil Mečislav Borák. Opava, Slezské zemské muzeum 2007. 277s. ISBN 978-80-86224-63-3.

Perzekuce československých občanů v Sovětském svazu (1918-1956). Část I. – *Vězni a popravení*. Sborník studií. Edičně připravil Mečislav Borák. Opava, Slezské zemské muzeum a Slezská univerzita 2007. 261 s. ISBN 978-80-86224-64-0 (Slezské zemské muzeum), ISBN 987-80-7248-428-7 (Slezská univerzita).

Perzekuce československých občanů v Sovětském svazu (1918-1956). Část II. – *Zajatci a internovaní*. Sborník studií. Edičně připravil Mečislav Borák. Opava, Slezské zemské muzeum a Slezská univerzita 2007. 396 s. ISBN 978-80-86224-64-0 (Slezské zemské muzeum), ISBN 987-80-7248-428-7 (Slezská univerzita).

Studie:

BORÁK, M. Protektorátní novináři před retribučními soudy v letech 1945-1948 (na příkladu Mimořádného lidového soudu v Ostravě). In: *Fragmenty našich národních dějin*. Sborník prací k šedesátinám Jana Gebharta. Uspořádali Jan Hájek, Jiří Kocian a Milan Zítko. Praha, Historický ústav AV ČR ve spolupráci s Ústavem pro soudobé dějiny AV ČR 2006, s. 507-527. ISBN 80-7286-102-6 (vyšlo 2007).

BORÁK, M. Budoucnost ztraceného dědictví. Dokumentace, identifikace a restituce kulturních statků obětí druhé světové války. *Soudobé dějiny*, XIII, 2006, č. 3-4, s. 507-526. ISSN 1210-7050 (vyšlo 2007).

BORÁK, M. Výzkum a evidence obětí perzekuce z řad Čechů, československých občanů a obyvatel českých zemí v Sovětském svazu v letech 1918 – 1956. In: *Výzkum perzekuce československých občanů v Sovětském svazu (1918-1956)*. Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference, pořádané Ústavem pro soudobé dějiny Akademie věd České republiky, Národním archivem České republiky a Slezským zemským muzeem 30. listopadu 2006 v Opavě. Opava, Slezské zemské muzeum 2007, s. 10-40. ISBN 978-80-86224-63-3.

BORÁK, M. O výzkumu československých obětí politických represí. In: *Perzekuce československých občanů v Sovětském svazu (1918-1956)*. Sborník studií. Část I. – Vězni a popravení. Opava, Slezské zemské muzeum a Slezská univerzita 2007, s. 7-14; Část II. – Zajatci a internovaní. Opava, Slezské zemské muzeum a Slezská univerzita 2007, s. 7-14. ISBN 978-80-86224-64-0 (Slezské zemské muzeum), ISBN 987-80-7248-428-7 (Slezská univerzita).

BORÁK, M. Popravy jako součást politických represí v SSSR a dosud zjištěné oběti z řad Čechů a československých občanů. In: *Perzekuce československých občanů v Sovětském svazu (1918-1956)*. Sborník studií. Část I. – Vězni a popravení. Opava, Slezské zemské muzeum a Slezská univerzita 2007, s. 117-236. ISBN 978-80-86224-64-0 (Slezské zemské muzeum), ISBN 987-80-7248-428-7 (Slezská univerzita).

BORÁK, M. Spisy dozoru Prokuratury SSSR a československé oběti politických represí (spoluautor Zdeněk Jirásek). In: *Perzekuce československých občanů v Sovětském svazu (1918-1956)*. Sborník studií. Část I. – Vězni a popravení. Opava, Slezské zemské muzeum a Slezská univerzita 2007, s. 237-252. ISBN 978-80-86224-64-0 (Slezské zemské muzeum), ISBN 987-80-7248-428-7 (Slezská univerzita).

BORÁK, M. *Katyňský zločin a jeho oběti z Těšínského Slezska*. Časopis SZM, série B, r. 55, 2006, č. 3, s. 218-250. ISSN 0323-0678.

BORÁK, M. Okupační podmínky v župě Povartí. In: *HOHENSTEIN, Alexander: Warthegau: Deník z let 1941 – 1942*. Praha, Revolver Revue 2007, s. 18-21. Edice Revolver Revue sv. 23. ISBN 80-87037-05-7.

BORÁK, M. Dwie koncepcje oporu na Śląsku Cieszyńskim (Zaolziu) w latach 1938-1945. In: *Między przymusową przyjaźnią a prawdziwą solidarnością. Czesi – Polacy – Słowacy 1938/39 – 1945 – 1989. Część I*. Pod red. P. Błażka, Pawła Jaworskiego, Ł. Kamińskiego. Warszawa, Instytut Pamięci Narodowej 2007, s. 137-143. ISBN 978-83-60464-36-6.

BORÁK, M. Soudobé problémy odškodnění obětí druhé světové války v České republice. In: *Śląsk Opolski i Opawski w Unii Europejskiej. Problemy pierwszych lat członkostwa w stosunku do przemian społecznych/Opolské a opavské Slezsko v Evropské unii. Problémy prvních let členství se zřetelem na společenské proměny*. Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference, kterou uspořádaly Ústav veřejné správy a regionální politiky Filozoficko-přírodovědecké fakulty Slezské univerzity v Opavě, Ústav politikologie a Ústav filozofie a sociologie Opolské univerzity v Opolí ve dnech 10. a 11. listopadu 2006 v Opavě. Edičně připravil Mečislav Borák. Opava, Slezská univerzita v Opavě (Filozoficko-přírodovědecká fakulta, Ústav veřejné správy a regionální politiky) 2007, s. 39-49. ISBN 978-80-7248-432-4.

BORÁK, M. *Mezi Ruskem a Německem. Problém „přemístěných“ kulturních statků ve střední Evropě v letech 2000- 2006*. Tereziánské listy, 35, 2007, s. 151-168. ISBN 80-85433-96-6.

BORÁK, M. *Šanghaj a záchrana židů z Ostravska za druhé světové války*. Ostrava. Příspěvky k dějinám a současnosti Ostravy a Ostravska, sv. 23. Ostrava, Tilia 2007, s. 98-135. ISBN 978-80-86904-27-6.

BORÁK, M. *Dějiny Těšínského Slezska 1938-1945 na stránkách Těšínska*. Těšínsko, 50, 2007, č. 4, s. 4-6. ISSN 0139-7605.

JANÁK, D. Sovětské vězeňství v letech 1917 – 1960. II. Vznik, rozmach a úpadek GULAGu (1929 – 1960). *Slezský sborník*, 2007, roč. 105, č. 1, s. 20-44.

JANÁK, D. Právní předpisy k českému vězeňství v letech 1918 – 1945. In: *Eragmenty dějin*. Sborník prací k šedesátinám Jana Gebharta. Eds. J. Hájek, J. Kocian, M. Zítko. Praha 2006 (vyšlo 2007), s. 87-101.

JANÁK, D. Proměny politického systému v Československu 1945 – 1956. In: *Člověk – dějiny – hodnoty III*. Sborník materiálů z mezinárodní vědecké konference uspořádané ve dnech 25.-26. září katedrou společenských věd Pedagogické fakulty Ostravské univerzity a katedrou společenských věd Vysoké školy báňské – Technické univerzity Ostrava. Eds. J. Petrucijová, J. Feber. Ostrava 2006, s. 223-227.

JANÁK, D. Vězeňství (III–20, s. A. Kýrem, 70%); Územní a správní vývoj (III-33); Národní výbory v českých zemích (III – 30); Samosprávné snahy ve Slezsku (III– 38); Revoluční odborové hnutí (V–26, s. D. Státníkem, 50%), Polská národní menšina na Těšínsku (VI–33); Sokol (X–100); Tábory nucené práce (XIV–34); XI. všesokolský slet (XV–5); Pohřeb Edvarda Beneše (XV–7). In: Slovníková příručka k československým dějinám

1948 – 1989. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2001. Internet, http://www.usd.cas.cz/UserFiles/File/Publikace/prirucka48_89.pdf

JANÁK, D. Češi a českoslovenští občané v sovětských věznicích a táborech v letech 1918 – 1956. In *Výzkum perzekuce československých občanů v Sovětském svazu (1918 – 1956)*. Sborník příspěvků z mezinárodní konference pořádané Ústavem pro soudobé dějiny Akademie věd České republiky, Národním archivem České republiky a Slezským zemským muzeem 30. listopadu 2006 v Praze. Ed. M. Borák. Opava 2007, s. 34-43.

JANÁK, D. Českoslovenští občané a Češi v sovětských věznicích a táborech (1918 – 1956). In *Perzekuce československých občanů v Sovětském svazu (1918 – 1956)*. Část I. Vězni a popravení. Sborník studií. Ed. M. Borák. Opava 2007, s. 15-116.

JIRÁSEK, Z. K problematice repatriace československých občanů ze SSSR. In: *Perzekuce československých občanů v Sovětském svazu (1918-1956)*. Sborník studií. Část II. – Zajatci a internovaní. Opava, Slezské zemské muzeum a Slezská univerzita 2007, s. 357-385. ISBN 978-80-86224-64-0 (Slezské zemské muzeum), ISBN 987-80-7248-428-7 (Slezská univerzita).

KORBELÁŘOVÁ, I.: Role národnostních menšin v politickém životě České republiky. In: *Colloquium Opole 2006. Mniejszości narodowe i etniczne w Polsce, Niemczech i Republice Czeskiej – tożsamość i perspektywy w jednoczącej się Europie*. S. Senft, A. Trzcielińska-Polus, PIN – IŚ w Opolu, Opole 2007.

Populárněvědné články, zprávy a recenze:

BORÁK, M. *Identifikace předmětů po obětech holocaustu ve sbírkách muzeí a galerií České republiky*. Časopis SZM, série B, r. 55, 2006, č. 3, s. 285-287. ISSN 0323-0678.

BORÁK, M. *Výzkum perzekuce československých občanů v Sovětském svazu (1918-1956)*. Slezský sborník, r. 105, 2007, č. 3. ISSN 0037-6833.

BORÁK, M. *Pravda o čechach v GULAGe*. Russkoje Slovo, Izdaniye ruskoj diaspory v Češkoj respublike, 2007, No 1, s. 16. ISSN 1214-1771.

BORÁK, M. *Nie nastal jeszcze czas pokuty...* Zwrot, r. 58, 2007, Nr 2 (687), s. 15-17. ISSN 0139-6277.

BORÁK, M. *Tak blízko svobodě i smrti. Příběh Ivo Stolaříka z posledních válečných bojů u Kroměříže*. Národní osvobození, 2007, č. 10, s. 7. ISSN 0231-8164.

BORÁK, M. *Snímek o Katyni uspěl na Academia filmu*. Noviny Slezské univerzity, červen 2007, s. 24-25. ISSN 1801-1071.

Nepublikované práce:

BORÁK, M. Nad problematyką ofiar kатыńskiey zbrodni w Republice Czeskiej. 22 s., pro Łambinowicki Rocznik Muzealny, t. 30, Opole 2008.

BORÁK, M. Úspěšná popularizace muzejních výzkumů. 5 s., pro Muzeologické listy.

BORÁK, M. Śląskoznawcze deficyty badawcze nauk historycznych, okres 1938-1945. Pro sborník z konference ve Wrocławu, 2 s.

BORÁK, M. Pamięć Katynia po obu stronach Śląska. Pro sborník z konference v Rudułowach, 15 s.

BORÁK, M. Českoslovenští židé – oběti gulagů a popravišť v Sovětském svazu. Pro sborník z konference, 16 s.

JANÁK, D. K postavení a úloze Národní fronty v letech 1948 – 1954 (pro sborník ÚSD AV ČR Praha), 88 s.

JANÁK, D. Reflexe politického vývoje v českém Slezsku na společných konferencích Opolské univerzity v Opoli a Slezské univerzity v Opavě (pro sborník UO Opole), 10 s.

KORBELÁŘOVÁ, I. Rola języka w życiu mniejszości w Republice Czeskiej. 8 s. rkp. odevzdáno pro sborník z Colloquium Opole 2007.

KORBELÁŘOVÁ, I. K česko-polským profesním vztahům. 5 s. pro Konferencja popularno-nauczna. Wrocław.

ŽÁČEK, R.: Idea narodu w czeskiej i polskie myśli politycznej. 12 s. pro Konferencja popularno-nauczna. Wrocław.

Ediční činnost:

Budoucnost ztraceného kulturního dědictví. Dokumentace, identifikace a restituace kulturních statků obětí II. světové války. Příspěvky z mezinárodní vědecké konference v Českém Krumlově (22. – 24. 11. 2005). Editor Mečislav Borák. Praha, Centrum pro dokumentaci majetkových převodů kulturních statků obětí II. světové války a Ústav pro soudobé dějiny Akademie věd České republiky v nakladatelství Tilia 2007. 373 s. ISBN 80-7285-069-5, 80-86904-17-2.

Helena Krejčová, Otomar L. Krejča: *Jindřich Baudisch a konfiskace uměleckých děl v protektorátu*. Odpovědný redaktor Mečislav Borák. Praha, Centrum pro dokumentaci majetkových převodů kulturních statků obětí II.

světové války a Ústav pro soudobé dějiny Akademie věd České republiky v nakladatelství Tilia 2007. 193 s. ISBN 978-80-7285-082-2, 978-80-86904-23-8.

Helena Krejčová, Mario Vlček: *Návraty paměti*. Deponáty židovského majetku v Uměleckoprůmyslovém muzeu v Praze. Odpovědný redaktor Mečislav Borák. Praha, Centrum pro dokumentaci majetkových převodů kulturních statků obětí II. světové války a Ústav pro soudobé dějiny Akademie věd České republiky v nakladatelství Tilia 2007. 358 s. ISBN 978-80-7285-083-9, 978-80-86904-24-5.

Výzkum perzekuce československých občanů v Sovětském svazu (1918-1956). Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference, pořádané Ústavem pro soudobé dějiny Akademie věd České republiky, Národním archivem České republiky a Slezským zemským muzeem 30. listopadu 2006 v Praze. Edičně připravil Mečislav Borák. Opava, Slezské zemské muzeum 2007. 278 s. ISBN 978-80-86224-63-3.

Perzekuce československých občanů v Sovětském svazu (1918-1956). Část I. – *Vězni a popravení*. Sborník studií. Edičně připravil Mečislav Borák. Opava, Slezské zemské muzeum a Slezská univerzita 2007. 261 s. ISBN 978-80-86224-64-0 (Slezské zemské muzeum), ISBN 987-80-7248-428-7 (Slezská univerzita).

Perzekuce československých občanů v Sovětském svazu (1918-1956). Část II. – *Zajatci a internovaní*. Sborník studií. Edičně připravil Mečislav Borák. Opava, Slezské zemské muzeum a Slezská univerzita 2007. 396 s. ISBN 978-80-86224-64-0 (Slezské zemské muzeum), ISBN 987-80-7248-428-7 (Slezská univerzita).

Śląsk Opolski i Opawski w Unii Europejskiej. Problemy pierwszych lat członkostwa w stosunku do przemian społecznych/Opolské a opavské Slezsko v Evropské unii. Problémy prvních let členství se zřetelem na společenské proměny. Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference, kterou uspořádaly Ústav veřejné správy a regionální politiky Filozoficko-přírodovědecké fakulty Slezské univerzity v Opavě, Ústav politologie a Ústav filozofie a sociologie Opolské univerzity v Opolí ve dnech 10. a 11. listopadu 2006 v Opavě. Edičně připravil Mečislav Borák. Opava, Slezská univerzita v Opavě (Filozoficko-přírodovědecká fakulta, Ústav veřejné správy a regionální politiky) 2007. 282 s. ISBN 978-80-7248-432-4.

Česká a polská bohemistika na přelomu století/ Czeska i polska bohemistyka na przelomie stuleci. Redakce Mečislav Borák a Ryszard Gładkiewicz. Praha, Univerzita Karlova 2007. 301 s. (Připraveno k vydání).

Československé právní normy z let 1940-1945 a jejich poválečná aplikace v českých zemích. Sborník příspěvků. Mečislav Borák, Jiří Kocian, Jan Kuklík (Eds.). Brno, Prius 2007 (Připraveno k vydání).

Prezentační a ostatní kulturněvýchovná činnost. M. Borák se podílel na přípravě exponátů pro výstavu „Bořivoj Čelovský a jeho literární přátelé (M. Borák, J. Drozd, V. Chytil, B. Navrátil, B. Pavlok, A. Skýpala, I. Stolařík, V. Stolaříková, D. Šajtar, F. Všeticka, J. Zogata)“, která se konala od 17. 5. do 1. 7. 2007 v Ostravském muzeu. Zajistil rovněž 4 přednášky - přednášku „Výsledky výzkumu katyňského zločinu a jejich prezentace“ pro zasedání Katyňské rodiny v ČR 10. 1. v Českém Těšíně, spojené s předpremiérou televizního dokumentu o Katyni a s diskusním fórem, úvodní slovo k výstavě Ostravského muzea „Bořivoj Čelovský a jeho literární přátelé“, přednesené na vernisáži 11. 5. v Ostravě, přednášku „Nové informace o obětech katyňského zločinu“ pro zasedání Katyňské rodiny v ČR 12. 5. v Českém Těšíně, přednášku „Katyňský zločin a jeho historické souvislosti“ pro večer občanského sdružení Maryška při Městském úřadu v Bohumíně 17. 11. 2007. Popularizoval výsledky výzkumu v 9 vystoupeních v televizi – v pořadu Dobré ráno, vysílaném 5. 1. na ČT 1, repríza 5. 1. na ČT 2 (o výsledcích výzkumu obětí v SSSR a dokumentárním filmu o Katyni), v pořadu Report, vysílaném 11. 1. na ČT 1, repríza 12. 1. na ČT 2 (popularizace výsledků výzkumu obětí politických represí v SSSR), ve zpravodajství TV Stonava, vysílaném 30.1. (rozhovor o výsledcích hledání obrazů ze zámku Hnojník, polsky), ve zpravodajství TV Stonava, vysílaném 16. 2. (o udělení polského vyznamenání Pro Memoria za výzkum polských obětí války a odboje), v pořadu Události v regionech, vysílaném 23. 2. na ČT 1 a ČT 24, repríza 24. 2. na ČT 1 a ČT 24 (o významu pamětí na II. světovou válku a holocaust), v pořadu Zprávy a Události v regionech, vysílaném 8. 5. na ČT 1 a ČT 24, repríza 9. 5. na ČT 1 a ČT 24 (o osvobození ČSR a bojové účasti Rusínů propuštěných z Gulagu, popularizace výsledků výzkumu), v pořadu Týden v regionech, vysílaném 12. 5. na ČT 1 a ČT 24 (Čechoslováci v Gulagu, popularizace výzkumu), v pořadu Kultura.cz, vysílaném 12. 5. na ČT 2 (o festivalu Academia film Olomouc, kde byl oceněn film Zločin jménem Katyň, popularizující výsledky výzkumu), v pořadu Report, polské vysílání, vysílaném 30. 11. na ČT 1, repríza 1. 12. na ČT 2 (o udělení ceny v soutěži Tacy jesteśmy). Dále vystupoval v autorském dokumentárním filmu „Zločin jménem Katyň“

s hodinovou stopáží, vysíláném 11. 1. na ČT 2, repríza 14. 1. na ČT 1, 16. 1. na ČT 2, k němž zpracoval námět, scénář a komentář (film popularizoval výsledky výzkumu obětí politických represí v SSSR), v dokumentárním filmu Polské televize „Rok 1939 – Wojenny falstart“, vysíláném na kanálu TVP Polonia 25., 26. a 27. 8. 2007 (popularizace výsledků výzkumu II. světové války ve Slezsku – provokace v Mostech u Jablunkova v r. 1939), v dokumentárním filmu České televize Praha o hledání uměleckých děl zcizených za války (popularizace výzkumu SZM - nalezení 3 obrazů zabavených židovské rodině Pamů z Lanškrouna, nalezení původních vlastníků a příprava vrácení obrazů), v dokumentárním filmu České televize Brno „Interhelpo – stopy jedné legendy“ (rozhovor o příčinách perzekuce čs. občanů v SSSR podle výsledků výzkumu), zpracoval rovněž námět scénář k televiznímu dokumentu ČT „Příběh lebky z Katyně“, který byl natočen v Polsku a ČR na podzim 2007, a námět a scénář dokumentárního filmu České televize Ostrava „Moskevské popravy“, který bude natočen v roce 2008. Dále popularizoval výsledky výzkumu v 5 vystoupeních v rozhlase – v pořadu Koktejl, vysíláném 11. 1. v Českém rozhlase Ostrava (popularizace výsledků výzkumu obětí politických represí v SSSR), v polské půlhodině ČR Ostrava, vysílané 23.1. (o výsledcích pátrání po uměleckých předmětech ztracených z muzea v Cieszyně, polsky), v polské půlhodině ČR Ostrava, vysílané 9.4. (výsledky pátrání po uměleckých předmětech obětí holocaustu, polsky), v polské půlhodině ČR Ostrava, vysílané 25.4. (o získání ceny na festivalu Academia film Olomouc a o popularizaci výsledků výzkumu obětí katyňského zločinu, polsky), ve zpravodajství Radiožurnálu Českého rozhlasu Praha, vysíláném 9. 7. (o údajném novém zákonu uvolňujícím přístup k materiálům perzekvovaných v archivech Federální bezpečnostní služby Ruské federace a o výsledcích výzkumu v Ruské federaci). Popularizace výsledků výzkumu obětí perzekuce v SSSR byla podkladem pro vznik celkem 46 článků v denním tisku a časopisech, další 2 články se týkaly restituce majetku obětí holocaustu na příkladech výzkumů SZM.

Ostatní odborná činnost. Pracovníci oddělení aktivně vystupovali na celkem 10 mezinárodních konferencích a seminářích pořádaných jinými institucemi, z toho v 5 případech v zahraničí (v Polsku).

1. Źródła jako klucz poznania historii. Mezinárodní vědecká konference. Pořádaly Ośrodek Dokumentacyjny – Kongres Polaków w RC a Książnica Cieszyńska 9. 6. 2007 v Českém Těšíně. Účast M. Borák, příspěvek „Prameny k dějinám Těšínska v moskevských archivech“, bude publikován ve sborníku z konference.
2. Z pamięcią ku przyszłości. Mezinárodní vědecká konference, kterou pořádal Urząd Miasta Rydułtowy s podporou EU 21. – 22. 9. 2007 v Rydułtowech. Účast M. Borák, příspěvek „Pamięć Katynia po obu stronach Śląska“. Příspěvek vyjde ve sbornících z konference česky, polsky a německy.
3. Śląskoznawcze deficyty badawcze nauk historycznych. Mezinárodní vědecká konference. Pořádalo Międzynarodowe Centrum Studiów Śląskich – Instytut Historyczny Uniwersytetu Wrocławskiego 25. – 26. 9. 2007 ve Wrocławu. Účast M. Borák, příspěvek „Deficity výzkumu dějin Slezska v letech 1938-1945“, D. Janák, podíl na společném referátu „Deficity výzkumu dějin Slezska ve 20. století“. Bude publikováno ve sborníku z konference.
4. Konferencja popularno-nauczna. Pořádaly Civitas Christiana, Muzeum Archidiecezjalne we Wrocławiu 27. 9. 2007 ve Vratislavi. Účast R. Žáček, příspěvek „Idea narodu w czeskiej i polskie myśli politycznej“, I. Korbelářová, příspěvek „K česko-polským profesním vztahům“.
5. Restituce zkonfiskovaných uměleckých předmětů. Prání nebo realita? Mezinárodní vědecká konference, pořádaná Centrem pro dokumentaci kulturních statků obětí II. světové války při Ústavu pro soudobé dějiny Akademie věd ČR, v.v.i., 24. – 26. 10. 2007 v Liberci. Účast M. Borák, podíl na přípravě a řízení konference, vydání sborníků příspěvků.

8. Seminář historiků II. světové války, pořádaný Ústavem pro soudobé dějiny Akademie věd ČR, v.v.i., 31. 10. – 1. 11. 2007 v Malé Skále u Turnova. Účast M. Borák, referát Nové projekty výzkumu období let 1938-1945 ve Slezsku.

6. První pražský seminář. Dopady holocaustu na českou a slovenskou společnost ve druhé polovině 20. století. Mezinárodní seminář pořádaný Spolkem akademiků Židů pod záštitou předsedy Akademie věd ČR Václava Pačese 8. 11. 2007 v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR v Praze. Účast M. Borák, příspěvek „Židé – oběti gulagů a popravišť v Sovětském svazu“, bude publikován ve sborníku z konference.

7. Śląsk Opolski i Opawski w Unii Europejskiej. Pierwsze doświadczenia i perspektywy. – Opavské a opolské Slezsko v Evropské unii. První zkušenosti a perspektivy. Mezinárodní vědecká konference, pořádaly Instytut Filozofii a Socjologii a Instytut Politologii, Uniwersytet Opolski, a Ústav veřejné správy a regionální politiky, Filozoficko-přírodovědecká fakulta, Slezská univerzita v Opavě, Gluchołazy 9. – 10. 11. 2007. Účast D. Janák, referát „Reflexe politického vývoje v českém Slezsku na společných konferencích Opolské univerzity v Opolí a Slezské univerzity v Opavě“. Bude publikováno ve sborníku z konference.

8. Československý exil 1938-1989 v zahraničních archivech. Mezinárodní vědecká konference, kterou pořádaly Katedra sociálních věd a práva Fakulty ekonomiky a managementu Univerzity obrany v Brně, Ústav pro soudobé dějiny Akademie věd ČR, v.v.i., v Praze a pobočka ÚSD v Brně, Centrum pro exilová studia Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci 21. – 22. 11. 2007 v Brně. Účast M. Borák, příspěvek „Osudy československého exilu v ústředních archivech Ruské federace v Moskvě“, bude publikován ve sborníku z konference.

9. Colloquium Opole 2007. Polacy-Niemcy-Czesi. Sąsiedztwo w XXX wieku. Mniejszości narodowe i etniczne w Europie - edukacja i kultura. Pořádaly PIN – IŚ w Opolu, Uniwersytet Opolski, Wyższa Szkoła Zarządzenia i Administracji w Opolu, Hochschule Zittau – Görlitz, Slezská univerzita v Opavě ve dnech 25. – 27. 11. 2007 v Opolí. Účast I. Korbelařová, příspěvek „Rola języka w życiu mniejszości w Republice Czeskiej“. Vyjde ve sborníku z konference.

10. Periodizace dějin Slezska. Mezinárodní vědecká konference, kterou pořádala Slezská univerzita Opava 11. – 12. 12. 2007 v Opavě. Účast M. Borák, příspěvek „K problémům historiografie dějin Slezska v letech 1938-1945“, D. Janák, referát „Periodizace slezských dějin po roce 1945“. Bude publikováno ve sborníku z konference.

Pracovníci oddělení poskytl celkem 98 konzultací, z toho 36 zahraničních, jež se týkaly převážně novodobých dějin Slezska, odškodnění válečných obětí, dokladů o věznění či jiné perzekuci za druhé světové války, poválečných táborů nucené práce, perzekuce československých občanů v bývalém SSSR atp. M. Borák vypracoval 2 odborné posudky (recenzní posudek na vydání edice diplomatických dokumentů k česko-polským vztahům v letech 1945-1948 pro Kongres Polaków w Republice Czeskiej, vydáno v roce 2007 v Bibliotheca Tessinensis, t. III, Series Bohemica 2, a posudek na polskou publikaci o historii Bystřice v letech 1939-1945 pro Obecní úřad v Bystřici), dále 5 posudků na studie pro publikaci ve vědeckých časopisech (Slezský sborník, Těšínsko), 14 posudků na závěrečné bakalářské práce pro ÚVSRP FPF Slezské univerzity v Opavě, 1 posudek na diplomovou magisterskou a 1 posudek na disertační práci pro ÚHM FPF Slezské univerzity, 1 posudek na závěrečnou bakalářskou práci pro Katedru žurnalistiky FF Univerzity Palackého v Olomouci. D. Janák vypracoval 1 posudek diplomové magisterské práce pro PedF Ostravské univerzity. V červnu 2007 se uskutečnil v rámci výměny mezi AV ČR a RAV zahraniční studijní pobyt v Ruské federaci (M. Borák), zaměřený na archivní výzkum, studium v knihovnách a muzeích v Moskvě.

Pracovníci oddělení jsou členy redakčních rad časopisů Slezský sborník (R. Žáček, M. Borák), Těšínsko (R. Žáček, I. Korbelářová, M. Borák, D. Janák), Studia Śląskie (R. Žáček), Časopis SZM, řada B (R. Žáček), Acta historica et museologica Universitatis Silesianae Opaviensis (R. Žáček), Studia Śląskie (R. Žáček), ediční rady Bibliotheca Tessinensis, Książnica Cieszyńska Cieszyn (M. Borák), redakční rady webových stránek SZM (I. Korbelářová), redakční rady Střediska pro vydávání historických pramenů Slezského ústavu SZM a Ústavu historie a muzeologie FPF SU (I. Korbelářová, R. Žáček). Jsou členy odborných orgánů: Česko-ruská komise historiků a archivářů (M. Borák), Český národní komitét pro středoevropská a východoevropská studia (M. Borák), český sekretariát Mezinárodního centra slezských studií při Konferenci rektorů slezských univerzit (vedoucí I. Korbelářová), vědecká rada OVM Nový Jičín (R. Žáček), vědecká rada SZM Opava (M. Borák), vědecká rada Muzea Těšínska v Českém Těšíně (R. Žáček- předseda, M. Borák, D. Janák, I. Korbelářová, Z. Jirásek), vědecká rada SU Opava (R. Žáček), vědecká rada FPF SU Opava (R. Žáček), Akademický senát SU Opava (D. Janák), rada doktorandského studia UHM FPF SU (R. Žáček), porota pro udělení „Ceny ministra obrany za nejlepší studentskou vědeckou práci s tematikou II. světové války“ (R. Žáček, M. Borák), komise pro nákup sbírek Muzea Těšínska v Českém Těšíně (R. Žáček),

Mezinárodní prezentace SZM. Pracovníci oddělení spolupracovali v roce 2007 s těmito zahraničními institucemi v Polsku, Slovensku, USA, Ukrajině, Rusku, Izraeli: Muzeum Katyńskie Warszawa, Centralne Archiwum Wojskowe Warszawa, Muzeum Powstania Warszawskiego Warszawa, Ośrodek KARTA Warszawa, Instytut Pamięci Narodowej Warszawa a Katowice, Archiwum Akt Nowych Warszawa, Archiwum Wschodnie Warszawa, Muzeum Jeńców Wojennych Łambinowice-Opole, Instytut Śląski Opole, Uniwersytet Opolski Opole, Uniwersytet Wrocławski Wrocław, Uniwersytet Śląski Katowice a Cieszyn, Biblioteka Śląska Cieszyn, Archiwum Państwowe Katowice, Polskie Towarzystwo Historyczne (Oddział w Nowym Targu), Múzeum SNP Banská Bystrica, Institut for Aero-Historical Research Bethel, Hoover Institution – Stanford University, Česká beseda Lvov, Ruský státní vojenský archiv Moskva (včetně pobočky tzv. trofejního archivu), Státní archiv Ruské federace Moskva, Ruský státní archiv ekonomiky Moskva, Archiv Muzea Andreje Sacharova Moskva, Archiv hnutí Memoriál Moskva, Státní archiv Zakarpatské oblasti Užhorod, Ústřední muzeum Velké vlastenecké války Moskva, Memoriální muzeum německých antifašistů Krasnogorsk, Státní memoriální komplex Katyň ve Smolensku, Státní memoriální komplex Mednoje u Tveru, Muzeum Andreje Sacharova Moskva, Slovanský ústav AV RF Moskva, Yad Vashem Jerusaleem.

Oddělení pro výzkum národnostních vztahů a menšin

Vědeckovýzkumná činnost. Pracovníci oddělení se čtyřmi pracovišti (pro výzkum národnostních menšin, historické sociologie, hospodářských a sociálních dějin a demograficko-statistickým) se v roce 2007 podíleli na řešení dvou projektů GA ČR, jednoho AV ČR a jednoho mezinárodního (česko-německého) výzkumného projektu.

Projekt GA ČR reg. č. 409/05/P042 „Formování vzdělaných vrstev občanů v českých zemích v druhé polovině 19. a na počátku 20. století“. Doba řešení 2005 – 2007. Nositelem grantu bylo SZM, řešitelem byla A. Pokludová ze SÚ SZM. Je dokončován výstup z projektu, jenž se zabývá formováním vzdělaných vrstev občanů v českých zemích a také jejich společenskou funkcí. Napsány byly rovněž čtyři dílčí studie.

Projekt grant. agentury AV ČR reg. č. KJB801860601 „Moravskoslezská města v éře komunální samosprávy 1850-1914: Komunální elity, obecní hospodářství, budování moderní

infrastruktury“. Doba řešení 2006 – 2008. Nositelem grantu byla Filozofická fakulta Ostravské univerzity, řešitelem byl P. Kladiwa z této fakulty a spoluřešitelkou A. Pokludová ze SÚ SZM. V roce 2007 byly zpracovány otázky spojené s činností městských rad Olomouce a Opavy a s jejich komunální politikou v éře tzv. municipálního socialismu. Zpracovávána byla také angažovanost lokálních politických elit ve spolkových aktivitách. V rámci řešení projektu vznikla monografie „Obecní rada Opavy 1850-1912“ Komunální samospráva zemského hlavního města a její reprezentanti“, napsána byla rovněž jedna tematicky související dílčí studie.

Projekt GA ČR reg. č. 409/04/0779 „Formy a rozsah perzekuce Čechů, československých občanů a obyvatel českých zemí v SSSR (1918-1956)“. Doba řešení 2004 – 2006, prodlouženo do prvního pololetí 2007. Nositelem grantu bylo SZM, řešitelem byl M. Borák ze SÚ SZM, spoluřešitelem T. Staněk a D. Janák ze SÚ SZM, Z. Jirásek z FPF Slezské univerzity v Opavě, S. Kokoška z Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR a J. Friedl z Historického ústavu AV ČR v Praze. Spoluřešitel T. Staněk zpracoval výsledky dosavadního výzkumu a napsal rozsáhlou výstupní studii věnovanou situaci čs. občanů v zařízeních GUPVI NKVD-MVD v Sovětském svazu v letech 1945-1956 a postavení německých válečných zajatců v Československu v etapě 1945-1950.

Mezinárodní projekt „Migrace a transformace – Migration und Transformation (edice dokumentů k vývoji pohraničí českých zemí v letech 1945-1950)“. Prodloužena doba řešení do roku 2009. Institucí poskytující podporu byl Volkswagen-Stiftung (SRN), nositelem projektu Collegium Carolinum v Mnichově – Prof. Dr. Schulze-Wesel (SRN) s participací Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR v Praze (Dr. O. Tůma). Představitelé obou pracovišť jsou koordinátory prací a vydavateli edice. Tým zpracovatelů – T. Staněk, A. von Arburg, A.R. Hofmann, P. Sedlák. Cílem řešení mezinárodního projektu je sestavení několikasvazkové edice dokumentů uložených v českých archivech k poválečné situaci německého obyvatelstva v českých zemích, znovuosídlení pohraničních oblastí a migracím početnějších skupin obyvatelstva různých národností v tomto prostoru od konce války do začátku 50. let minulého století. V současnosti je v databázi projektu zachyceno celkem 5 300 dokumentů, z nichž bylo dosud k vydání vybráno a přepsáno kolem 3 500. V zásadě bylo uzavřeno navrhování položek pro svazky I.1 a I.2 edice (první a druhá polovina roku 1945) a sv. I.3 (poválečné „excesy“). Pokračuje výběr a navrhování pro II. (rok 1946) a III. svazek (léta 1947-1951). V roce 2007 byly editovány dokumenty sv. I.1 a I.3. T. Staněk se podílel na zhodnocení a definitivním výběru dokumentů pro sv. I.1, I.2 a I.3 a zahájil editování (zatím 55) položek pro sv. I.3. Dále připravil k dodatečnému výběru ještě 70 dokumentů pro roky 1945 a 1946 a kolem 120 položek pro III. svazek. Průběžně byly zhotovovány kopie dokumentů, zpracovávají příslušné seznamy a doplňována databáze na serveru.

Interní vědecké úkoly SZM. Pracovníci oddělení v průběhu roku 2007 řešili nebo dokončovali šest samostatných tematických úkolů.

1. „Vývoj obecné kultury v českých zemích 1781-1989“. Doba řešení 2006 – 2007. J. Machačová a J. Matějček dokončili úpravu textu obsáhlé monografie (523 s.) a připravili ji pro tisk. V souvislosti se zpracováváním tematik sociálních a kulturních dějin českých zemí a postavení žen v české společnosti 19. století bylo dále napsáno osm dílčích studií a článků, jejichž autory jsou J. Machačová a J. Matějček.

2. „Vzpomínky“. Doba řešení 2006 – 2007. R. Prokop připravil rukopis práce „Malé ohlédnutí za vzpomínkami života“, jež zachycuje jeho osobní příběh, zážitky a zkušenosti mající nemalý význam pro poznání vývoje Ostravska a Těšínska a osudů jeho obyvatel v posledních desetiletích. Práce vyšla tiskem krátce před koncem roku 2007. Dále R. Prokop zpracoval publikaci (s fotografiemi) k tématu „Industrializace Ostravska a hornické osídlení“,

jež byla odevzdána do tisku, a dílčí studii „Počátky a vývoj vysokého pedagogického školství ve Slezsku a na severní Moravě“ (v tisku).

3. „Slováci v České republice“. Doba řešení 2004 – 2008. O. Šrajerová průběžně studovala prameny a literaturu k tématu, v roce 2007 se zúčastnila mezinárodní konference k otázkám sociálního vyloučení a sociální ekonomiky a napsala příspěvek zabývající se postavením elit v životě slovenské menšiny v ČR. Publikovány byly dvě studie k problematice národní identity Slováků v ČR a k jejich společensko-kulturním aktivitám.

4. „Německé obyvatelstvo v českých zemích po roce 1945“. Doba řešení 2007 – 2008. T. Staněk pokračoval ve studiu archivních pramenů, edic dokumentů a odborné literatury k tématu. Dokončena byla rovněž definitivní úprava německého překladu monografie „Tábory v českých zemích 1945-1948“. Z řešení úkolu vznikly dvě publikované studie, německý překlad „Táborů“ vyšel v Mnichově pod titulem „Internierung und Zwangsarbeit“ koncem roku 2007. Byl rovněž sestaven přehled základních údajů k problematice postavení německých válečných zajatců v Československu v letech 1945-1950.

5. „Hornická lidová slovesnost Ostravska-Karvinska včera a dnes“. Doba řešení 2005 – 2007. G. Sokolová dokončila stěžejní kapitoly monografie věnované výzkumu hornické lidové slovesnosti v regionu a jejím nejfrekventovanějším žánrům. Rukopis (245 s.) je připravován pro tisk. V souvislosti s řešením úkolu byla napsána také dílčí studie zabývající se aplikací dotazníkové techniky v analýzách současné podoby lidové slovesnosti na příkladu hornického regionu Ostravska-Karvinska.

V průběhu řešení grantových projektů a dalších vědecko-výzkumných aktivit vzniklo v průběhu roku 2007 na oddělení celkem 17 rozsáhlejších i kratších rukopisů (textů připravených do tisku, výzkumných zpráv, studií a článků) k otázkám určujícím odborný profil jednotlivých pracovišť. Některé z nich již byly odevzdány do tisku (z monografií např. práce J. Macháčové a J. Matějčka „Problémy obecné kultury v českých zemích 1781-1989“ nebo R. Prokopa „Industrializace Ostravska a hornické osídlení“) nebo jsou ve stadiu úprav před zveřejněním (např. práce G. Sokolové „Hornická lidová slovesnost Ostravska-Karvinska včera a dnes“).

Publikační činnost. Pracovníci oddělení byli v roce 2007 autory nebo editory čtyř samostatných publikací. O. Šrajerová editovala sborník „Evropská identita v podmínkách evropské integrace“ z mezinárodní vědecké konference konané 26. – 27. října 2006 v Opavě, R. Prokop vydal své vzpomínky, A. Pokludová zveřejnila monografii o obecní radě města Opavy v letech 1850-1912, T. Staňkovi vyšla v Německu práce „Internierung und Zwangsarbeit“. Dále bylo zveřejněno 21 studií a statí v odborných periodikách a sbornících. Vzniklo také celkem 20 recenzí, glos, zpráv o literatuře a z vědeckého života. R. Prokop přispěl dvěma hesly do Biografického slovníku Slezska a severní Moravy a A. Pokludová jedním do 6. sešitu Biografického slovníku českých zemí.

BIBLIOGRAFIE

Monografie a sborníky:

Evropská identita v podmínkách evropské integrace. Sborník z mezinárodní vědecké konference konané ve dnech 26. – 27. října 2006 v Opavě. Ed. Olga Šrajerová. Opava: Slezské zemské muzeum, Slezská univerzita v Opavě a Informační kancelář Rady Evropy v Praze, 2007, 33 s. + CD r. ISBN 978-80-86224-62-6.

POKLUDOVÁ, A. *Obecní rada Opavy 1850-1912. Komunální samospráva zemského hlavního města a její reprezentanti.* Opava: Slezské zemské muzeum, 2007, 163 s. ISBN 978-80-96224-65-7.

PROKOP, R. *Malé ohlédnutí za vzpomínkami života.* Šenov u Ostravy: Tilia, 2007, 284 s.

STANĚK, T. *Internierung und Zwangsarbeit. Das Lagersystem in den böhmischen Ländern 1945-1948.* Veröffentlichungen des Collegium Carolinum. Bd. 92. München: R. Oldenbourg Verlag, 2007, 390 s. ISBN 978-3-486-56519-5.

Studie:

MACHAČOVÁ, J.; MATĚJČEK, J. Napoleonské války a textilní výroba v českých zemích. Ekonomické zvraty a sociální změny. In *Evropa 1805*. Ed. J. Kotulán a D. Uhlíř. Brno, 2005, s. 297-310. (vyšlo 2007). ISBN 80-239-7894-X

MACHAČOVÁ, J.; MATĚJČEK, J. „Co měl kdy kdo v hlavě.“ Skupinové subkultury v českých zemích. *Nástin* 2/1: 1848-1948 (1989). *Slezský sborník*, 2007, roč. 105, č. 2, s. 81-98. ISSN 0037-6833

MACHAČOVÁ, J.; MATĚJČEK, J. „Co měl kdy kdo v hlavě.“ Skupinové subkultury v českých zemích. *Nástin* 2/2: 1848-1948 (1989). *Slezský sborník*, 2007, roč. 105, č. 3, s. 161-178. ISSN 0037-6833

MACHAČOVÁ, J.; MATĚJČEK, J. Úředníci jako součást středních vrstev v 19. století. In *Opomíjená a neoblíbená v české kultuře 19. století. Úředník a podnikatel*. Sborník příspěvků z 26. plzeňského symposia k problematice 19. století. Plzeň 23.-25. února 2006. Ed. T. Petrasová a H. Lorenzová. Praha, 2007, s. 38-46. ISBN 80-86791-43-2

MACHAČOVÁ, J. Žena v 19. století jako „doplněk“? In *Dějiny žen aneb Evropská žena od středověku do 20. století v zasetí historiografie*. Sborník příspěvků ze IV. pardubického bienále 27.-28. dubna 2006. Ed. K. Čadková, M. Lenderová, J. Stráňková. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2006, s. 209-213. (vyšlo 2007). ISBN 80-7194-920-5.

MATĚJČEK, J. Nedorozumění historiografů/ek? Fasety patriarchy a emancipace žen. In *Dějiny žen aneb Evropská žena od středověku do 20. století v zasetí historiografie*. Sborník příspěvků ze IV. pardubického bienále 27.-28. dubna 2006. Ed. K. Čadková, M. Lenderová, J. Stráňková. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2006, s. 215-219. (vyšlo 2007). ISBN 80-7194-920-5

MATĚJČEK, J. Životní úroveň, kvalita života, životní pocit, emoce, kulturní dějiny a obecná kultura (k definicím pojmů a terminologii, ale i obecněji). In *Acta Facultas Philosoph. Universitatis Ostraviensis*, 232/2007, Historica 14. Doc. PhDr. Ludmile Nesládkové, CSc. k narozeninám. Ostrava, 2007, s. 167-173. ISBN 978-80-7368-283-5

POKLUDOVÁ, A. Vývoj veřejné zdravotní péče v Opavě v druhé polovině 19. a na počátku 20. století ze zpráv úřadu starosty. In *Górny Śląsk – dokumentowanie dziejów lecznictwa ze szczególnym uwzględnieniem ziem dawnych księstw cieszyńskiego i opawskiego*. Ed. J.M. Dyrda a J. Miozgi. (Prace Centra Dokumentacji Dziejów Medycyny i Farmacji Górnego Śląska, Nr. 12). Katowice: Śląska Akademia Medyczna – Biblioteka Główna, 2007, s. 208-228. ISSN 1231-4412

POKLUDOVÁ, A. Advokát. In *Člověk v Ostravě v XIX. století*. Ed. M. Myška a A. Zářický. Ostrava: FF Ostravské univerzity, 2007, s. 225-233. OSBN 978-80-7368-215-6

POKLUDOVÁ, A. Lékař. In *Člověk v Ostravě v XIX. století*. Ed. M. Myška a A. Zářický. Ostrava: FF Ostravské univerzity, 2007, s. 81-95. ISBN 978-80-7368-215-6

POKLUDOVÁ, A. Učitel. In *Člověk v Ostravě v XIX. století*. Ed. M. Myška a A. Zářický. Ostrava: FF Ostravské univerzity, 2007, s. 31-43. ISBN 978-80-7368-215-6

POKLUDOVÁ, A. Zprávy o zdravotních poměrech – opomenutý pramen k poznání vývoje veřejné zdravotní péče v rakouském Slezsku na přelomu 19. a 20. století. In *Dzieje górnośląskiej medycyny w świetle zasobów źródłowych*. Ed. J. M. Dyrda a B. Gruski. Katowice: Śląska Akademia Medyczna – Biblioteka Główna, 2007, s. 80-99. ISSN 1231-4412

POKLUDOVÁ, A. Emancipovaná a přesto nešťastná. Sebereflexe učitelky z počátku 20. století. In *Dějiny žen aneb Evropská žena od středověku do 20. století v zasetí historiografie*. Sborník příspěvků z IV. pardubického bienále 27.-28. dubna 2006. Ed. K. Čadková, M. Lenderová, J. Stráňková. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2006, s. 363-372. (vyšlo 2007). ISBN 80-7194-920-5

POKLUDOVÁ, A. Život v Těšíně na přelomu 19. a 20. století. Možnosti využití městských adresářů k poznání dějin měst. In *Z badań nad dziejami politycznymi i społeczno-gospodarczymi Cieszyna od średnowiecza do czasów współczesnych*. Ed. I. Panic. Czieszyn: Polskie Towarzystwo Historyczne-Oddział w Czieszynie, 2005, s. 74-90. (vyšlo 2007)

STANĚK, T. ; ARBURG, A. von. Organizované divoké odsuny? Úloha ústředních státních orgánů při provádění „evakuace“ německého obyvatelstva (květen až září 1945). Část 3. *Soudobé dějiny*, 2006, roč. 13, č. 3-4, s. 321-376. (vyšlo 2007). ISSN 1210-7050.

STANĚK, T. Německé obyvatelstvo v českých zemích po roce 1945. Česká historiografie v minulém desetiletí a mezinárodní kontext. In *Acta Universitatis Palackianae Olomucensis. Facultas philosophica*. Historica 33-2007. Sborník prací historických XXI. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2007, s. 183-203. ISBN 978-80-244-1721-9. ISSN 0472-8947.

STANĚK, T. Občané předválečné ČSR v systému zařízení GUPVI NKVD-NVD v SSSR v letech 1945-1953 (vstupní úvaha). In *Výzkum perzekuce československých občanů v Sovětském svazu (1918-1956)*. Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference, pořádané Ústavem pro soudobé dějiny AV ČR, Národním

archivem ČR a Slezským zemským muzeem 30.11.2006 v Praze. Ed. M. Borák. Opava: Slezské zemské muzeum, 2007, s. 53-66. ISBN 978-80-86224-63-3.

STANĚK, T. Českoslovenští občané v systému GUPVI NKVD-MVD v SSSR v letech 1945-1956 a němečtí váleční zajatci v Československu v etapě 1945-1950. In *Perzekuce československých občanů v Sovětském svazu (1918-1956). Část II. Váleční zajatci a internovaní*. Sborník studií. Ed. M. Borák. Opava: Slezské zemské muzeum a Slezská univerzita v Opavě, 2007, s. 15-156. ISBN 978-80-86224-64-0 (SZM). ISBN 978-80-7248-428-7 (Slezská univerzita v Opavě).

ŠRAJEROVÁ, O. Kulturní a společenský život příslušníků národnostných menšin v postsocialistických městech ostravského regionu. In *Člověk – dějiny – hodnoty III (jako filozofický, sociokulturní, politický, historický a pedagogický fenomén)*. Sborník z mezinárodní vědecké konference. Ostrava: Repronis, 2007, s. 227-235. ISBN 80-7368-273-7.

ŠRAJEROVÁ, O. K otázkám národní identity Slováků v ČR. In *Identita ve vztahu k národnostním menšinám*. Mezinárodní konference – 5. setkání národnostních menšin a 24. setkání Hnutí R ve dnech 10.-11. listopadu 2005. Ed. J. Balvín. Praha: Komise Rady hl. města Prahy pro oblast národnostních menšin, 2007, s. 177-183. ISBN 80-903727-0-8.

ŠRAJEROVÁ, O. Kulturně-společenské aktivity Slováků žijících v ČR. In *Kultura Slováků žijících v zahraničí – súčasť národného, kultúrneho a duchovného dedičstva*. Zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie 26.-27. října 2005. Ed. O. Štefanko, I. Krasko. Bratislava, 2006, s. 54 – 67. (vyšlo 2007). ISBN 973-8324-89-0.

Nepublikované práce:

MACHAČOVÁ, J.; MATĚJČEK, J. Sociální dějiny českých zemí 19. století. Z výsledků různých přístupů, 12 s.

MACHAČOVÁ, J.; MATĚJČEK, J. Problémy obecné kultury v českých zemích 1781-1989, 523 s.

MACHAČOVÁ, J.; MATĚJČEK, J. Kulturní výměna a její výzkum. Interakce (a integrace) kultur v regionu severní Moravy a Slezska. Úvod k výchozí analýze, 15 s.

MACHAČOVÁ, J.; MATĚJČEK, J. Náboženství, církev, sekularizace v českých zemích 1781-1945, 12 s.

MACHAČOVÁ, J.; MATĚJČEK, J. Reflexe výzkumu sociálních dějin 1918-1948 v českých zemích (od 90. let), 8 s.

MACHAČOVÁ, J. Vnitřní obrazy měst středních vrstev v 19. století, 6 s.

MATĚJČEK, J. Funkce prožitku města industriální epochy v českých zemích (1800) 1900-2000, 10 s.

POKLUDOVÁ, A. Bukovanský Karel Jaromír, 6 s.

PROKOP, R. Industrializace Ostravska a hornické osídlení, 35 s. a fotografie.

PROKOP, R. Miloň Bura – podnikový geodet, amatérský astronom, osvětový činitel; Josef Tichý – pplk., čs. legionář na Rusi, pedagogický a veřejný činitel (hesla pro Biografický slovník Slezska a severní Moravy), 7 s.

PROKOP, R. Počátky a vývoj vysokého pedagogického školství ve Slezsku a na severní Moravě, 17 s.

SOKOLOVÁ, G. Hornická lidová slovesnost Ostravska-Karvinska včera a dnes, 245 s.

SOKOLOVÁ, G. Aplikace dotazníkové techniky ve výzkumu současné podoby lidové slovesnosti (na příkladu výzkumu hornického regionu Ostravska-Karvinska), 18 s.

STANĚK, T. Němečtí váleční zajatci v Československu 1945-1950 (základní souvislosti a fakta), 25 s.

ŠRAJEROVÁ, O. K otázkám etnickej identity národnostných menšin v ČR, 10 s.

ŠRAJEROVÁ, O. K otázkám image postsocialistických miest ostravského regionu (z výsledkov sociologického výskumu), 12 s.

Ostatní odborná činnost. Pracovníci oddělení se v roce 2007 zúčastnili 9 vědeckých konferencí, seminářů a symposií, z toho osmi s mezinárodní účastí.

1. „Interakce národnostních kultur: metodologické a teoretické přístupy“. Mezinárodní pracovní seminář pořádaný SÚ SZM ve spolupráci s ÚVSRP SU v Opavě ve dnech 25. – 26.10. 2007 v Opavě. Program, organizační příprava a zabezpečení, příprava sborníku (O. ŠrajeroVá, T. Staněk, K. Onderová, E. Kabajová, pracovníci Ústřední knihovny SZM); účast a vystoupení O. ŠrajeroVá, J. Machačová, A. Pokludová, R. Prokop, G. Sokolová, T. Staněk).

2. „Sociální vyloučení a sociální ekonomika“. Mezinárodní konference pořádaná Sdružením Hefaistos v Praze 11. – 12. října 2007 v Praze. Účast O. ŠrajeroVá.

3. „Město-identita-paměť“. Mezinárodní konference pořádaná Fakultou humanitních studií UK v Praze 6. – 7. září 2007 (referáty J. Machačové, J. Matějčka, O. ŠrajeroVé).

4. „Współpraca polsko-czeska a formowanie się tożsamości transgranicznej“. Mezinárodní konference organizovaná Univerzitou Opolskou 7. – 8. února 2007 v Opoli v rámci programu Interreg III. Zaslán příspěvek O. Šrajarové.

5. „Elite Formation, Modernization and Nation Building“. Mezinárodní konference pořádaná Central European University v Budapešti ve dnech 4. – 6. května 2007. Vystoupení s referátem v angličtině A. Pokludová.

6. „Dzieje górnośląskiej medycyny w świetle zasobów źródłowych“. Mezinárodní konference pořádané Archiwem Państwowym v Opole a dalšími institucemi 24. května 2007. Vystoupení s referátem A. Pokludová.

7. „Górny Śląsk – dokumentowanie dziejów lecznictwa ze szczególnym uwzględnieniem ziem dawnych księstw cieszyńskiego i opawskiego. Mezinárodní konference pořádaná Slezskou lékařskou akademií v Katovicích v Polském Těšíně 26. října 2007. Vystoupení s referátem A. Pokludová.

8. „Brno Vídní-Videň Brnu/ Brünn-Wien, Wien – Brünn“. Mezinárodní konference pořádaná Historickým ústavem MU v Brně 22. – 23. listopadu 2007. Vystoupení s referátem A. Pokludová.

9. „Sorela – tvář města Havířova. Problematika socialistického realismu v architektuře“. Sympozium konané v Havířově 5. října 2007. Účast a aktivní vystoupení R. Prokop.

Pracovníci oddělení (J. Machačová, A. Pokludová, O. Šrajarová, R. Prokop, T. Staněk) sestavili v roce 2007 celkem 28 posudků na rozsáhlejší práce a studie jiných kolegů, grantové přihlášky a projekty, diplomové (bakalářské, magisterské), dizertační a habilitační práce. A. Pokludová přednášela na FF Ostravské univerzity a FPF Slezské univerzity v Opavě, O. Šrajarová a T. Staněk externě pedagogicky působili rovněž na FPF SU. Všichni také vedli nebo konzultovali diplomové práce studentů. G. Sokolová pokračovala v uspořádávání a zpracovávání Folkloristického archivu SÚ SZM (dokumentace části folkloristických materiálů časopisecké regionální provenience, shromáždování zájmových regionálních tisků, přepis diktafonových nahrávek z novějších výzkumů, katalogizace starých magnetofonových nahrávek z 60. let, pořizování bibliografických záznamů k tematice hornické lidové slovesnosti, práce s výsledky dotazníkového výzkumu k tematice současného stavu hornické lidové slovesnosti z let 2004 – 2005 aj.).

Osobně, písemně nebo telefonicky bylo ve vykazovaném období poskytnuto pracovníky oddělení několik desítek konzultací a informací odborníkům z domácích i zahraničních vědeckovýzkumných pracovišť (Polsko, Slovensko, SRN) i širší veřejnosti k otázkám, jimiž se pracoviště zabývá. Na popularizační činnosti se v té či oné formě podíleli všichni pracovníci oddělení. R. Prokop je předsedou Kruhu přátel Havířova při Muzeu Těšínska, T. Staněk je členem oborové rady pro doktorské studijní programy na Katedře historie FF UP v Olomouci a komise pro státní rigorózní zkoušky na této katedře. Je rovněž členem kulturní komise Rady a Výboru pro národnostní menšiny Zastupitelstva Moravskoslezského kraje. J. Machačová je výkonnou redaktorkou Slezského sborníku (v roce 2007 č. 1-4, ISSN 0037-6833), v redakčních radách odborných a popularizačních časopisů jsou zastoupeni tři pracovníci oddělení.

Oddělení dokumentační a muzeologické

Sbírkotvorná činnost. Oddělení pečuje o následující dvě podsbírk:

1. Slezský ústav, shromažďující materiály dokumentující činnost Slezského ústavu SZM (výzkumná dokumentace, rukopisy vědeckých prací, kopie archivních materiálů, fotodokumentace, rešerše pramenů a odborné literatury, výstřižky ad.). K 31. 12. 2007 činil

stav sbírky 20931 jednotek, přírůstek za rok 2007 činil 102 jednotek, ve II. stupni evidence je zpracováno 20829 jednotek.

2. Muzeologická sbírka, shromažďující a zpracovávající tiskový a audiovizuální propagační materiál, periodické a neperiodické tiskoviny, plakáty a katalogy výstav a další materiál dotýkající se činnosti muzeí a galerií v ČR i v zahraničí, zvláště Slezského zemského muzea a zařízení na Moravě a ve Slezsku. K 31. 12. 2007 byla sbírka tvořena 7262 jednotkami, přírůstek činil 21 jednotek, ve II. stupni evidence je zpracováno 5783 jednotek.

Vědeckovýzkumná činnost. Výzkumná činnost oddělení je zaměřena na problematiku muzeologie a zejména dějin muzejnictví v ČR se zřetelem na Moravu a Slezsko zvláště v období od roku 1945, v potřebné retrospektivě i ve starší periodě (Korbelářová, Onderová, Opravilová). Průběžně je vedena databáze muzeí a muzejních institucí na území Moravy a Slezska. Mapovány jsou internetové stránky a prezentace muzeí uvedené oblasti a jejich prezentační a publikační činnost (Onderová, Opravilová). Realizuje se fotodokumentace současné prezentační činnosti institucí a sběr materiálu dokumentující činnost těchto institucí, zvl. se zaměřením na oblast Slezska.

V rámci oddělení působí Středisko pro vydávání historických pramenů, společné pracoviště s ÚHM FPF Slezské univerzity v Opavě, které se věnuje zpřístupnění pramenů zvl. k dějinám Slezska (Korbelářová, Kouřilová, Žáček). V jeho rámci proběhl soupis mikrofilmů pramenů a literatury k dějinám Slezska, pořízených v 60. – 80. letech Slezským ústavem zvl. v zahraničních archivech a knihovnách (Kouřilová).

Publikační a ediční činnost. Pracovníci oddělení se podíleli na zpracování bibliografie k dějinám Slezska a Těšínskému knížectví (Kouřilová) a přípravě a technickém zajištění edic pramenů k dějinám Slezska (Korbelářová, Žáček). Pro tisk byly připravovány edice KORBELÁŘOVÁ, I. – ŽÁČEK, R.: *Census obyvatel Rakouského Slezska (kol. r. 1780)*, rkp., ve spolupráci s odbornými pracovníky jiných institucí edice AL SAHEB, J. – PINDUR, D.: *Vizitační protokoly vratislavské diecéze z roku 1697*. II. Těšínské arcikněžství, rkp.

BIBLIOGRAFIE

Studie:

KORBELÁŘOVÁ, I.: Role národnostních menšin v politickém životě České republiky. *Colloquium Opole 2006*. In *Mniejszości narodowe i etniczne w Polsce, Niemczech i Republice Czeskiej – tożsamość i perspektywy w jednoczącej się Europie*. Senft, S. Trzcielińska-Polus, A. (eds) PIN – IŚ w Opolu, Opole 2007, s. 43-48.

KOŮŘILOVÁ, M. *Poddanské suppliky z Frýdecka z let 1766–1767*. 1. vyd. Opava: Středisko pro vydávání historických pramenů, 2006 (vyšlo 2007), 57 s. ISBN 80-86224-56-2.

KOŮŘILOVÁ, M. Forschungsprojekt: Untertanen und Untertanenliegenschaften in den Gebirgsgebieten in Österreichisch-Schlesien im 18. Jahrhundert, *Silesia Newsletter*, 2007, Nr. 46, s. 18.

Nepublikované práce:

KORBELÁŘOVÁ, I. Rola języka w życiu mniejszości w Republice Czeskiej. 8 s. rkp. odevzdáno pro sborník z *Colloquium Opole 2007*.

KORBELÁŘOVÁ, I. – ŽÁČEK, R.: Funkcje muzeum na pograniczu z perspektywy pogranicza polsko-czeskiego. 9 s. rkp. pro sborník z konference *Muzeum wobec kulturowego dziedzictwa pogranicza polsko-czeskiego*.

KORBELÁŘOVÁ, I.: K česko-polským profesním vztahům. 5 s. pro Konferencja popularno-nauczna. Wrocław.

KORBELÁŘOVÁ, I. – ONDEROVÁ, – OPRAVILOVÁ, A. – ŽÁČEK, R.: Muzea a muzejní instituce na Moravě a ve Slezsku. Interní databáze. Stav k 31. 5. 2005. DMO SÚ SZM v Opavě, Opava 2006, 431 s. (doplněná a revidovaná verze – interní tisk).

KOUŘILOVÁ, M. Venkovské socioekonomické struktury ve Slezsku, 10 s. rkp., pro sborník z konference Slezsko – země Koruny české. Historie a kultura 1300–1740.

KOUŘILOVÁ, M.; PELC, M. Historický kontext proměn zámku ve Studénce, 19 s. rkp., pro Časopis Slezského zemského muzea, série B.

KOUŘILOVÁ, M. Správa vesnické komunity v pobělohorské době (na příkladu bruntálského panství), 20 s. rkp., pro Časopis Slezského zemského muzea, série B.

KOUŘILOVÁ, M. Sběrka mikrofilmů v knihovně Slezského ústavu, 6 s. rkp.

Ostatní odborná činnost. Pracovníci oddělení se zúčastnili následujících konferencí:

ŽÁČEK, R.: Idea narodu w czeskiej i polskie myśli politycznej. Konferencja popularno-nauczna. Wrocław, 27. 9. 2007, Civitas Christiana, Muzeum Archidiecezjalne we Wrocławiu.

KORBELÁŘOVÁ, I.: K česko-polským profesním vztahům. Konferencja popularno-nauczna. Wrocław, 27. 9. 2007, Civitas Christiana, Muzeum Archidiecezjalne we Wrocławiu.

KORBELÁŘOVÁ, I. – ŽÁČEK, R.: Funkcje muzeum na pograniczu z perspektywy pogranicza polsko-czeskiego. Muzeum wobec kulturowego dziedzictwa pogranicza polsko-czeskiego. Kudowa-Zdrój, Pstrązna, 6. – 7. –10. 2007, Muzeum Kultury Ludowej Pogórza Sudeckiego w Kudowie-Zdrój

KORBELÁŘOVÁ, I.: Rola języka w życiu mniejszości w Republice Czeskiej. (Vyžádaný referát za českou stranu.) Colloquium Opole 2007. Polacy-Niemcy-Czesi. Sąsiedztwo w XXX wieku. Mniejszości narodowe i etniczne w Europie - edukacja i kultura. Opole (Polsko), 25. – 27. 11. 2007. PIN – IS w Opolu, Uniwersytet Opolski, Wyższa Szkoła Zarządzenia i Administracji w Opolu, Hochschule Zittau – Görlitz, Slezská univerzita v Opavě.

Součástí oddělení je specializovaná příruční knihovna, zaměřující se na literaturu pro potřeby Střediska pro vydávání historických pramenů a literaturu muzeologického charakteru. Ke konci roku 2007 zde bylo uloženo 1 158 knih, přírůstek činil 52 knih.

Oddělení sbírkových fondů novodobých dějin

Sbírkotvorná činnost. Sbírkový fond pracoviště tvoří písemné a fotografické materiály, vztahující se především k dějinám severní Moravy a Slezska, ale také k historickým událostem širšího významu od poloviny 19. století do současnosti.

Na konci roku 2007 bylo v evidenci I. stupně 4 708 přírůstkových čísel a 94 771 jednotek, roční nárůst činil 5 přírůstkových čísel a 8 jednotek. Do bohatého fondu vzpomínek se podařilo získat další zajímavé materiály mapující oblast Těšínska a Karvinska v období okupace za II. světové války a v 50. letech. Převážná část sbírkového fondu oddělení je zpracována v evidenci II. stupně (41 522 inventárních čísel a 82 929 jednotek).

Veškerý písemný a fotografický materiál je uložen v depozitáři pracoviště v Ostravě-Přívoze. V expozici Památníku II. světové války v Hrabyni, dále v expozici Muzea Těšínska v Památníku životické tragédie v Havířově-Životicích a v objektu Kotulova dřevěnka v Havířově je dlouhodobě prezentováno více než 700 sbírkových předmětů z jednotlivých fondů oddělení.

Součástí práce se sbírkami byla periodická inventarizace fondu vzpomínek a rukopisů (1 513 inventárních položek) a fondu brožur a tiskovin (3 063 inventárních položek).

Také v roce 2007 pokračovaly dílčí úpravy jednotlivých depozitářů a pracoven ostravského pracoviště.

Vědeckovýzkumná činnost. Výzkumná činnost pracoviště se zaměřuje především na historii Moravy a Slezska v období předmnichovské republiky a v letech II. světové války. V roce 2007 pokračovaly práce na výzkumném úkolu, který sleduje postavení parlamentních stran v obecních volbách roku 1938 v jednotlivých politických okresech na Moravě a ve

Slezsku. Dalším zpracovávaným úkolem je historie agrární strany na Opavsku v letech 1918 – 1938. Každoročně je ze strany badatelů jedním z nejvyhledávanějších fondů pracoviště novodobých dějin fond vzpomínek. V převážné většině se jedná o popis událostí období okupace během II. světové války (odboj, represe, koncentrační tábory atd.), jsou zde ale zastoupeny také materiály týkající se I. světové války (boje v legiích) a meziválečného období. Proto se započalo s novým zpracováním celého fondu tak, aby byl dostupnější a přehlednější pro další využití ke studijním účelům.

Prezentační ostatní kulturněvýchovná činnost. M. Nosková připravila scénář a podílela se na realizaci nové expozice umělecké litiny z provenience frýdlantských arcibiskupských železáren, instalované v kulturním domě ve Frýdlantu nad Ostravicí.

Ostatní odborná činnost. V rámci pěti externích badatelských návštěv bylo předloženo ke studiu celkem 6 505 jednotlivých položek z fondu fotoarchivu, vzpomínek, pozůstalostí a tiskopisů.

Pracovnice oddělení se zúčastnila jednání Kolegia regionální historie, pravidelně svolávaných Komisí regionální historie při Asociaci muzeí a galerií ČR, a to v Muzeu města Brna a v Masarykově muzeu v Hodoníně.

Ústřední knihovna SZM

Akviziční činnost. Akvizice knihovny je zaměřena na literaturu z oblasti společenských věd (historie a pomocné vědy historické, sociologie, dějiny umění, archeologie, národopis, filozofie, politologie, divadlo, hudební věda, fotografie) a věd přírodních (entomologie, zoologie, mineralogie, paleontologie, botanika a dendrologie), částečně z oblasti ekonomie, výpočetní techniky a jazykovědy. Knihy jsou získávány převážně koupí, částečně výměnou a dary. Přírůstek za rok 2007 činil 2 140 svazků, které byly rovněž zkatalogizovány, v rámci retrokatalogizace bylo zkatalogizováno 10 580 svazků. Celkem ústřední knihovna SZM spravuje 282 108 svazků včetně sbírkového fondu, který tvoří rukopisy, prvotisky, staré tisky a silesiaka.

Fond časopisů obsahuje 8 500 titulů, v roce 2007 se odebíralo 750 titulů. Akvizice časopisů je prováděna zejména pomocí tuzemské a zahraniční výměny. Hlavními partnery jsou vědecké instituce, univerzity a muzea z celého světa, převážnou část výměny tvoří přírodovědné a společenskovědné časopisy, v menší míře pak monografie, muzejní katalogy, katalogy sbírek apod. V roce 2007 byla prováděna výměna s 435 zahraničními a 70 tuzemskými partnery.

Sbírkotvorná činnost. Sbírkotvorná činnost knihovny je převážně zaměřena na získávání regionální literatury a probíhá již několik desetiletí. Výsledkem této činnosti je v rámci ČR zcela unikátní fond silesiak, který svým složením i obsahem pokrývá celou oblast historického Slezska. Roční přírůstek v roce 2007 činil 75 svazků. Přírůstky jsou získávány nákupem i výměnou s tuzemskými a hlavně zahraničními, převážně polskými muzei, univerzitami a vědeckými ústavy. Sbírkový charakter má také fond rukopisů, prvotisků a starých tisků, který tvoří 4 775 svazků, z toho 173 rukopisů a 68 prvotisků. V roce 2007 nebyl získán žádný přírůstek. V současné době má sbírkový fond celkem 37 675 svazků.

Vědeckovýzkumná činnost. V knihovně probíhá 1 dlouhodobý mezinárodní projekt – Bibliografie dějin Slezska – za účasti J. G. Herder-Institutu v Marburgu a Slezského ústavu SZM, jehož garantem je Uniwersytet Wroclawski. Jeho řešení od roku 1995 zajišťuje

A.Volná. Cílem projektu je průběžné zpracování a vydávání „Bibliografie dějin Slezska“ po jednotlivých letech – v roce 2007 vyšly svazky za roky 2002 a 2005. V roce 2007 bylo pro bibliografii pořízeno 409 záznamů.

V roce 2007 získala knihovna grant z programu VISK5 na retrokatalogizaci přírůstků knih z let 1995 – 1999 do elektronického katalogu. Úkol byl úspěšně splněn a navíc byly zatalogizovány přírůstky z let 1992 – 1994, celkový počet svazků zpracovaných v rámci retrokatalogiace v roce 2007 činí 10 580.

Publikační činnost. V časopise Slezský sborník vyšly 4 „Výběrové bibliografie silesiak“. Byl vydán další svazek Bibliografie dějin Slezska.

BIBLIOGRAFIE

VOLNÁ, Alena. Výběrová bibliografie silesiak 87. *Slezský sborník*, 2007, roč. 105, č. 1, s. 78-80. ISSN 0037-6833, 17 záznamů.

VOLNÁ, Alena. Výběrová bibliografie silesiak 88. *Slezský sborník*, 2007, roč. 105, č. 2, s. 158-160. ISSN 0037-6833, 16 záznamů

VOLNÁ, Alena. Výběrová bibliografie silesiak 89. *Slezský sborník*, 2007, roč. 105, č. 3, s. 239-240. ISSN 0037-6833, 12 záznamů.

VOLNÁ, Alena. Výběrová bibliografie silesiak 90. *Slezský sborník*, 2007, roč. 105, č. 4, s. 318-320. ISSN 0037-6833, 17 záznamů.

Bibliografia historii Śląska = Bibliographie zur Geschichte Schlesiens = Bibliografie dějin Slezska : 2002 / redaktor Karol Sanojca, Wiebke Rohrer. Wrocław : Wydawnictwo Uniwersitetu Wrocławskiego ; Marburg : Verlag Herder Institut, 2007. -- L s., 512 s. ISBN 978-83-229-2841-7 (PL); 978-3-87969-336-8 (D).

Ostatní odborná činnost. Pracovnice knihovny se zúčastnily bibliografického semináře, 3 porad knihovnické komise a celostátního semináře knihovníků.

1. Porada knihovnické komise pro muzea a galerie v Praze, Uměleckoprůmyslové muzeum, 16. 4., 25. 6., 26. 11. 2007. Účast Z. Tichá

2. Celostátní seminář knihovníků muzeí a galerií ČR – Cheb, 16. – 18. 10. 2007. Účast Z. Tichá

3. Bibliografický seminář – Glogówek, 20. – 21. 10. 2007. Účast A.Volná

Exkurze studentů Slezské univerzity: 2. 10. 2007 – 40 studentů

5. 10. 2007 – 15 studentů

31. 10. 2007 – 25 studentů

2. 11. 2007 – 30 studentů

Služby. Uživateli knihovny jsou vědečtí i další pracovníci SZM, vysokoškolští studenti, pedagogové Slezské univerzity v Opavě a laická veřejnost. V roce 2007 knihovnu navštívilo celkem 881 čtenářů a 93 pracovníků SZM, nově bylo zaregistrováno 34 čtenářů a uskutečnilo se celkem 6 469 výpůjček, z toho 5 218 prezenčních a 1 251 absenčních. Kromě výpůjční činnosti zajišťuje knihovna pro pracovníky muzea tuzemskou i zahraniční meziknihovní výpůjční službu, při níž bylo v roce 2007 vyřízeno celkem 227 požadavků, z toho 6 do zahraničí.

V roce 2007 pokračovala rekatalogizace fondu do elektronického katalogu, s níž se započalo koncem roku 2006.

Památník II. světové války v Hrabyni

V roce 2007 pokračovala rekonstrukce areálu památníku. Stavební práce se prováděly v celém areálu a v průběhu roku byla téměř dokončena správní budova, v níž byla zcela změněna vnitřní dispozice tak, aby lépe vyhovovala potřebám provozu pracoviště a zvýšil se rovněž komfort služeb, nabízených návštěvníkům. Byla dokončena oprava střechy, položeny obklady a dokončeny dlažby ve všech prostorách správní budovy. Dále byla dokončena oprava obřadní síně a spuštěno vytápění plynem.

V průběhu roku byl demontován symbolický hřbitov a opraveny všechny destičky, včetně jmen. V hlavním objektu byla vybudována plynová kotelna, byla vyměněna vzduchotechnika, byly zbourány schody a stropy v přístupových chodbách ke kinosálu, kde byl vytvořen nejrozsáhlejší výstavní prostor v hlavním objektu, byla vybudována výtahová šachta a zčásti byl objekt zateplen. Schody v přístupových chodbách byly nahrazeny rampami a byly vybudovány nové stropy. V přístupových chodbách a v kinosále se začaly budovat předsunuté sádkartonové stěny a stropy, které vytvoří základ budoucí expozice. Rovněž byly započaty práce na opravě zpevněných ploch v areálu a bylo zrestaurováno sousoší Bratrství v boji.

Byla téměř dokončena počítačová databáze padlých občanů Moravskoslezského kraje v programu Bach, která pak bude sloužit jak pro badatele, tak bude volně přístupná návštěvníkům (cca 5 000 jmen). Ve spolupráci s pracovníky městských úřadů v Hlučíně a Frýdku-Místku byly porovnány databáze padlých sovětských vojáků, na základě tohoto porovnání poté proběhlo upřesnění těchto seznamů, které tvoří podklad pro zpracování počítačové databáze.

Podle návrhu tematického členění expozičních celků, které vypracovala Mgr. Horáková, byl zpracován projekt vitrín a projekt audiovizuálních systémů v budoucí expozici. Mgr. Horáková připravila výběr fotografií, listinných materiálů i trojrozměrných předmětů ze sbírek SZM, které budou využity v nové expozici. Dále byl připraven výběr filmových dokumentárních záběrů ze sbírek SZM pro jednotlivé tematické celky.

V průběhu roku rovněž pokračovaly práce na scénáři ve spolupráci s Vojenským historickým ústavem v Praze. Rovněž byl zpracován základní návrh výtvarného pojetí expozice, který zpracoval pan Miroslav Žálek.

Ve spolupráci s Českým svazem bojovníků za svobodu a Čs. obcí legionářskou byly získány kazety s nahrávkami vzpomínek pamětníků, jejichž části budou použity v expozici.

Byla provedena inventarizace části podsbírkky 24 – fond textilií a fond maket a modelů a konzervována část fondu VE – zbraně.

Areál čs. opevnění Hlučín-Darkovičky představuje unikátní vojenskohistorický komplex fortifikačních staveb, které byly od roku 1935 budovány na obranu svrchovanosti ČSR. Jeho unikátnost spočívá jednak v situování areálu do prostoru s koncentrací různých typů fortifikačních staveb, díky čemuž je dosaženo velké názornosti s možností pochopení taktického zámyslu projektantů i u naprosto laické veřejnosti a jednak v rekonstrukci objektů samotných do podoby, která se co nejvíce přibližuje stavu z podzimu roku 1938.

I když v současné době neustále přibývá podobně zaměřených muzejních expozic, které mají různou kvalitu, pouze zde si mohou návštěvníci prohlédnout zcela vybavené pěchotní sruby, lehký objekt vz. 37 a tvrzový objekt včetně ženijních zátarasů.

Tento stav je výsledkem intenzivní, mnohaleté a obětavé práce nejen zaměstnanců muzea, ale rovněž dobrovolných spolupracovníků a sponzorů. Areál byl dále zdokonalován průběžně i v roce 2007. Snaha pracovníků však byla omezena nevyřešenými majetkoprávními vztahy a finančními možnostmi.

Od svého otevření je AOD vyhledávaným objektem zájmu veřejnosti. Každý rok je zaznamenáván nárůst návštěvnosti a tento trend pokračoval i po celý rok 2007. Zvláště pak byl zaznamenán vyšší zájem návštěvníků ze sousedního Polska a dá se očekávat, vzhledem k otevření státní hranice, že v následujících letech tomu bude stejně. Intenzivní spolupráce pokračovala i s jinými odbornými pracovišti v oblasti fortifikací a dobrovolnými spolupracovníky z celé ČR.

V roce 2007 byly práce na objektech zaměřeny především na údržbu, udržení již dosaženého stavu a dovybavování objektů dosud chybějícím zařízením. Práce probíhaly rozloženě dle důležitosti jednotlivých objektů.

V objektech byly provedeny následující práce:

MO S – 18 Obora

- zhotovení tepelné a hlukové izolace výfuku dieselagregátu
- oprava dieselagregátu
- oprava vodoinstalace
- nátěry a líčení
- dokončení zvukovodu mimo náustku a oblouků ohybů potrubí
- zhotovení desky pro uchycení ženijního nářadí
- běžná údržba, očista a desinfekce
- úprava EZS

MO S – 19 Alej

- líčení a nátěry
- obnovení nátěrů lafet zbraní, včetně L1
- pravidelná konzervace všech exponátů
- očista a desinfekce objektu
- vyčištění OMS
- zhotovení úchytu periskopu vz. 38 pro pravý zvon
- běžná údržba agregátu
- zajištění mříží v místnostech
- zajištění exponátů proti zcizení
- očíslování dveří
- přepracování EZS

MO S – 20 Orel

- běžný úklid a konzervace

LO vz. 37A

- líčení a nátěry
- oprava univerzální lafety Strakonice vz. 38
- zhotovení a instalace vyvažovačů k univerzální lafetě Strakonice vz. 38
- běžný úklid a desinfekce objektu
- získání 1 ks střelecké lavice

Venkovní prostory areálu

- izolace střechy buněk
- údržba zeleně
- oprava protipěchotních překážek
- sponzorské získání zeminy a osiva, rozhrnutí

- nátěry bojové techniky
- umístění minometu BM – 13 „Kat’uša“
- nátěr ocelových protitankových rozsocháčů
- konzervace 85 mm PvK vz. 44/59

Jako každý rok byla největší a zároveň návštěvnicky nejvyhledávanější akcí AOD ukázka obrany opevnění podle historické a současné vojenské doktríny (ve spolupráci s AČR) ve dnech 18. – 19. 5., jejíž návštěvnost byla odhadnuta na 20 000 osob. V měsíci září se po dohodě s klubem veteránů stal AOD zastávkou prestižní Veterán rally Morava. Poslední akcí pak byl pochod po linii opevnění, který byl realizován ve dnech 28. – 29. 10., ve spolupráci s rotou aktivních záloh při KVV Ostrava, který byl zakončen branným závodem. Akce se zúčastnilo asi 80 osob.

Dále pokračovala v AOD specializovaná prezentace pro vojenské složky. Ve spolupráci s Univerzitou obrany Brno a KVV Ostrava se celoročně realizovaly speciální exkurze pro vojáky, zahraniční studenty a celorepublikové pyrotechnické kurzy a semináře.

V roce 2007 byly tradičně zaznamenány pokusy vandalů o ničení areálu. Jednalo se o poškozování překážek, nátěrů techniky, vyhazování odpadu všeho druhu. Všechny škody byly pracovníky muzea odstraňovány.

Rovněž byly znovu opraveny svépomocí informační tabule naučné stezky. Celoročně pracovníci pečovali o čistotu a příjemné prostředí celého areálu.

Oddělení prezentační

Činnost prezentačního oddělení v roce 2007 zahrnovala propojení práce prezentační i propagační. V rámci základní činnosti prezentační to byla práce na doplnění plánu výstav a zajištění jeho plné realizace, a to jednak ve spolupráci s odbornými pracovníky a odděleními SZM, jednak spoluprací s institucemi veřejnými. Ať už šlo o výstavy samotné, nebo doprovodné akce k nim, šlo o spolupráci: s Magistrátem města Opavy (výstava Půl století s Bezručovou Opavou), ZUŠ V. Kálíka, konkrétně hudebním, výtvarným a dramatickým oborem školy a SVČ Opava (výstavy Vzácné kočkovité šelmy ve sbírkách SZM a Kočky očima opavských výtvarníků), Církevní konzervatoří v Opavě (samostatné koncertní vystoupení, dále vernisáž výstavy Benedikt XVI.), SŠPU Opava (výstava Bestiář aneb Muzeum plné loutek, doplněná o tvůrčí dílnu), se Slezskou univerzitou (u výstavy Jana Zahradníčka „...bývalo u mne zotvíráno...“ a u fotografické soutěže Pohled na současnou Opavu). Spolupráce s mimopavskými subjekty obsahovala kontakt s Prahou a tamním velvyslanectvím Ruské federace (výstava Lidé, kteří zvítězili ve válce), ostravským občanským sdružením Centrum pro rodinu a sociální péči, Klubem Ámos (výstava Benedikt XVI.) a ZOO Ostrava (výstava Vzácné kočkovité šelmy ve sbírkách SZM). A vyzdvihnout je nutno výstavu divadelního pracoviště SZM postavenou na přímé spolupráci s japonským umělcem, režisérem, performerem, loutkářem, a sice Noriyuki Sawa – japonský loutkář.

Celkem se v roce 2007 konalo v SZM 36 výstav (to je o 8 výstav více než v roce 2006) s celkovou návštěvností 147 335 (zvýšení návštěvnosti výstav oproti roku 2006 o 2 865 osob).

Ve VB v návštěvnosti k mimořádným patřila výstava Vzácné kočkovité šelmy ve sbírkách SZM s doprovodnou výstavou Kočky očima opavských výtvarníků, návštěva u každé výstavy za deset týdnů trvání byla 5 222 lidí. Další pořadí nejvíce navštívených výstav ve VB: Historismus ve sbírkách SZM (za dvacet šest týdnů trvání návštěva 9 818 osob), Opava na dobových pohledech (za dva týdny do konce roku návštěva 699 osob), Bestiář aneb Muzeum plné loutek (za tři týdny trvání návštěva 970 osob), Kouzelný svět hraček (za tři týdny do konce roku návštěva 956 osob), Lidé, kteří zvítězili ve válce (za čtyři týdny trvání návštěva 1

179 osob), Benedikt XVI. (za šest týdnů trvání návštěva 1 665 osob), Noriyuki Sawa – japonský loutkář (za osm týdnů trvání návštěva 2 044 osob), výstavy Půl století s Bezručovou Opavou a Petr Bezruč stále inspirující (za šest týdnů trvání návštěva u každé výstavy 1 330 osob).

V PPB byl mezi veřejností největší zájem o výstavy „Vladimír Suchánek – výběr z litografické tvorby“ a „Jan Zahradníček „...bývalo u mne zotvíráno...“.

V AND byly nejvíce navštíveny výstavy Přírodní inspirace Věry Procházkové, Obrazy a tapisérie Šárky Beneš a Naše duby.

V roce 2007 bylo v SZM v provozu 6 stálých expozic, které navštívilo 57 956 osob (to je nárůst návštěvy oproti roku 2006 o 5 519 osob, výrazněji stoupla návštěva expozice AND o 3 862 osob a VB o 1 773 osob oproti roku 2006). Celkově expozice a výstavy SZM v roce 2007 navštívilo 205 291 osob, což představuje zvýšení návštěvnosti expozic a výstav oproti roku 2006 o 8 384 návštěvníků.

Počet pořádaných doplňkových kulturněvýchovných akcí SZM v roce 2007 se snížil oproti roku 2006 o 14, jejich celková návštěvnost dosáhla 22 367 návštěvníků (vyšší návštěvnost oproti roku 2006 o 4 873 osob).

SZM se i v roce 2007 přihlásilo k tradičním aktivitám s AMG – Mezinárodní den muzeí (19. května 2007) probíhal ve VB, v PPB a spolu s ním také akce Hlučín-Darkovičky 2007 ve spolupráci s Armádou ČR a městem Hlučín. Ve VB se Dne muzeí zúčastnilo 200 návštěvníků (o 30 osob méně než v roce 2006). Dále šlo o akci Opavská muzejní noc na téma Hra – hračka – hlavolam (1. června 2007). Té se ve VB SZM zúčastnilo ve večerních hodinách 311 návštěvníků (zvýšení návštěvnosti oproti roku 2006 o 191 osob). Evropskou noc pro netopýry (7. září 2007) navštívilo 68 zájemců (zvýšení zájemců oproti roku 2006 o 33 osob).

SZM posloužilo veřejnosti v roce 2007 také dalšími aktivitami, zejména ve VB SZM: šlo o slavnostní předávání pololetního vysvědčení v prostorách haly žákům prvních tříd ZŠ Vávrovce (31. ledna 2007, 20 žáků), o divadelní pohádkové představení ke konci školního roku (26. června, zhlédlo 70 žáků), o tři přednášky k tématům výstav, a to pro veřejnost i objednané ZŠ (vyslechlo 128 osob), tři koncertní vystoupení (absolventský koncert ZUŠ V. Kálíka, varhany a housle, Komorní pěvecký sbor SU, dohromady účast 100 osob). V prostorách haly VB se konala Tvůrčí dílna pro ZŠ k výstavě Bestiář aneb Muzeum plné loutek (19. listopadu 2007, skupina 12 žáků). Pro veřejnost byla vyhlášena fotografická soutěž na téma Pohled na současnou Opavu (fotografie 27 autorů) instalovány u výstavy Opava na dobových pohledech. Celkem se muzejních, doprovodných a jiných akcí ve VB v roce 2007 zúčastnilo na 936 osob.

Další přednášky proběhly v PPB pro opavská gymnázia u výstavy Jan Zahradníček a pro veřejnost u výstavy Koliba. V PPB se konalo autorské čtení Jakuba Chrobáka, literární večer Tulák Jack London a literární večer Ukázky ze soutěžních prací 12. ročníku celostátní soutěže prózy Hlavnice A. C. Nora. Celkem se doprovodných akcí v PPB v roce 2007 zúčastnilo 170 osob. Vyšší účast zaznamenala také akce Hlučín-Darkovičky 2007 (19. května 2007, zúčastnilo se jí 20 000 diváků, oproti roku 2006 navýšení o 7500 osob). Počet pořádaných doplňkových kulturněvýchovných akcí SZM v roce 2007 stoupl oproti roku 2006 o 5 (na 19 akcí), jejich celková návštěvnost dosáhla 21 186 návštěvníků (vyšší návštěvnost oproti roku 2006 o 4 646 osob).

Vedoucí prezentačního oddělení zorganizovala, případně se podílela, na 11 akcích uspořádaných pro veřejnost a garantovala tyto výstavy: Kočky očima opavských výtvarníků, Benedikt XVI., Bestiář aneb Muzeum plné loutek a fotografickou výstavu Pohled na současnou Opavu (součást výstavy Opava na dobových pohledech) .

Propagační činnost

Vedoucí prezentačního oddělení SZM je členem poradního sboru primátora pro cestovní ruch. Účast zajišťuje do budoucna komplexní propagaci SZM spolu s dalšími subjekty pod projekty zastřešenými magistrátem a následně krajem, řešily se návrhy vzniku tzv. turistických balíčků služeb, společného webu s institucemi opavského Slezska (propagace vnitřní) a propagace vnější (směrovky, ukazatele aj.). Velmi dobrá je spolupráce s MIC a také s kanceláří primátora města Opavy, kde se řeší propagační náležitosti a akce pro veřejnost. Redakci Hláska byly pravidelně dodávány materiály a TZ o výstavách a akcích SZM, stejně tak dalšímu měsíčnímu periodiku Program. Rozšířila se spolupráce s médii, která podávala na popud prezentačního oddělení veřejnosti informace o výstavách a akcích Slezského zemského muzea.

Doložitelně celkem 91x v roce se o SZM psalo či vysílalo, ať už v ČTK (nejméně 11x v roce), vysílalo v ČRo Ostrava (nejméně u osmi různých akcí, repa, zpravodajské relace, kulturní tipy), vysílalo v ČT (3x reportáže z Výstavní budovy, v pořadech Dobré ráno, Události z regionu, Regiony Ostrava), 69x v roce se objevily informace o výstavách a akcích SZM v denním tisku (Deník, Mladá fronta DNES, Právo, Lidové noviny), týdenících (Region, Region Opavsko, Listy moravskoslezské) a ve výše zmiňovaném tisku měsíčním (Hláska, Program) a internetových serverech (i.opava, ceskenoviny).

Další formou propagace je zařazení Výstavní budovy, Památníku Petra Bezruče a znovu také Areálu čs. opevnění Hlučín-Darkovičky do nového vydání Cestovní knihy ČR. SZM dále využilo bezplatné nabídky internetových informačních serverů (Kulturnet, Výletník, Památka, aj.). V rámci propagace SZM byl rozšířen prodejní sortiment ve Výstavní budově, PPB, AND a Srubu Petra Bezruče o turistické známky. Dále pak ve VB o celkem 14 nových druhů zboží k prodeji, což se projevilo pozitivně i na tržbě z pokladny VB, kde zisk z prodeje tohoto sortimentu za rok 2007 byl 3x vyšší oproti tržbě za rok 2006. Zajišťovány byly v průběhu roku periodicky materiály a podklady pro tisk měsíčního plakátu SZM, jeho distribuce přes Technické služby Opava. Stejně tak podklady pro vznik Zpravodaje SZM (6x ročně), materiály ke vzniku skládanek k výstavám (Kočky očima opavských výtvarníků, Benedikt XVI., Bestiář aneb Muzeum plné loutek). Další částí v náplni propagační práce vedoucí prezentačního oddělení bylo kromě běžného styku s veřejností také vyřizování korespondence, zajišťující koordinaci návštěv expozice a výstav, dotazníky a formuláře z AMG, MK, NIPOS, zpracování podkladů pro Památkový ústav Ostrava a veletrh Regiontour Brno.

V roce 2007 se pokračovalo ve výrobě propagačních tisků vlastními silami včetně vlastního výtvarného zpracování. Více než 90 % si propagační pracoviště vytvářelo za iniciativní podpory pracoviště počítačového zpracování dat samostatně, a tudíž ve srovnání se zadavatelským způsobem i s minimalizovanými náklady. Takto byl vydáván Zpravodaj SZM (6x ročně, s dvouměsíční periodicitou) s úplným aktuálním přehledem nabídky prezentačních akcí muzea a s doprovodnými propagačními články – pokračovalo se v zasílání Zpravodajů zájemcům prostřednictvím e-mailu, čímž byly sníženy náklady na tisk a poštovné, takto byly vesměs zpracovány – až na výjimky zajišťované sponzorsky – pozvánky a metodické listy všech výstav a kulturněvýchovných akcí. Pracoviště dále na počítači zajišťovalo ve spolupráci s výstavním pracovištěm grafickou úpravu a zpracování textů, fotografií a zpracování grafických prvků včetně úprav po korekturách a aktualizacích pro vybrané výstavy a kulturněvýchovné akce, pro tisk vyráběný mimo SZM spolupracovalo rovněž s fotopracovištěm.

Pracoviště realizace výstav a expozic

Hlavní náplní činnosti pracoviště byla instalace výstav podle plánu výstav na rok 2007. Šlo o realizaci výstav ve VB a v PPB. Celkem pracovníci zajistili realizaci 17 výstav a 11 výstav měsíce z cyklu Střípky zajímavostí z našich depozitářů. Jednalo se o práci na vzniku výtvarných návrhů, realizaci technického scénáře, jednání se scénáristy, vlastní realizaci – montáž a demontáž výstavního fundusu, jeho údržba a natírání, zajišťování stěhování exponátů, nákup aranžovacího materiálu, administrativu (mobiliář, sbírkové exponáty), ale i spolupráce na grafické úpravě plakátů a pozvánek k výstavám a akcím SZM. Součástí práce pracoviště bylo i zajišťování realizace ostatních kulturněvýchovných akcí pořádaných ve VB (Mezinárodní den muzeí, Opavská muzejní noc, Evropská noc pro netopýry, koncerty, přednášky, tvůrčí dílna). Pracoviště vypomohlo s mobiliářem a přípravou panelů pro AND, Muzejní sítě a pro Slezskou univerzitu. Průvodci zajišťovali lektorské a dozorcí služby u výstav a expozic v běžném návštěvním čase. Stejně tak nad rámec běžné návštěvní doby (vernisaže, koncerty, přednášky, doprovodné akce).

Další činností úseku bylo zajišťování provozu, čištění a údržba v expozicích a u výstav. Mimo jiné byla v červnu 2007 generálně vyčištěna část přírodovědné expozice. Realizována byla i očista expozice PPB po rekonstrukci topení.

Přehled expozic SZM v roce 2007

Uváděný přehled 8 expozic zahrnuje původní instalace expozic jako dlouhodobých programových prezentací. Z nich byly expozice ve výstavní budově SZM, dendrologická expozice v Arboretu v Novém Dvoře a Památníku Petra Bezruče v Opavě v celoročním provozu, ostatní expozice - Areál čs. opevnění v Hlučíně-Darkovičkách a Srub Petra Bezruče v Ostravici byly otevřeny pouze v sezónním období a mimo ně pouze pro předem ohlášené návštěvy. Památník II. světové války byl z důvodu rekonstrukce po celý rok 2007 zcela uzavřen. Uváděná návštěvnost je celoroční, metodika jejího uvádění oproti roku 2006 není změněna, ve výstavní budově, PPB rozčleněna na výstavy a expozice samostatně. Návštěvnost expozic v roce 2007 ve výši 57 956 je nad úroveň návštěvnosti roku 2006 o 5 519 osob.

Expozice:

Vývoj přírody ve Slezsku a na severní Moravě

Slezsko v lidovém umění

Evropské umění 14. – 18. století ze sbírek SZM

I. Gotika

II. Renesance a baroko

Výstavní budova, sady U Muzea 1 Opava

Vedoucí: Marie Víchová

Návštěvnost: 13 653 osob

Život a dílo Petra Bezruče

Památník Petra Bezruče, Ostrožná 35, Opava

Vedoucí: Alena Chudárková

Návštěvnost: 2 262 osob

Dřeviny pěti světadílů

Arboretum Nový Dvůr u Opavy

Vedoucí: Ing. Miroslav Frank, CSc.

Návštěvnost: 30 500 osob

Areál čs. opevnění Hlučín-Darkovičky

Hlučín-Darkovičky

Vedoucí: Petr Kuchař

Návštěvnost: 10 353 osob

Krajem Petra Bezruče

Srub Petra Bezruče v Ostravici

Vedoucí: Alena Chudárková

Návštěvnost: 1 187 osob

Expozice II. světové války

Skansen bojové techniky

Vedoucí: Mgr. Jana Horáková

Návštěvnost: 0 (expozice celoročně uzavřena)

Návštěvnost expozic SZM za rok 2007 celkem 57 956.

Přehled výstav konaných v SZM v roce 2007

	Název // Garant:	Místo konání:	Termín:
1.	Z historie Gymnaziálního muzea v Opavě Garant: PhDr. V. Křenovská	VB	1. 1. - 31. 12.
2.	Dílo Zdeňka Buriana ve sbírkách SZM Mgr. M. Gajdošík, Ph.D.	VB	1. 1. - 31. 12.
3.	Vznik a rozvoj Městského muzea v Opavě (1896 - 1945) Garant: PhDr. V. Křenovská	VB	1. 1. - 5. 3.
4.	Střípky z alb (Co bylo v archivu rodiny gen. Píky a co možná neznáte) Garant: Mgr. J. Horáková	VB	1. 1. - 28. 2.
5.	Historismus ve sbírkách SZM Garant: Mgr. J. Olšovský, Ph.D.	VB	22. 2. - 30. 9.
6.	Vzácné kočkovité šelmy ve sbírkách SZM Garant: Mgr. M. Gajdošík, Ph.D.	VB	10. 5. - 31. 7.
7.	Kočky očima opavských výtvarníků Garant: Bc. K. Bindrová	VB	10. 5. - 31. 7.
8.	Lidé, kteří zvítězili ve válce Garant: PhDr. V. Křenovská	VB	20. 3. - 22. 4.
9.	Petr Bezruč stále inspirující Garant: A. Chudárková	VB	6. 9. - 30. 9.
10.	Půl století s Bezručovou Opavou Garant: A. Chudárková	VB	6. 9. - 30. 9.
11.	Papež Benedikt XVI., Dělník na vinici páně Garant: Bc. K. Bindrová	VB	18. 10. - 4. 12.

12.	Bestiář aneb muzeum plné loutek Garant: Bc. K. Bindrová	VB	30. 10. - 25. 11.
13.	Noriyuky Sawa - japonský loutkář Garant: Mgr. S. Pracná	VB	1. 11. - 31. 12.
14.	Kouzelný svět hraček Garant: PhDr. M. Suchánková	VB	6. 12. - 31. 12.
15.	Opava na dobových pohledech Garant: Bc. L. Wunsch, Bc. K. Bindrová	VB	13. 12. - 31. 12.
16.	Staré fotografické ateliéry - ze sbírek SZM Garant: Bc. L. Wunsch	PPB	1. 1. - 16. 2.
17.	„...bývalo u mne zotvíráno...“ Báseň Jan Zahradníček (1905 - 1960) Garant: A. Chudárková	PPB	5. 3. - 27. 4.
18.	Koliba (Historie uměleckého spolku 1914 - 1923) Garant: A. Chudárková	PPB	16. 5. - 17. 8.
19.	Vladimír Suchánek - výběr z litografické tvorby Garant: A. Chudárková	PPB	5. 9. - 31. 12.
20.	Střepiny Pamětníci války ve dřevě stromů Garant: Ing. M. Frank, CSc.	AND	1. 1. - 18. 7.
21.	Staré stezky a co s nimi souvisí Garant: Ing. M. Frank, CSc.	AND	1. 1. - 12. 3.
22.	Skupina X - 40 let Garant: Ing. M. Frank, CSc.	AND	12. 3. - 31. 3. 20. 7. - 30. 10.
23.	Naše duby Garant: Ing. M. Frank, CSc.	AND	28. 3. - 31. 12.
24.	Obrazy a tapisérie Šárky Š. Beneš Garant: Ing. M. Frank, CSc.	AND	1. 4. - 16. 5.
25.	Ostravské výtvarnice Feminae 2007 Garant: Ing. M. Frank, CSc.	AND	17. 5. - 7. 6.
26.	Tropičtí motýli v Arboretu Nový Dvůr Garant: Ing. M. Frank, CSc.	AND	28. 5. - 8. 7.
27.	Přírodní inspirace Věry Procházkové Garant: Ing. M. Frank, CSc.	AND	10. 6. - 18. 7.
28.	Staré tradice čínského zahradnického umění Miniaturní krajiny Garant: Ing. M. Frank, CSc.	AND	1. 1. - 31. 12.
29.	Wollemia nobilis - nejstarší a nejvzácnější rostlina světa ve sbírkách AND Garant: Ing. M. Frank, CSc.	AND	11. 9. - 31. 12.
30.	Muzejník, preparátor a cestovatel Vilém Borůvka Garant: Ing. M. Frank, CSc.	AND	18. 12. - 31. 12.
31.	Divadelní poutač	VB	1. 1. - 25. 11.
33.	Průkopník barevné fotografie Karel Schinzel	VB	1. 1. - 28. 1.
34.	Betlémové figurky Josefa Partsche	VB	1. 1. - 14. 1.
35.	Zajímavé rudní minerály ze sbírek SZM	VB	1. 2. - 28. 2.

36.	Posidonia oceanica (L.) M. Delile	AND	1. 1. - 30. 6.
37.	Nálezy z velkomoravského mohylového pohřebiště ve Stěbovicích	VB	6. 3. - 8. 4.
38.	Šlápěje suchozemských plazů z českého permu	VB	10. 4. - 30. 6.
39.	Neznámý obraz J. K. Handkeho	VB	1. 5. - 31. 12.
40.	Využití epifytních mechorostů pro stan. kval. živ. prostředí	VB	4. 6. - 31. 12.
41.	Skříňka na šachovnici ze 17. století	VB	1. 8. - 31. 8.
42.	Počátky sokolského hnutí na Opavsku	VB	1. 9. - 30. 9.
43.	120 let Divadelní ochotnické jednoty v Opavě	VB	1. 10. - 31. 10.
44.	Zlaté a stříbrné kapradí - nevěříte?	VB	1. 11. - 31. 12.
45.	Los - vzácný zatoulanec ve Slezsku	VB	1. 12. - 31. 12.

Plnění Směrnice Slezského zemského muzea o poskytování standardizovaných veřejných služeb za rok 2007

Územní dostupnost standardizovaných služeb SZM byla zajišťována v rámci zveřejněné sítě na [www](http://www.szmo.cz) stránce Ministerstva kultury a na internetových stránkách SZM <http://www.szmo.cz>.

Časovou dostupnost standardizovaných služeb SZM představovala povinnost zpřístupnění sbírek prostřednictvím 8 expozic, 3 muzejních výstav a 45 muzejních programů, připravených pro širokou veřejnost a vydáním 6 samostatných muzejních publikací a 10 čísel tří vydávaných časopisů. Výstavy, programy i publikace byly průběžně uváděny na internetových stránkách SZM včetně návštěvní doby. Pro výstavní a badatelskou činnost v jiných zařízeních bylo zapůjčeno 14 478 sbírkových předmětů. V SZM se v roce 2007 realizovalo 307 badatelských návštěv, badatelům bylo předloženo 53 028 sbírkových předmětů.

V roce 2007 byly zpracovány 3 odborné posudky a expertízy v oborech své působnosti s využitím sbírek, které SZM spravuje, a to na základě žádosti a za úplaty.

Ekonomickou dostupnost představovalo poskytování zlevněného či volného vstupného osobám v zákoně uvedeném. Přehled aktuálních poskytovaných slev byl zveřejněn na internetové adrese <http://www.szmo.cz> a byl aktualizován k 30. 4. 2007 s dobou platnosti do 31. 3. 2008.

Standard fyzické dostupnosti představoval povinnost odstraňování bariér znemožňujících osobám s omezenou schopností pohybu a orientace účastnit se muzejních výstav a muzejních programů. V roce 2007 byla dokončena rekonstrukce WC (včetně zřízení bezbariérového WC) ve výstavní budově SZM.

Omezení nebo pozastavení standardizovaných veřejných služeb:

Celoročně byla uzavřena expozice Památníku II. světové války v Hrabyni při budování nové expozice.

Omezení standardizovaných služeb bylo veřejně oznámeno prostřednictvím tisku a v informačním systému SZM.

Závěrem

Slezské zemské muzeum v Opavě – zřizovatel Ministerstvo kultury ČR – bylo v roce 2007 součástí ústřední muzejní sítě ČR s působností v regionu historického území Slezska a severní Moravy a v některých oborech zajišťující úkoly přesahující rámec regionálního, celostátního i nadstátního významu.

Předkládaný přehled výsledků činnosti Slezského zemského muzea v Opavě za rok 2007 ve výsledcích jednotlivých odborných oddělení a pracovišť, tak jak je uváděn v jejich dílčích sumarizacích, je žádoucí doplnit o zhodnocení a posouzení celkových trendů vývoje celého muzea v uplynulém roce.

- 1) Činnost muzea v roce 2007 lze považovat z hlediska věcného naplnění hlavní činnosti a ekonomického zabezpečení provozních a investičních potřeb za úspěšnou.
- 2) Odvod z odpisů v objemu 2 400 000,-- Kč, stanovený v doplňujících údajích k rozpisu schváleného rozpočtu na rok 2007, byl v průběhu roku 2007 realizován ve 12 splátkách. Povinnost odvodu v rámci finančního vypořádání organizaci nevznikla.
- 3) Příspěvek na provoz a neinvestiční dotace od zřizovatele zahrnují:
 - poskytnutý příspěvek na provoz ve výši 43 414 000,-- Kč, z toho podmiňující ukazatel čerpání příspěvku na provoz – nákup knihovního fondu ve výši 220 000,-- Kč byl dodržen a dotace v rámci programu VISK ve výši 100 000,-- Kč,
 - poskytnutý příspěvek v rámci kapitoly 434 313 Integrovaný systém ochrany movitého kulturního dědictví – ISO/D byl použit v souladu s 3. úpravou schváleného rozpisu rozpočtu na rok 2007 ve výši 264 000,-- Kč na restaurování obrazu, na restaurování dvou malovaných střeleckých terčů a na pořízení policových šatních skříní a regálů,
 - poskytnutý příspěvek v rámci kapitoly 434 313 Integrovaný systém ochrany movitého kulturního dědictví – ISO/C byl použit v souladu s 9. úpravou schváleného rozpisu rozpočtu na rok 2007 ve výši 150 000,-- Kč na pořízení obrazu.
- 4) Poskytnutá dotace na investice od zřizovatele v rámci kapitoly 434 313 Integrovaný systém ochrany movitého kulturního dědictví – ISO/D byla použita v souladu s 3. úpravou schváleného rozpisu rozpočtu na rok 2007 ve výši 267 000,-- Kč na pořízení policových regálů a dřevěných skříní s zásuvkami, těsněním a kovovými zámky.
- 5) Poskytnutá dotace na investice od zřizovatele v rámci kapitoly 434 313 Integrovaný systém ochrany movitého kulturního dědictví – ISO/A v souladu s 7. úpravou schváleného rozpisu rozpočtu na rok 2007 ve výši 1 550 000,-- Kč byla použita na zabezpečení objektů Slezského zemského muzea na ulicích Ostrožná 35 a Komenského 10 ve skutečně vyšší uvolněné limitem ČNB v objemu 1 525 307,-- Kč.
- 6) Vykázaný hospodářský výsledek k 31. 12. 2007 činí 101 849,83 Kč a stav fondů organizace celkem představuje 2 577 175,97 Kč.

- 7) Dotace poskytnuté poskytovateli účelové podpory vědy a vývoje byly použity v plné výši 877 000,-- Kč, z toho dotace poskytnuté GA ČR na řešení 4 projektů činily 817 000,-- Kč a dotace poskytnuté GA AV ČR na řešení 1 projektů činily 60 000,-- Kč.
- 8) V souladu s úpravou schváleného rozpisu rozpočtu na rok 2007 číslo 2 byly čerpány investiční prostředky v objemu 1 950 000,-- Kč určené na financování akce ISPROFIN číslo 234 115 0027– Podpora realizace energetických úsporných opatření; tyto prostředky byly použity v plné výši na akci Rekonstrukce kotelny Ostrožná 42.
- 9) V rámci 1. a 6. úpravy schváleného rozpisu rozpočtu na rok 2007 došlo ke zvýšení rozpočtu o investiční prostředky v objemu 89 323 000,-- Kč v rámci individuálně posuzovaných výdajů v programu ISPROFIN na financování akce číslo 234 314 – 0002 Památník II. světové války v Hrabyni. Z těchto prostředků bylo uvolněno limitem ČNB a čerpáno 76 323 636,-- Kč.
- 10) V rámci individuálně posuzovaných výdajů v programu ISPROFIN na financování akce číslo 234 314 – 0002 byly v roce 2007 uvolněny limitem ČNB z rezervního fondu Ministerstva kultury investiční prostředky v objemu 2 035 000,-- Kč, které byly použity v plné výši.
- 11) V rámci individuálně posuzovaných výdajů v programu ISPROFIN číslo akce 234 314 – 0002 Památník II. světové války v Hrabyni byly do rezervního fondu Ministerstva kultury převedeny investiční prostředky nečerpané v roce 2007 v objemu 12 999 364,- - Kč.

V odborném hodnocení činnosti muzea v roce 2007 je nutno vyzvednout především pokračující úspěchy ve výzkumné činnosti, zvláště v trendu náročnosti úkolů i jejich mezinárodního ocenění. V tomto směru k nejvíce oceňovaným patřily výsledky přírodovědného a společenskovedního oddělení a Slezského ústavu. Svědčí o tom jak množství získaných grantů, tak jejich společenský ohlas monitorovaný v dílčích výsledcích pracovišť v této zprávě, dokazují to i publikační výsledky v časopisech SZM, knižní publikace, ale i zvyšující se počet spolupracujících zahraničních pracovišť a jednotlivců.

Nárůst sbírek muzea za rok 2007 představuje 25 253 evidenčních čísel přírůstků, celkový počet sbírek tak dosáhl 2 357 761 sbírkových předmětů. Inventarizováno bylo 206 383 sbírkových předmětů, zkonzervováno a restaurováno bylo 887, z toho 11 sbírkových předmětů výtvarných děl, jež představují časově i finančně nejnáročnější sbírky muzea. Veřejně nejvíce sledovanou byla i v roce 2007 činnost prezentační. Vedle průběžné prezentace 6 expozic /návštěvnost expozic v roce 2007 ve výši 57 956 návštěvníků je vyšší v porovnání s rokem 2006 o 5 519 osob/ bylo realizováno v SZM 32 příležitostných výstav a 4 výstavy ve výstavních prostorách jiných organizací. Návštěvnost výstav SZM za rok 2007 ve výši 147 335 osob představuje zvýšení o 2 865 oproti roku 2006, celková návštěvnost expozic a výstav pak dosáhla 205 291 osob, což souhrnně představuje nárůst návštěvnosti expozic a výstav oproti roku 2006 o 8 384 návštěvníků. Z prezentačních akcí k nejvýraznějším a návštěvnicky nejatraktivnějším patřila ve spolupráci s Armádou ČR konaná ukázka obrany čs. opevnění Hlučín-Darkovičky 2007, Muzejní den a Muzejní noc. Počet kulturněvýchovných akcí dosáhl 42 s návštěvností 22 367 osob. Přes pozitivní celkové zvýšení počtu návštěvníků muzea, a to díky nárůstu počtu návštěvníků výstav a kulturněvýchovných akcí, se stále negativně projevuje pokles návštěvnosti expozice arboreta v Novém Dvoře z důvodu dlouhodobého uzavření skleníkové expozice a uzavření Památníku II. světové války v Hrabyni v souvislosti s jeho rekonstrukcí.

Personální obsazení oddělení a pracovišť SZM v roce 2007

Jméno	Odborné a pracovní zaměření
Kalus Jaromír, PhDr.	ředitel

Sekretariát ředitele

Grueberová Monika	asistent – dokumentátor
Tyranová Ludmila	personální referent a referent pro PaM
Hučková Hana	referent ISO – operátor
Martínková Inge, Ing.	auditor

Ekonomicko-správní oddělení

Hadamčíková Lýdie, Ing.	vedoucí oddělení – ekonom
Braunšová Sylvie, Bc.	finanční účetní – vedoucí ekonomického pracoviště
Burianová Marcela	mzdová účetní – ekonom
Podolská Ludmila	všeobecná účetní – pokladní
Fišer David	účetní – dokumentátor – referent majetku
Košťálová Monika, Ing.	účetní

Provozně-investiční oddělení

David Kamil, Bc.	odborný provozně technický pracovník – vedoucí provozně - investičního pracoviště
Plachký Vladimír	provozní zámečník
Skazík Petr	stolař
Adamcová Jitka	uklízečka
Arendarčík Ladislav	topič
Těžký Michal	údržbář
Hodkovic Arnošt	dělník v provozu

Přírodovědné oddělení

Roháček Jindřich, RNDr., CSc.	zástupce ředitele – vedoucí oddělení – vedoucí entomologického pracoviště
Olšáková Emma	kurátor
Veselá Jiřina	uklízečka
Purkyňová Eva, RNDr., CSc.	vedoucí paleontologického pracoviště – vědecký pracovník
Jedličková Renata	dokumentátor
Jarošová Lenka, Mgr., Ph.D.	vedoucí mineralogicko-petrografického pracoviště – vědecký pracovník
Plášek Vítězslav, RNDr., Ph.D.	vedoucí botanického pracoviště – vědecký pracovník
Gajdošík Martin, Mgr., Ph.D.	vedoucí zoologického pracoviště – vědecký pracovník
Řehulka Jiří, Ing., CSc.	vědecký pracovník
Borůvka Vilém	preparátor
Těžká Jindřiška	dokumentátor

Arboretum Nový Dvůr

Frank Miroslav, Ing., CSc.	vedoucí oddělení – vědecký pracovník – vedoucí expozičního pracoviště
Korčíková Dagmar	dokumentátor – knihovník
Večeřová Eva, Ing.	odborný pracovník kultury – dokumentátor
Zemková Šárka, Ing.	kurátor
Vlk Petr, Ing.	vedoucí dendrologického pracoviště – kurátor
Čechová Lenka, Ing.	dokumentátor – zahradník
Sabo Petr	zahradník
Friedrichová Iveta	zahradník
Janošek Petr	zahradník - topič
Janošková Jitka	zahradník
Mošová Radmila	zahradník
Slanina Marek	zahradník
Dehner Radomír	zahradník – údržbář – topič
Chovancová Anna	zahradník
Vlastimila Kořínková	zemědělský dělník
Pešková Květoslava	zemědělský dělník

Rabinská Renata	zahradník
Špaček Josef	zahradník
Šustek Michal	vedoucí provozního pracoviště – technicko-provozní pracovník
Raidová Miluše	pokladní
Raidová Antonie	pokladní
Poledník Jan	údržbář – topič
Wollner Ján	údržbář – topič
Dušek Petr	zámečník
Radková Petra	uklízečka
Fiedlerová Blanka	uklízečka

Společenskovědní oddělení

Schenkova Marie, PhDr., CSc.	vedoucí oddělení – kurátor – vedoucí uměleckohistorického pracoviště
Olšovský Jaromír, Mgr., Ing.	výzkumný pracovník – kurátor
Jahnická Andrea, Mgr.	dokumentátor – kurátor
Vehovská Pavlína	uklízečka
Suchánková Miroslava, PhDr.	vedoucí etnografického pracoviště – kurátor
Věra Kerlínová	dokumentátor
Křenovská Věra, PhDr.	vedoucí historického pracoviště – kurátor
Michálková Zdeňka	dokumentátor
Pracná Sylva, Mgr.	vedoucí divadelního pracoviště – kurátor
Čížková Libuše	dokumentátor
Koukal Petr, PhDr., Ph.D.	vedoucí muzikologického pracoviště – kurátor
Tymonová Markéta, PhDr.	vedoucí archeologického pracoviště – kurátor
Krejčí Zora	konzervátor
Vožda Libor	vedoucí konzervátorského pracoviště – konzervátor
Záleská Zdeňka	konzervátor
Michnová Věra, Mgr.	vedoucí numismatického pracoviště – kurátor
Chlumecká Květa, Mgr.	konzervátor
Wünsch Luděk, Bc.	odborný pracovník kultury – kurátor – vedoucí fotografického pracoviště
Nováková Jitka	dokumentátor
Feretová Marcela	fotograf

Památník Petra Bezruče

Chudárková Alena	odborný pracovník kultury – kurátor – vedoucí Památníku Petra Bezruče
Schwanová Eva, Bc.	dokumentátor
Nováková Jana	uklízečka

Slezský ústav

Žáček Rudolf, doc., PhDr., Dr.	ředitel SÚ – vědecký pracovník
Janák Dušan, PhDr., Ph.D.	vědecký tajemník, vědecký pracovník
Onderová Květoslava	asistent – dokumentátor
Kabajová Eva, Bc.	asistent
Borák Mečislav, doc., PhDr., CSc.	vedoucí oddělení dějin Slezska – vědecký pracovník
Jirásek Zdeněk, prof., PhDr., CSc.	vědecký pracovník
Staněk Tomáš, doc., PhDr., CSc.	vedoucí oddělení pro výzkum národnostních vztahů a menšin – vědecký pracovník
Machačová Eva, PhDr., CSc.	vědecký pracovník
Šrajetrová Olga, PhDr., CSc.	vědecký pracovník
Matějček Jiří, DrSc., PhDr.	vědecký pracovník
Sokolová Gabriela, PhDr., CSc.	vědecký pracovník
Prokop Radim, doc., PhDr., CSc.	vědecký pracovník
Korbelářová Irena, doc., PhDr., Dr.	vedoucí oddělení dokumentačního a muzeologického – vědecký pracovník
Nosková Miroslava, PhDr.	vědecký pracovník
Pokludová Andrea, PhDr., Ph.D.	vědecký pracovník
Onderová Nella	dokumentátor
Opravitlová Anna	dokumentátor
Tichá Zuzana, Mgr.	vedoucí Ústřední knihovny SZM – knihovník
Volná Alena, Mgr.	knihovník
Šafránek Pavel	knihovník
Dihlová Irena	knihovník
Tyran David, Bc.	knihovník

Ševčíková Dana	knihovník
Rybová Martina, Bc.	knihovník
Došková Gabriela	knihovník

Památník II. světové války Hrabyně

Horáková Jana, Mgr.	odborný pracovník kultury – vedoucí Památníku II. světové války Hrabyně
Polášková Hana	odborný pracovník – konzervátor
Hanzlík Jan	provozní pracovník
Kuchař Petr	odborný pracovník kultury – vedoucí Areálu čs. opevnění Hlučín-Darkovičky
Polášek Jan	údržbář – konzervátor
Kalvar Josef	údržbář – průvodce

Prezentační oddělení

Bindrová Kamila, Bc.	vedoucí oddělení – vedoucí propagačního pracoviště
Šreková Yvona	pokladní
Jačménková Michaela	pokladní
Šmídovcová Marta	průvodce
Halfarová Jana	průvodce
Mikulová Ludmila, Mgr.	průvodce
Seidlerová Anna	průvodce
Maličková Jana	průvodce
Lichnovská Ludmila	průvodce
Valentová Helena	uklízečka
Víchová Marie	výtvarník – vedoucí pracoviště realizace výstav a expozic
Král Jiří	stavěč